Himayelerinde

I. YAŞLILIK ŞÛRASI

Komisyon Raporları

20-22 Şubat 2019

T.C. AİLE, ÇALIŞMA VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI

I. YAŞLILIK ŞÛRASI

KOMİSYON RAPORLARI

I. YAŞLILIK ŞÛRASI
KOMİSYON RAPORLARI

Editörler
Uzm. Dr. Orhan KOÇ
Prof. Dr. Emine ÖZMETE

Yayın Ekibi
Ömer Faruk BİLGİN, Coşgun GÜRBOĞA, Bülent KARAKUŞ, Betül TAMKOÇ,
İpek KELBAŞ, Rumeysa CEYLAN

Tasarım ve Dizgi
Berhat ERMAN

Basım Yeri
Uzman Matbaacılık

Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü Yayın No: 4

ISBN:
978-605-69227-2-5

Baskı Yeri ve Tarihi
ANKARA / 02 / 2020

İletişim
Eskişehir Yolu Söğütözü Mahallesi 2177 Sokak No: 10/A Kat 14-15-16 06510
Çankaya/ANKARA Tel: +90 312 705 70 00 Faks: +90 312 705 70 85
e-posta: bilgiedinme.eyhgm@ailevecalisma.gov.tr

• İÇİNDEKİLER •

Açılış Konuşmaları

Sayın Recep Tayyip ERDOĞAN, Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı 7

Sayın Zehra Zümrüt SELÇUK, Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanı ... 19

Sunuş

Sayın Ahmet ERDEM, Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Bakan Yardımcısı 27

Uzm. Dr. Sayın Orhan KOÇ, Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürü 29

Bilim Kurulu ve Sekretarya 33

Davetli Konuşmacılar 37

Program 41

I.YAŞLILIK ŞÛRASI KOMİSYON RAPORLARI 45

1.a) Aktif Yaşlanma: Sağlıklı Yaşam Komisyonu Raporu 45

1.b) Aktif Yaşlanma: Toplumsal Hayata Katılım Komisyonu Raporu 75

2. Bakım Ekonomisi Komisyonu Raporu 81

3. Yaşlı Bakım Hizmetleri ve Yaşam Kalitesi Komisyonu Raporu 87

4. Yaşlı Dostu Kentler ve Yerel Yönetimler Komisyonu Raporu 93

5. Yaşlı Hakları Komisyonu Raporu 109

6. Yaşlı Ekonomisi Komisyonu Raporu 119

I.YAŞLILIK ŞÛRASI SONUÇ BİLDİRGESİ 127

FOTOĞRAF GALERİSİ 135

I. YAŞLILIK ŞÛRASI ONURSAL BAŞKANI T.C. CUMHURBAŞKANI SAYIN RECEP TAYYİP ERDOĞAN'IN AÇILIŞ KONUŞMALARI

Sevgili ak saçlı, aksakallı büyüklerimiz,

Değerli misafirler,

Hanımefendiler, beyefendiler,

Sizleri en kalbi duygularımla, muhabbetle, saygıyla selamlıyorum.

Yaşlılık Şuramızın, ülkemiz, milletimiz, özellikle de yaşlılarımız için hayırlara vesile olmasını diliyorum.

Bu şurayı düzenleyen Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığımız ile şuraya gerçekleşmesinde emeği geçen herkesi tebrik ediyorum.

Görüşleri, tespitleri, teklifleri ve tartışmalarıyla şuraya katkı sağlayacak herkese teşekkür ediyorum.

Değerli arkadaşlar…

Sevgili büyüklerimiz…

İlk insandan bugüne kadar yaşlılık, hayatın kaçınılmaz bir dönemi olarak karşımıza çıkıyor.

Dünyaya gelip de, er veya geç, vakti-saati geldiğinde öteki âleme göç etmemiş kimse yoktur.

Tarihte fikirde, sanatta, edebiyatta, felsefede önemli eserler vermiş kişilerin pek çoğu, yaşlılık üzerine, yaşlanma üzerine düşünmüşler ve önemli sözler söylemişlerdir.

Mesela Yunus Emre şöyle diyor:

GELDİ GEÇTİ ÖMRÜM BENİM

ŞOL YEL ESİP GEÇMİŞ GİBİ

HELE BANA ŞÖYLE GELİR

SOL GÖZ YUMUP AÇMIŞ GİBİ

Kemal Tahir'in Yorgun Savaşçı romanında Yüzbaşı Cemil, Teğmen Faruk'a **"YAŞLANDIK MI DERSİN"** diye sorar.

Teğmen Faruk'un bu soruya cevabı, **"BİZİM YORGUNLUĞUMUZ GÖVDEMİZDEN DEĞİL, RUHUMUZDAN OLSA GEREK"** olur.

Evet… Yaşlılık gövdelerden önce ruhlara çöker.

Bir başka düşünür, **"GENÇLİK BİLGELİĞİ ÖĞRENME, YAŞLILIK DA UYGULAMA DÖNEMİDİR"** diyor.

"HEPİNİZ İNANCINIZ KADAR GENÇ, ŞÜPHENİZ KADAR İHTİYAR; KENDİNİZE OLAN GÜVENİNİZ KADAR GENÇ, KORKUNUZ KADAR İHTİYAR; UMUDUNUZ KADAR GENÇ, YEİSİNİZ KADAR İHTİYARSINIZ" diyen yazara hak vermemek elde mi?

Atalarımız, **"AKIL YAŞTA DEĞİL BAŞTADIR"** der ama bunun bir de **"AKLI BAŞA YAŞ GETİRİR"** şeklinde devamı vardır.

Yaşlılığı bir dağa tırmanmaya benzeten bir yazar, çıktıkça yorgunluğun arttığını, nefesin daraldığını ama görüş açısının genişlediğini söylüyor.

Herkesin uzun yaşamak ama yaşlanmak istemediği bir dünyanın içindeyiz.

En önemlisi de, hangi yaşta bulunduğumuzdan ziyade o vakte kadar ne yaptığımız, nasıl yaşadığımızdır.

Bugün bulunduğumuz yaşlara kadar gelmiş olmamız, Rabbimizin bizlere bir lütfudur.

Daha doğarken gözlerini hayata yumandan, her yaşta bu dünyayı terk edene kadar, bize göre zamansız pek çok ölüme şahitlik ettik.

Bunun yanında, yaşı 70, 80, 90, 100 ve hatta daha fazla olan nice büyüklerimizi biliyoruz.

Öyleyse, kaçınılmaz olan yaşlılık için üzülmek yerine, bu dönemimizi en güzel şekilde değerlendirmenin gayreti içinde olmalıyız.

Dünya nüfusu, özellikle de gelişmiş ülkelerde, hızla yaşlanıyor.

Birkaç asır önce 40'ı bulmayan ortalama hayat süresi, bugün 70'in üzerindedir, hatta bazı ülkelerde 90'ı zorlamaktadır.

Bu durum çözüm bekleyen pek çok meseleyi de beraberinde getiriyor.

Değerli misafirler…

Özellikle gelişmiş ülkeler, hızla yaşlanan nüfusları sebebiyle ciddi bir gelecek endişesi içindedir.

Batı ülkelerinde azalan genç nüfusun yerini, daha ziyade, diğer coğrafyalardan gelen göçmenler kapatıyor.

Buna karşılık Asya ve Afrika kıtaları ile Güney Amerika, ortalamanın çok üzerinde büyüyen nüfuslarıyla, adeta dünyanın geleceğine taliptirler.

Türkiye'nin durumu, her ne kadar Batı ülkeleri kadar vahim değilse de, çok da iç açıcı gözükmemektedir.

Ülkemizde 65 yaş ve üzeri nüfus oranı yüzde 8,8'e ulaşmıştır.

Bu da 7,2 milyon yaşlıya sahip olduğumuz anlamına geliyor.

Yaşlı nüfus oranımızın yıllar içinde artması ve 2040 yılında, bugünkünün yaklaşık iki katına ulaşması bekleniyor.

İşte bunun için katıldığım tüm nikâh törenlerinde gençlerimize "en az 3 çocuk, mümkünse daha fazlasını" tavsiye ediyorum.

Çünkü bilhassa da bizim gibi ülkeler için nüfus, güçtür.

Nüfusumuzu, en iyi şekilde beslemek, eğitmek, istihdam alanları oluşturmak, altyapı hizmetleri vermek şartıyla bu gücü kullanabileceğimizi biliyoruz.

Ama ortada yeterli nüfus yoksa diğer imkânların bir süre sonra kendiliğinden yok olup gitmesi veya el değiştirmesi kaçınılmazdır.

Nüfus yapımızdaki bu değişim bize, diğer pek çok hususun yanı sıra, yaşlılarımıza götürülecek hizmetlerin artırılması gerektiğine de işaret ediyor.

Yaşlı hizmetlerini sadece maddi imkânlarla sınırlı görmek, onlara yapılacak en büyük haksızlıktır.

Asıl olan yaşlılarımızın aile bütünlüğü içinde, etkinliklerini ve üretkenliklerini koruyarak, sosyal çevreleriyle birlikte bu dönemlerini geçirebilmelerini temin etmektir.

Yaşlılarla ilgili politikalarımızı, işte bu anlayışla belirlemeli ve uygulamaya geçirmeliyiz.

Elbette kimsesi kalmayan veya ailesiyle birlikte hayatını sürdürme imkanından mahrum olan yaşlılarımız için huzurevinden, bakım ve rehabilitasyon merkezlerine kadar her türlü altyapıyı oluşturmalıyız.

Kendi evinde hayatını sürdürmek isteyenler için de evde temizlik, yemek, sağlık hizmeti desteği gibi imkânları da onlara sunmalıyız.

Ama asıl olan yaşlılarımızın aileleriyle birlikte ve sosyal hayatın içinde ömürlerini geçirmelerini sağlamak olmalıdır.

Biz yaşlılarını "**KOCA**" diyerek, en yüksek makama oturtan, **"AKSAÇLI"** diyerek, **"AKSAKALLI"** diyerek en üst toplumsal payeyi veren, bilgeliği ve pirliği onlarla simgeleyen bir kültüre sahibiz.

"CENNET ANALARIN AYAĞI ALTINDADIR" Hadis-i Şerifini herhalde bilmeyen yoktur.

Zaman zaman bazı araçların arkalarında okuduğum bir yazıda da, **"ANAMIN DUASI, BABAMIN GÖLGESİ YETER"** diyor.

Gerçekten de bizim milletimiz için, başka hiçbir beklentiye girmeden sadece duası bile anaya-babaya ömür boyu hizmet etmek için yeterli bir sebeptir.

Şayet bir evde, büyükanne-büyükbaba, anne-baba ve torunlar bir arada yaşayabiliyorsa, o ev gerçekten günün 24 saati yaşayan, günün 24 saati içinde huzur bulunan bir yerdir.

Tabii, özellikle büyükşehir hayatının böyle bir aile modelini giderek zorlaştırdığının farkındayız.

Fakat bu durumun, aile büyükleriyle ilişkilerin, neredeyse bayram ziyaretlerinin bile ihmal edildiği bir periyoda dönüşmesinin gerekçesine dönüştürülmesini asla kabul edemeyiz.

Aynı şehirde yaşayıp da, en azından her hafta sonu anne-babalarımızı torunlarıyla bir araya getirmiyorsak, hem çocuklarımıza, hem büyüklerimize haksızlık yapıyor, vebal altına giriyoruz demektir.

Bizim, en az yaşlı bakım hizmetleri kadar, en az aktif yaşlanma konusu kadar, bu meseleye de önem vermemiz gerektiğini düşünüyorum.

Hatta gerekiyorsa bunun için teşvik mekanizmaları kurmalıyız.

Ülkemizde, özellikle de sıkıntılı dönemlerde, ana-baba ocağının sığınılacak güvenli bir liman olarak görülmesi, köklerimizin hala sağlam olduğunu gösteriyor.

Hepimizin yetişmesinde emeği olan, fikir ve gönül dünyamızın şekillenmesinde katkısı bulunan aile büyüklerimizin bize kattığı zenginliği, çocuklarımızdan mahrum etmemeliyiz.

Medeniyet ve kültür değerlerimizin nesillerden nesillere aktarılması konusunda büyüklerimizin rolünün, okuldan, öğretmenden, kitaptan daha fazla olduğuna inanıyorum.

Dolayısıyla yaşlılarımıza sahip çıkmak, aynı zamanda geleceğimize sahip çıkmaktır.

Değerli misafirler…

İnsanların yaşam süresi uzadıkça, yaşlılıkla ilgili konular daha çok tartışılmaya, daha çok konuşulmaya başlanmıştır.

Aktif yaşlanma kavramı da, bunlardan biridir.

Bu kavramla, uzun iş hayatını tamamlayıp, kendi gelirine sahip bir şekilde emekli olan yaşlıların, sağlık, güvenlik ve sosyal hayata katılım hususundaki imkanlarının en üst düzeye çıkartılması amaçlanıyor.

Hayat boyu öğrenme dediğimiz süreç ile aktif yaşlanma arasında yakın ilişki vardır.

Bu, hem yaşlılarımızın hayatlarını daha kolay sürdürmelerini sağlayacak bilgileri öğrendikleri, hem de kendi tecrübelerini diğer insanlara aktardıkları çift yönlü bir süreçtir.

Esasen, tarihe baktığımızda, en önemli eserlerin pek çoğunun, yaşlılık dönemlerinde verildiğini görüyoruz.

Mimar Sinan, en muhteşem eseri olan Selimiye Camiini inşa ettiğinde 80 yaşındaydı.

Bîrûnî, Câbir, Fârâbî, Cezeri, Kindî, Pîrî Reis, Erzurumlu İbrahim Hakkı gibi nice âlimlerimiz, asırlara ışık tutan eserlerini, bugün "yaşlılık" dediğimiz dönemlerinde vermişlerdir.

Aynı şekilde, diğer medeniyetlerin de pek çok önemli eserlerinde "yaşlılık" dönemlerinde bu işi başaran şahsiyetlerin imzaları vardır.

Her ne kadar **"GENÇLER İLERİYE, İHTİYARLAR GERİYE BAKARLAR"** denirse de, bu her zaman doğru değildir.

Son nefesine kadar hep ileriye bakan nice bedeni yaşlı ruhu genç insanımız vardır.

Gerçekten de, insan gençliğinde öğrenirken, yaşlılığında anlar.

İşte o anlama kabiliyetinin değerine paha biçilemez.

Bunun için **"YÜZÜMÜZ DEĞİL, ASIL AKLIMIZ BURUŞMAYA BAŞLADIĞINDA YAŞLANIRIZ"** diyoruz.

Bizi yaşlandıran nüfus kâğıdımızdaki rakamlar değil, ülkemize, milletimize, şehrimize, ailemize hala verecek bir şeylerimiz varken bunlardan imtina etmektir.

Maddi ve manevi anlamda üretkenliğini devam ettiren yaşlılarımız, kendileriyle birlikte topluma da çok büyük katkıda bulunmuş olurlar.

Bakanlığımız 2019-2023 dönemini kapsayan bir Yaşlı Vizyon Belgesi hazırlıyor.

Bu çalışmada, yaşlılarımızın pek çok alana aktif katılımını desteklemeyi amaçlayan programlar da yer alıyor.

Esasen, 2003 yılından bu yana, yaşlılarımız için çok önemli hizmetleri hayata geçirdik.

Huzurevlerinde bakılan yaşlı sayısı 5 bini bile bulmazken, bugün 14 bine yaklaştı.

"KİMSESİZLERİN KİMSESİ" bir sosyal devlet olduğumuzu göstererek, hiçbir yaşlımızı sokakta veya çaresiz bir şekilde dört duvar arasında bırakmıyor, hepsine de sahip çıkıyoruz.

Devletin yaptığı öncülük, ülkemizdeki toplam huzurevi sayısı ve kapasitesinde de önemli artışa vesile oldu.

Bugün ülkemizdeki 394 huzurevinde 33 bine yakın kapasite vardır.

65 yaşını geçenlere ödenen yaşlılık maaşını 24 liradan 573 liraya çıkartarak, hiçbir vatandaşımızın mağdur olmamasını temin ettik.

Bu ödemeyi, tüm hane halkının değil, sadece maaşa hak kazanan kişinin kendisi ve eşinin gelirine göre yapıyoruz.

Geliri asgari ücretin üçte ikisinden az olan yaşlılarımıza özel kuruluşlardan hizmet alımı yoluyla bakım hizmeti veriyoruz.

Engelli yaşlılarımızın evlerinde bakımı için ödenen tutar da 1.305 liradır.

Yaşlılarımızın toplumsal hayata katılımlarını teşvik etmek için 65 yaş üzeri herkesin tüm şehir içi ulaşım hatlarından ücretsiz, şehirlerarası demiryolu ve denizyolu ulaşım hatlarından ise yüzde 50 indirimli yararlanabilmelerini sağladık.

Belediyelerin evde bakım ve gündüzlü bakım hizmetlerini desteklemek için, şu ana kadar 35 binden fazla kişiye ulaşan Yaşlı Destek Programını başlattık.

Yaygınlaştırmaya başladığımız Aktif Yaşam Merkezleriyle, yaşlıların ve engellilerin sosyal hayata katılımlarını kolaylaştırıyoruz.

Emeklilerimize ödemeye başladığımız 1.000'er liralık bayram ikramiyeleri de, yaşlılarımız için önemli bir destek olmuştur.

Bunların yanında daha pek çok hizmetle, yaşlılarımız için **"KİMSESİZLERİN KİMSESİ"** olma sözümüzü yerine getiriyoruz.

Değerli misafirler…

Antik Roma döneminin filozoflarından Çiçero, eski Atina'ya ilişkin şöyle bir hadise anlatır:

"ATİNA'DA İHTİYAR BİR ADAM TİYATROYA GİDER.

KENDİSİNE ATİNALILARIN OTURDUĞU BÖLÜMDE KİMSE YER VERMEZ.

BUNUN ÜZERİNE İHTİYAR SPARTALILARIN OTURDUĞU BÖLÜME GEÇMEK ZORUNDA KALIR.

ORADA HEMEN İHTİYARA YER AÇILIR.

ATİNALILAR İSE BU DAVRANIŞI ALKIŞLARLA KARŞILARLAR.

ÇÜNKÜ ATİNALILAR İYİLİK NEDİR BİLİRLER AMA YAPMAK İSTEMEZLER."

Evet… Dünyamızın hızla Atinalılaştığı bir dönemde, yaşlılarımıza sahip çıkmayı, onlara saygıda kusur etmemeyi, onları hep el üstünde tutmayı boynumuzun borcu olarak görüyoruz.

Yaşlıların tek başına hayatlarını sürdüğü, çocukların de tek başlarına büyüdüğü bir dünya, bizim dünyamız değildir.

Biz köklerimizle varız.

Köklerimizin en güçlü göstergesi de yaşlılarımızla kurduğumuz ilişki biçimidir.

Huzurevi tabelalarının arttığı değil, kuşakların aynı çatı altında birlikte yaşadığı veya ilişkilerin her gün kesintisiz sürdüğü bir Türkiye istiyoruz.

Tarihimizde ve kültürümüzde zaten var olan bu toplumsal yapıyı korumak ve ihya etmek için çalışmayı sürdüreceğiz.

İşte bunun için **"İNSANI YAŞAT Kİ DEVLET YAŞASIN"** diyoruz.

Yaşlılık Şurası'nın, bu doğrultuda yapılacak çalışmaların daha derli toplu, daha bilinçli ve daha süratli yürütülmesine vesile olacak bir milat haline dönüşmesini temenni ediyorum.

Sözlerime bir şairimizin dizeleriyle son vermek istiyorum:

“BANA ARTIK DİNGİN OLMAK
BANA YALINLIK YARAŞIR
İÇİMDE ŞİİRİN GÜZELLİĞİ
YAŞAMAK SEVİNCİYLE YARIŞIR
GÜZELLER GÜZELİ ÖMRÜM
SANA GİTGİDE SEVDALANIŞTAYIM
NİCE EMEKLERLE DOKUNMUŞ
BİR İNCE BİR NAZLI NAKIŞTAYIM”

Her birinize sağlıklı, huzurlu, daha nice güzel anılar biriktireceğiniz, güzel başarılara imza atacağınız bir ömür diliyorum.

Kalın sağlıcakla…

I. YAŞLILIK ŞÛRASI BAŞKANI T.C. AİLE, ÇALIŞMA VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI SAYIN ZEHRA ZÜMRÜT SELÇUK'UN AÇILIŞ KONUŞMALARI

Saygıdeğer Cumhurbaşkanım,

Sayın Bakanlar,

Değerli Milletvekilleri,

Kıymetli Bilim İnsanları,

Muhterem Büyüklerim,

Değerli Basın Mensupları,

Türkiye'de ilk defa gerçekleştirdiğimiz **I. Yaşlılık Şûrası**na katılımlarınızdan dolayı çok teşekkür ediyorum.

Yaklaşık 5 ay önce, 25 Eylül 2018'de Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nda yapmış oldukları konuşmada 2019'u **Yaşlılık Yılı** ilan ederek yaşlılarımıza verdiği değeri uluslararası seviyede de bir kez daha gösteren ve bu Şûrayı himayelerine alarak bize güç veren Sayın Cumhurbaşkanımıza huzurlarınızda şükranlarımı sunuyorum.

Sizleri saygıyla, muhabbetle selamlıyorum. Hoş geldiniz.

Değerli Misafirler,

Bizler, **kuşaklararası dayanışmayı ve yardımlaşmayı** önemseyen ve büyüklerimize hem inancımızdan hem kültürümüzden gelen kadim değerlerle **sevgi, saygı ve sorumluluk** çerçevesinde sahip çıkan bir milletiz.

Zira Anadolu'nun her karış toprağında, mayasında **AK saçlılarımızın, AK sakallılarımızın ve AK yaşmaklılarımızın** emeği, alın teri ve göz nuru var.

Yahya Kemal **"Bizler, kökleri mazide olan** âtiyiz**"** diyor.

Bugünkü medeniyetimizin ihya ve inşasında işte sahip çıktığımız bu kadim değerler var.

Çünkü BİZ, annemize, babamıza, yaşlılarımıza, 'öf' bile demeden iyilikle muamele etmeyi buyuran bir inancın mensuplarıyız.

Çünkü BİZ, hamdolsun, "**ihtiyarlar benim gözümün nurudur**" diyen bir Peygamberin ümmetiyiz.

"Yaşından dolayı bir yaşlıya hürmet eden gence, Allah yaşlılığında hürmet edecek kimseleri nasip eder." (Hadis-i Şerif)

Çünkü BİZ, ulu bir çınarın dalları gibi bizleri kuşatan büyüklerimizi örnek alıyoruz.

Mücadeleyi, **Ertuğrul Gazi**'den**,**

Hikmeti, **Hoca Ahmet Yesevî**'den

İlmin değerini, **Akşemseddin**'den

Devlet irfanını, **II. Abdülhamit Han**'dan

Cesareti, **Nene Hatun**'dan**,**

Vatan sevgisini, Malazgirt, Çanakkale, 15 Temmuz kahramanlarımızdan öğreniyoruz.

Bu vesileyle, geçmişten geleceğe köprüler kurarak bizlere yol gösteren ve ahirete irtihal eden büyüklerimizi bir kez daha rahmetle, minnetle yâd ediyorum**.**

Kıymetli misafirler

7 milyar 600 milyon nüfusa sahip dünyamızın **678 milyonu** yani yaklaşık **%9'u** 65 yaşın üstünde.

2050'de bu oranın yaklaşık %16'ya yükseleceği beklenmekte.

Dünyada ortalama **yaşam süresi** 2000 yılında **68** iken şu anda **72** sene.

Ortalama **doğurganlık** ise kadın başına **2,44 çocuk.**

Ülkemize bakınca da benzer demografik değişimleri görmekteyiz.

%8,8 olan yaşlı nüfus oranımızın **10 yıl** içinde yaklaşık **%13** (%12,9) olacağını öngörüyoruz.

Ve 2050'de her **5 kişiden 1**'inin (%20,2) 65 yaşın üzerinde olacağını tahmin ediyoruz.

Son 16 yılda, toplumumuzun refah seviyesinde artış, sağlık ve sosyal hizmetlerdeki iyileşmeler neticesinde 2000 yılında **70** olan ortalama **yaşam beklentisi süresi** bugün yaklaşık **76** yıla yükseldi. Bu oran kadınlarda yaklaşık 81, erkeklerde ise 75 yıldır.

Ülkemizde kadın başına düşen çocuk sayısı **nüfusun kendini yenileme oranı** olarak kabul edilen 2,1'in altında seyretmekte.

Ki bu düşüş, **Sayın Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip ERDOĞAN**'ın "**en az üç çocuk**" çağrısının ne kadar yerinde olduğunu bir kez daha teyit etmekte.

Ve aslında yaşlanan nüfusumuzun ihtiyaçlarına cevap vermek için hazırlıklarımızı hızlandırmamızın da ne kadar önemli olduğuna işaret etmekte.

Bakanlık olarak, **aile dostu** hizmetlerimizi, sosyal yardımlarımızı ve sosyal güvenlik uygulamalarımızı da bu değişen demografik yapıya göre güncellememiz ve geliştirmemiz gerektiğine inanıyoruz.

İşte gerek bugün ilkini yaptığımız **Yaşlılık Şurası** gerekse de önümüzdeki Mayıs ayında Aile Haftasında gerçekleştireceğimiz **7. Aile Şurası** bu amaca hizmet ediyor.

Değerli Konuklarımız,

Ülkelerin yaşlanma politikalarını belirlemede tavsiye ve tedbir niteliğinde öneriler sunan ve ülkemizin de imzaladığı **2002 Madrid**

Uluslararası Yaşlanma Eylem Planı doğrultusunda çalışmalarımızı sürdürüyoruz.

Bu kapsamda; **Aktif Yaşlanma, Bakım Ekonomisi, Yaşlı Bakım Hizmetleri ve Yaşam Kalitesi, Yaşlı Dostu Kentler ve Yerel Yönetimler, Yaşlı Hakları ve Yaşlılık Ekonomisi** ile ilgili konuları bütüncül olarak komisyonlarımızda değerlendirmek amacıyla buradayız.

Ayrıca kuşaklararası dayanışmaya dikkat çekmek, farkındalık oluşturmak için Şûra kapsamında; **Köprü** adıyla bir **fotoğraf yarışması** düzenledik.

Bu vesileyle, **7 bin 25 başvuru** arasından büyük bir titizlikle objektif değerlendirmelerini yapan Seçici Kurulumuza da katkıları için teşekkür ediyorum.

Dereceye giren ve sergilenmeye değer bulunan fotoğrafları, I. Yaşlılık Şûrası kapsamında sergiliyoruz.

Ayrıca bugün burada ülkemizin farklı bölgelerinden gelen **asırlık çınarlarımızı** da misafir etmekten dolayı mutluyuz.

Saygıdeğer Cumhurbaşkanım,

"Halka hizmet Hakka hizmettir" şiarıyla en büyük değeri hak eden yaşlılarımıza hizmet etmek bizim için bir gurur vesilesi.

Toplumumuzun dününü, yani tarihini dolayısıyla hazinesini taşıyan ve ömrünü bizlere adamış kıymetli büyüklerimizin saygın, sağlıklı ve huzurlu bir hayat sürmeleri hepimizin ortak sorumluluğu.

Bu sorumluluk doğrultusunda onlara gereken ilgi ve ihtimamı göstermek, hizmetin en kalitelisini sunmak için çalışıyoruz.

Yaşlılarımızı, özellikle **ailelerinin yanında destekleyen uygulamaları** hayata geçirmek suretiyle aile bütünlüğünü ve kuşaklararası dayanışmayı koruyoruz.

Yaşla birlikte ortaya çıkan engellilik durumlarını da göz önüne olarak bugün **168 bin yaşlımıza Evde Bakım Desteği** vermekteyiz. (Aylık 1.305,60 TL)

Belediyelerimiz ile işbirliğinde, koruyucu önleyici bir işlev de üstlenen **Yaşlı Destek Programı (YADES)** i yaygınlaştırıyoruz.

Bugüne kadar toplam **35 bin** (35.039) yaşlımıza hizmet sunduk. Yaşlı ve yaşlı yakınlarının yaşadığı **10 bin** (10.307) hanenin hizmetten yararlanmasını sağladık.

Türkiye'nin dört bir yanına yayılmış **huzurevlerimizle, yaşlı bakım ve rehabilitasyon merkezlerimizle ve yaşlı yaşam evlerimiz ile** büyüklerimize hizmet veriyoruz.

Bu hizmetlerimizi sunarken **sosyal devlet** anlayışımız gereği düşük ücret uyguluyor ya da koşullara göre büyüklerimizi ücretsiz misafir ediyoruz.

Bugün özel huzurevleriyle birlikte bakanlığımıza ve kamu kurum ve kuruluşlarına bağlı **toplam 396 yatılı bakım kuruluşunda yaklaşık 27 bin** (26.490) **kişi**ye hizmet sunuyoruz.

2002'de Bakanlığımıza bağlı kuruluş sayısı **63** iken **2018**'de bu sayıyı **146**'ya yükselttik.

Bugün **39 Yaşlı Yaşam Evi**nde **142 yaşlımız**a hizmet veriyor, projeyi yaygınlaştırıyoruz

Değerli Misafirlerimiz,

Buradan yaşlılık yol haritamızın bazı ilk başlıklarını de sizlerle paylaşmak isterim.

Yatılı hizmetlerimizin yanı sıra **gündüzlü bakım hizmetleri modelini** de yaygınlaştırıyoruz inşallah.

Ayrıca yaşlı bakım hizmetleri veren kuruluşlarımızda da süratle **ihtisaslaşmaya** gidiyoruz.

Alzheimer/demans gibi ailelerimizin bakım konusunda zorlandığı durumlarda yaşlılarımıza bu ihtisaslaşmış kuruluşlarımızda hizmet sunacağız.

Ailelerimizin baktıkları yaşlı büyükleri yatılı kuruluşlarımızda bir yıl içinde 30 güne kadar misafir ediyorduk. İnşallah artık ailelerimizin hac, umre gibi uzun dönemli seyahatlerinde veya vefat gibi durumlarda gözleri arkada kalmaması için bu süreyi 45 güne çıkarıyoruz.

Özellikle yaşlı bakımında rehberlik hizmetlerinin ne kadar önemli olduğunu da belirtmek isterim.

Bu anlamda, **Yaşlı Bakım ve Yaşlı Destek Programı** oluşturuyoruz ve **Aile Danışmanlığı** hizmetimize entegre edeceğiz. Yaşlılarımız ve yakınları bu hizmetlerimizden ücretsiz olarak yararlanabilecek.

Tamamladığımız **Bakım Hizmetlerinde Kalite Standartları** çalışmasını da uygulamaya geçiriyoruz. Kalite standartları ile bakım güvence sisteminin ilk etabı sağlanmış olacak.

Ülkemizde aktif yaşlanmayı desteklemek amaçlı yürüttüğümüz **Bocce** etkinliklerinde başarılı olan oyuncuların uluslararası platformlara katılımını sağlayacağız.

Hayat boyu öğrenmeden toplumsal hayata katılıma, bakım hizmetlerinden aktif yaşlanmaya kadar her alanda **güvenli, huzurlu ve muteber** bir yaşam sürdürme imkânı sunarak yaşlılarımızı desteklemeye devam ediyoruz.

Çünkü inanıyoruz ki sosyal ve ekonomik kalkınma, ancak çocuklarımızın, gençlerimizin ve yaşlılarımızın arasındaki dayanışmayı, etkileşimi ve bir arada yaşam kültürünü güçlendirmemiz ile mümkün!

Bu kapsamda tüm tarafların katkılarıyla **2019-2023 "Türkiye Yaşlı Vizyon Belgesi"** hazırlıyoruz.

Bu anlamda I. Yaşlılık Şurası süresince yapılacak paylaşımların yeni ufuklar açacağına ve bu alandaki sosyal politikalarımıza katkı sağlayacağına yürekten inanıyorum.

I. Yaşlılık Şûra'mıza **Bangladeş, Bulgaristan, Katar, Kuzey Kıbrıs, Kuzey Makedonya ve Türkmenistan**'dan gelen bakanlara, uluslararası kuruluş temsilcilerine, **Azerbaycan, Brezilya, Çin, Fas, Güney Kore, Peru, Tunus'**tan gelen hükümet temsilcilerine, akademisyenlere ve sivil toplum kuruluşlarına katılımları için teşekkür ediyorum.

Gerçekleştirdiğimiz tüm çalışmaları vizyonu ve iradesi ile yönlendiren ve sosyal hizmetlere çağ atlatan **Saygıdeğer Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip Erdoğan'a** minnet ve şükranlarımı sunuyorum.

Şura'mızın başta yaşlılarımız olmak üzere tüm milletimiz için hayırlara vesile olması duasıyla, sizleri saygı ve muhabbet ile selamlıyorum.

I. YAŞLILIK ŞÛRASI BAŞKAN YARDIMCISI
T.C. AİLE, ÇALIŞMA VE SOSYAL HİZMETLER BAKAN YARDIMCISI
SAYIN AHMET ERDEM
SUNUŞ

Son yıllarda sosyal refahın artması ve sağlık hizmetlerinin yaygınlaşması ile insan ömrü uzamıştır. Bu nedenle aktif yaşlanma stratejilerinin belirlenmesini önemli bir gündem konusu olarak değerlendirmekteyiz. Yaşamın erken dönemlerinden başlayarak toplumda bu konudaki farkındalığın ve aktif yaşlanma kültürünün oluşmasını, her yaşın nitelikli ve sağlıklı geçmesi için hayati unsurlar olarak görüyoruz.

Bu çerçevede, yaşlı refahı alanındaki politikalara yön vermek üzere yaşlanma süreci ve yaşlılık dönemi ile ilgili sosyo-ekonomik ihtiyaçlara ilişkin görüşlerin ulusal ve uluslararası düzeyde ortaya konulması için I. Yaşlılık Şûrası'nı düzenlemekteyiz.

Ülkemizde Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı himayelerinde ilk kez gerçekleştirdiğimiz I. Yaşlılık Şûrası'na katılarak, yaşlı haklarının güçlendirilmesi ve aktif yaşlanmanın desteklenmesi temel hedefleriyle yürütülen komisyon çalışmalarına destek sunan tüm misafirlerimize teşekkür ediyorum.

I. YAŞLILIK ŞÛRASI KOORDİNATÖRÜ ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ SAYIN UZM. DR. ORHAN KOÇ SUNUŞ

Türkiye, yaşam beklentisinin artması konusunda OECD ülkeleri içerisinde en başarılı ülkeler arasında gösterilmektedir. Ülkemizde 1990 yılında doğumda beklenen yaşam süresi 64,2 yıl iken, bu rakam 2000 yılında 70 yıla, 2018 yılında ise yaklaşık 76 yıla yükselmiştir. Ülkemizde nüfusun %8,8'ine karşılık gelen 7 milyon 186 bin 204 kişi, 65 ve daha büyük yaştaki bireylerden oluşmaktadır. Türkiye'deki yaşlı nüfusun 2023 yılında 8,6 milyon kişiye ve 2050 yılında ise 19 milyon 442 bin kişiye ulaşması beklenmektedir. Sağlık hizmetleri ile sosyal hizmetlerin gelişmesi ülkemizde yaşam beklentisini yükseltmekte, bunun sonucunda ülkemizdeki yaşlı nüfus oranı hızlı bir şekilde artmaktadır. Bu çerçevede ülkemizde yaşlı nüfusun çoklu ihtiyaçlarının bütüncül bir yaklaşımla karşılanması giderek daha önemli hale gelmektedir.

Dünyadaki ve Türkiye'deki demografik dönüşüm sürecinde yaşlı nüfusun artması sonucu yaşlı hakları ve aktif yaşlanmaya dikkat çekmek üzere Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip ERDOĞAN, 25 Eylül 2018 tarihinde Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nda yapmış olduğu konuşmada, 2019 yılının "Yaşlılar Yılı" olarak ilan edilmesi ve bu alandaki konuların kapsamlı şekilde ele alındığı bir Yaşlılık Şûrası düzenlenmesi gereğini vurgulamıştır.

Cumhurbaşkanı Sayın Recep Tayyip ERDOĞAN'ın 2019 yılını "Yaşlılar Yılı" ilan ettiği ve Türkiye'nin önderliğinde dünyada yaşlılık politikalarına yön verecek olan Yaşlılık Şûrası ile;

Hızla yaşlanmakta olan ülkelerin katılımlarıyla uluslararası düzeyde yaşlanmanın sosyo-kültürel ve ekonomik boyutlarını kapsayan ihtiyaçlara ve beklentilere ilişkin gündemin belirlenmesi,

Yaşlanma süreci ve yaşlılık dönemine ilişkin konularda ulusal ve uluslararası farkındalığın oluşturulması,

Dünyada sosyal, ekonomik ve kültürel boyutları ile gün geçtikçe öncelikli bir konu haline gelen yaşlı refahı ve yaşlı hakları konularında çok disiplinli bir yaklaşımla fikir ve ortak akıl oluşturulması,

Sosyal refah politikalarında öncelikli bir nüfus grubu olan yaşlılar için sosyal politikalar alanında yapılması gerekenlerin vurgulanması, yaşlılık politikalarına yön verilmesi ve yaşlı refahı için 2023 vizyonunun belirlenmesi,

Yaşlıların bakım, saygınlık, kendini gerçekleştirme ve topluma katılım gibi ihtiyaçlarının en verimli ve öncelikli şekilde karşılanmasını sağlamak için kurumlar arası işbirliği ve koordinasyonun sağlanması,

Yaşlılık alanı ile ilgili gerçekleştirilebilecek ulusal ve uluslararası projeler için ortak fikirler oluşturulması,

Özel sektör, üniversite, sivil toplum kuruluşları, kamu kurum ve kuruluşları arasında yaşlı refahı için sorun, çözüm ve uygulama alanlarına ilişkin bilgilerin paylaşılması, buna bağlı yeni başlıklar açılması, ülkemizin yine bu konularda sahip olduğu fırsat ve ihtiyaçlarının ortaya koyulması amaçlanmıştır.

Bu doğrultuda gündeme gelen Yaşlılık Şûrası'nın en önemli amacı daha aktif ve üretken bir toplum için dünyada ve Türkiye'de yaşlanma ve yaşlılık sürecine ilişkin;

Kuşaklararası dayanışma,

Aktif yaşlanma,

Hayat boyu öğrenme,

Yaş ayrımcılığı,

Yaşlı Hakları,

Yaşlı ihmali ve istismarı,

Değişen aile ve toplum yapısı içinde yaşlının değeri,

Yaşlanmanın ekonomik boyutu,

Yaşlı bakımı ve yaşlı turizmi,

Yaşlı bakımı için nitelikli personel yetiştirme ve istihdam,

Nüfus politikaları gibi konularda farkındalık oluşturmak ve duyarlılık sağlamaktır.

Bu anlayış doğrultusunda uluslararası ve ulusal ölçekte pek çok görüş ve önerinin dile getirildiği "aktif yaşlanmanın desteklenmesi" ve "yaşlı haklarının güçlendirilmesi", ana temalı I. Yaşlılık Şûrası oturumlarına katılan, Şûra komisyonlarında yer alan, Şûra kitabında ve Şûra organizasyonunun her aşamasında emeği geçen herkese teşekkürü bir borç biliyorum.

I. Yaşlılık Şûrası organizasyonu ile I. Yaşlılık Şûrası çalışmalarını içeren bu kitabın hazırlanması çalışmaları Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü'nün değerli yöneticileri ve personeli tarafından gerçekleştirilmiştir. 20-21-22 Şubat 2019 tarihlerinde Ankara'da üç gün boyunca Köprü: Kuşaklar Arası Dayanışma Fotoğraf Yarışması Ödül Takdimi, Asırlık Çınarlar Ödül Takdimi, 3 adet uluslararası panel oturumu ve yedi farklı alt konu başlığı altında altı komisyonda yer alarak I. Yaşlılık Şûrası çalışmalarına değerli görüşleri ile katkı veren değerli akademisyenlerimize, sivil toplum kuruluşu ve kamu kurumu temsilcilerine ve tüm Bakanlık personelimiz ile uluslararası misafirlerimize,

Ülkemizde ilk kez I. Yaşlılık Şûrasının Cumhurbaşkanlığı himayesinde yapılmasını sağlayan Şûra Onursal Başkanı Sayın Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip ERDOĞAN'a, Şûra Başkanı Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanımız Zehra Zümrüt SELÇUK'a, Şûra Başkan Yardımcısı Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakan Yardımcısı Sayın Ahmet ERDEM'e, I. Yaşlılık Şûrası Bilim Kurulu Başkanlığını yürüten Sayın Prof. Dr. Emine ÖZMETE'ye, Şura Bilim Kurulunda yer alan değerli akademisyenlerimiz ile sekretarya ekibimize ve I. Yaşlılık Şûrası kitabı yayın kurulumuz ile editörümüze katkıları ve çalışmaları için teşekkür ediyorum.

I. YAŞLILIK ŞÛRASI BİLİM KURULU

Koordinatör

Uzm. Dr. Orhan KOÇ
Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürü

Bilim Kurulu Başkanı

Prof. Dr. Emine ÖZMETE
Ankara Üniversitesi Yaşlılık ÇalışmalarıUygulama ve Araştırma Merkezi (YAŞAM) Müdürü

Bilim Kurulu Üyeleri

Prof. Dr. Ahmet AKGÜL
İstanbul Üniversitesi

Prof. Dr. Ahmet Turan IŞIK
Dokuz Eylül Üniversitesi

Prof. Dr. Aynur ÖZGE
Mersin Üniversitesi

Prof. Dr. Ayşe CANATAN
Gazi Üniversitesi

Prof. Dr. Banu CANGÖZ
Hacettepe Üniversitesi

Prof. Dr. Belma AKŞIT
Maltepe Üniversitesi

Prof. Dr. Birkan Sonel TUR
Ankara Üniversitesi

Prof. Dr. Cem KILIÇ
TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi

Prof. Dr. Cevdet CEYLAN
Sosyal Güvenlik Kurumu

Prof. Dr. Dilek ASLAN
Hacettepe Üniversitesi

Prof. Dr. Duygu GELER KÜLCÜ
Haydarpaşa Numune Hastanesi

Prof. Dr. Emine ÖZMETE
Ankara Üniversitesi

Doç. Dr. Faruk TAŞÇI
İstanbul Üniversitesi

Prof. Dr. Fatma Deniz EVCİK
Güven Hastanesi

Prof. Dr. Feryal TURAN
Ankara Üniversitesi

Prof. Dr. Gamze EKİCİ
Hacettepe Üniversitesi

Prof. Dr. Hasan Hüseyin YILDIRIM
Türkiye Sağlık Politikaları Enstitüsü Başkanı

Prof. Dr. Hayat BOZ
Ankara Üniversitesi

Dr. Hilal ÖZKAYA
Sağlık Bilimleri Üniversitesi

Prof. Dr. Hülya KAYIHAN
Hacettepe Üniversitesi

Prof. Dr. Işın BARAL KULAKSIZOĞLU
İstanbul Üniversitesi

Prof. Dr. Kazım SARIKAVAK
Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi

Prof. Dr. Mehmet Akif KARAN
İstanbul Üniversitesi

Doç. Dr. Mehmet Merve ÖZAYDIN
Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi

Prof. Dr. Meltem Gülhan HALİL
Hacettepe Üniversitesi

Prof. Dr. Meltem UYAR
Palyatif Bakım Derneği

Prof. Dr. Mine UYANIK
Hacettepe Üniversitesi

Prof. Dr. Muammer TUNA
Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi

Prof. Dr. Muhammed Fatih UŞAN
Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi

Prof. Dr. Muhittin TAYFUR
Başkent Üniversitesi

Doç. Dr. Murat ŞENTÜRK
İstanbul Üniversitesi

Prof. Dr. Murat VARLI
Ankara Üniversitesi

Prof. Dr. Mustafa CANKURTARAN
Hacettepe Üniversitesi

Prof. Dr. Mustafa Necmi İLHAN
Gazi Üniversitesi

Prof. Dr. Necat YILMAZ
Antalya Eğitim ve Araştırma Hastanesi

Prof. Dr. Nesrin ÇİLİNGİROĞLU
Hacettepe Üniversitesi

Prof. Dr. Nuran AKDEMIR
Lefke Üniversitesi

Prof. Dr. Nuray KIRDI
Geriatri Fizyoterapistleri Derneği

Prof. Dr. Nurcan YABANCI AYHAN
Ankara Üniversitesi

Prof. Dr. Nurten GÖKALP
Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi

Prof. Dr. Oya HAZER
Hacettepe Üniversitesi

Prof. Dr. Pınar BORMAN
Hacettepe Üniversitesi

Prof. Dr. Pınar ÇAKIROĞLU
Ankara Üniversitesi

Prof. Dr. Pınar DURSUN
Afyon Kocatepe Üniversitesi

Prof. Dr. Pınar SOYSAL
Bezmiâlem Vakıf Üniversitesi

Prof. Dr. Rümeyza KAZANCIOĞLU
Bezmiâlem Vakıf Üniversitesi

Prof. Dr. Sadrettin PENÇE
İstanbul Üniversitesi

Prof. Dr. Saide FAYDALI
Necmettin Erbakan Üniversitesi

Prof. Dr. Satılmış ÇALIŞKAN
Tüm Emekliler Derneği

Prof. Dr. Seçilay GÜNEŞ
Ankara Üniversitesi

Prof. Dr. Selda ARSLAN
Selçuk Üniversitesi

Prof. Dr. Seldağ GÜNEŞ PESCHKE
Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi

Prof. Dr. Sevgi ARAS
Ankara Üniversitesi

Prof. Dr. Sibel ÇAKIR
Fransız Lape Hastanesi

Prof. Dr. Süleyman ÖZDEMIR
Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi

Prof. Dr. Şenay GÖKBAYRAK
Ankara Üniversitesi

Prof. Dr. Teslime ATLI
Akademik Geriatri Derneği

Prof. Dr. Tülin DÜGER
Hacettepe Üniversitesi

Prof. Dr. Vedat IŞIKHAN
TCCB Sosyal Politikalar Kurulu

Prof. Dr. Zeynep ÇOPUR
Hacettepe Üniversitesi

Sekretarya

Avni ÖZKAYA
AÇSHB Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Betül TAMKOÇ
AÇSHB Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Bülent KARAKUŞ
AÇSHB Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Coşgun GÜRBOĞA
AÇSHB Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Duygu KIRGIN TOPRAK
AÇSHB Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Faik YILDIRIM
AÇSHB Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü

İpek KELBAŞ
AÇSHB Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Ömer Faruk BİLGİN
AÇSHB Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Özge AYDOĞDU
AÇSHB Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü

"Şûra Bilim Kurulu" ve "Sekretarya" üyeleri alfabetik sıraya göre listelenmiştir.

DAVETLİ KONUŞMACILAR

— Nuruzzaman AHMED – BANGLADEŞ Sosyal Refah Bakanı

— Yousuf Mohamed AL OTHMAN FAKROO – KATAR İdari Gelişim, Çalışma ve Sosyal İşler Bakanı

— Zeki ÇELER – KKTC Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı

— Mila CAROVSKA - KUZEY MAKEDONYA Çalışma ve Sosyal Politika Bakanı

— Muhammetseyit SYLAPOV - TÜRKMENİSTAN Çalışma ve Nüfusun Sosyal Korunması Bakanı

— Sultanka PETROVA - BULGARİSTAN Çalışma ve Sosyal Politika Bakan Yardımcısı

— Chingiz ALİYEV – AZERBAYCAN Çalışma ve Sosyal Koruma Bakanlığı, Sosyal Sigorta ve Emeklilik Politikası ve Ferdi Muhasebe Kontrolü Dairesi Başkanı

— Antonio Fernandes TONINHO COSTA – BREZİLYA Yaşlı Haklarının Geliştirilmesi ve Korunması Genel Müdürü

— Jin WEIGANG – ÇİN Çin Çalışma ve Sosyal Güvenlik Akademisi Başkanı ve Profesörü

— Fatıma LAMHANİ – FAS Aile, Dayanışma, Eşitlik ve Sosyal Gelişme Bakanlığı Danışmanı

— Prof. Dr. Asghar ZAIDI - GÜNEY KORE Seul Ulusal Üniversitesi (SNU)

— Elba ESPINOZA RÍOS – PERU Kadın ve Savunmasız Nüfuslar Bakanlığı, Avukat

— Imene BECHEIKH – TUNUS Kadın, Aile, Çocukluk ve Yaşlılık Bakanlığı, Yaşlı Hizmetleri Müdürü

— Prof.Dr. Emine ÖZMETE – TÜRKİYE Ankara Üniversitesi

— Alanna ARMITAGE – BM Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu Bölge Müdürü

— Sabine HENNING – BM Sürdürülebilir Demografik Geçiş Bölümü, Sosyal Gelişme Bölümü Şefi

— Shruti SINGH – OECD Program Yöneticisi

I. YAŞLILIK ŞÛRASI PROGRAMI

1. GÜN

20 ŞUBAT 2019, Çarşamba

Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Kongre ve Kültür Merkezi, Ankara

10.00 – 12.30 Kayıt

12.30 – 14.00 Açılış

Sayın Zehra Zümrüt SELÇUK, Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanı

Sayın Recep Tayyip ERDOĞAN, Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı

Köprü: Kuşaklar Arası Dayanışma Fotoğraf Yarışması Ödül Takdimi

Asırlık Çınarlar Ödül Takdimi

14.00 – 14.30 Ara

14.30 – 16.30 **LİDERLER OTURUMU: Dünyada Yaşlı Dostu Politikalar**

Oturum Başkanı:

Sayın Zehra Zümrüt SELÇUK, Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanı

Konuşmacılar:

Sayın Nuruzzaman AHMED, Bangladeş, Sosyal Refah Bakanı

Sayın Yousuf Bin Mohammad Al-Othman Fakhroo, Katar, İdari Gelişim, Çalışma ve Sosyal İşler Bakanı

Sayın Zeki ÇELER, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı

Sayın Mila CAROVSKA, Kuzey Makedonya, Çalışma ve Sosyal Politika Bakanı

Sayın Muhammetseyit SYLAPOV, Türkmenistan, Çalışma ve Nüfusun Sosyal Korunması Bakanı

Sayın Sultanka PETROVA, Bulgaristan, Çalışma ve Sosyal Politika Bakan Yardımcısı

2.GÜN
21 ŞUBAT 2019, Perşembe
Greenpark Hotel, Ankara

9.00 - 10.30 **II. OTURUM: Aktif ve Sağlıklı Yaşlanma Politikaları**

Oturum Başkanı:

Dr. Orhan KOÇ, Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürü

Konuşmacılar:

Prof. Dr. Asghar ZAIDI, Güney Kore, Seul Üniversitesi, Gerontoloji Profesörü, Oxford Üniversitesi Nüfus Yaşlanması Enstitüsü, Kıdemli Araştırmacı

Prof. Dr. Emine ÖZMETE, Türkiye, Ankara Üniversitesi Yaşlılık Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi (YAŞAM) Müdürü

Alanna ARMITAGE, BM, Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu Bölge Müdürü

Sabine HENNING, BM, Birleşmiş Milletler Asya ve Pasifik Ekonomik ve Sosyal Komitesi (UNESCAP), Sürdürülebilir Demografik Geçiş Bölümü, Sosyal Gelişme Bölümü, Şefi

Shruti SINGH, OECD, Program Yöneticisi

10.30 - 11.00 Çay / Kahve Arası

11.00 - 12.30 **III. OTURUM: Bakım Ekonomisi**

Oturum Başkanı:

Dr. Mehmet Selim BAĞLI, Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanı

Konuşmacılar

Chingiz ALIYEV, Azerbaycan, Çalışma Bakanlığı, Emekli Aylığı Bölümü Başkanı

Antonio Fernandes Toninho COSTA, Brezilya, Yaşlı Haklarının Geliştirilmesi ve Korunması Genel Müdürü

Prof. Dr. Jin WEIGANG, Çin, İnsan Kaynakları ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Genel Müdürü

Fatima LAMHANİ, Fas, Aile, Dayanışma, Eşitlik ve Sosyal Gelişim Bakanlığı Danışmanı

Elba ESPINOZA RÍOS, Peru, Kadın ve Savunmasız Nüfuslar Bakanlığı, Avukat

Imene BECHEIKH, Tunus, Kadın, Aile, Çocuk ve Yaşlı Bakanlığı Genel Müdürü

12.30 - 13.30 Öğle Yemeği

13.30 - 18.00 **KOMİSYON ÇALIŞMALARI**

3.GÜN

22 ŞUBAT 2019, Cuma

Greenpark Hotel, Ankara

9.00 - 12.30 **KOMİSYON ÇALIŞMALARI**

12.30 - 13.30 Öğle Yemeği

13.30 - 15.00 **KOMİSYON ÇALIŞMALARI**

15.00 - 15.30 Çay / Kahve Arası

15.30 - 17.00 **Komisyon Kararlarının Sunumu**

17.00 - 18.00 **Şûra Sonuç Bildirgesinin Açıklanması**

I. YAŞLILIK ŞÛRASI KOMİSYON RAPORLARI

1. AKTİF YAŞLANMA: A. SAĞLIKLI YAŞAM KOMİSYONU RAPORU 21-22 ŞUBAT 2019 – ANKARA

Başkanlar: Prof. Dr. Dilek ASLAN ve Prof. Dr. Sevgi ARAS
Raportörler: Hande SELVİ ÖZTORUN ve AÇSH Uzm. Emine ÖZCAN
Komisyon Üyeleri:

Prof. Dr. Banu CANGÖZ
Hacettepe Üniversitesi

Prof. Dr. Birkan SONEL TUR
Ankara Üniversitesi

Doç. Dr. Burcu BALAM YAVUZ
Hacettepe Üniversitesi

Dilek GÜDER
Türkiye İstatistik Kurumu

Emre GÜRSES
Hacettepe Üniversitesi

Prof. Dr. Fatma Deniz EVCİK
Güven Hastanesi

Filiz ASLAN
Hacettepe Üniversitesi

Prof. Dr. Gamze EKİCİ
Hacettepe Üniversitesi

Doç. Dr. Gönenç KOCABAY
İstanbul Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Güler DURU AŞİRET
Aksaray Üniversitesi

Hikmet ACER
Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı

Kızbes KILIÇ GÖRMEZÖZ
Türkiye İş Kurumu (İŞKUR)

Prof. Dr. Mehmet Akif KARAN
İstanbul Üniversitesi

Prof. Dr. Meltem Gülhan HALİL
Hacettepe Üniversitesi

Murat ALTUĞGİL
Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı

Dr. Nesrin TÜRKARSLAN
Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı

Doç. Dr. Nilüfer ACAR TEK
Gazi Üniversitesi

Nuray KIRDI
Geriatri Fizyoterapistleri Derneği/Yaşlılık Platformu

Osman POYRAZ
Kocaeli Belediyesi

Prof. Dr. Pınar BORMAN
Hacettepe Üniversitesi

Prof. Dr. Pınar ÇAKIROĞLU
Ankara Üniversitesi

Prof. Dr. Sadrettin PENÇE
İstanbul Üniversitesi

Prof. Dr. Serap ALSANCAK
Ankara Üniversitesi

Doç. Dr. Serdar Süleyman CAN
Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi

Sonnur ÜNAL
Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı

Sultan BİLİR
Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı

Dr. Yasemin HOŞGÖREN ALICI
Türkiye Psikiyatri Derneği

Doç. Dr. Yeter KİTİŞ
Gazi Üniversitesi

T.C. Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü tarafından düzenlenen I. Yaşlılık Şûrası kapsamında 20 ve 21 Şubat 2019 tarihlerinde "Aktif Yaşlanma: Sağlıklı Yaşlanma Komisyonu" çalışmalarına kamu kurumları, sivil toplum örgütleri, kuruluşlar ve üniversite temsilcileri katılmıştır. Komisyon eş başkanlıklarını Prof. Dr. Dilek ASLAN ile Prof. Dr. Sevgi ARAS ve Komisyon Raportörlüklerini Dr. Hande SELVİ ÖZTORUN ve Sn. Emine ÖZCAN yürütmüştür.

Çalışmalar aşağıdaki sistematik içerişinde sürdürülmüştür:

1. Oturuma tanışma etkinliği ile başlanmıştır.
2. Katılımcılara Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmet Bakanlığı (AÇSHB) arşivi için görsel/kamera kaydı alınacağı, ancak bu kaydın herhangi bir şekilde kullanılmayacağı bilgisi verilmiştir. Aktarılan bu bilgi AÇSHB çalıştay koordinasyon ekibinden alınmıştır.
3. Daha önce çalıştay listelerinde isimleri olmayan katılımcılar AÇSHB koordinasyon ekibinin bilgisi ile oturuma katılmışlardır.
4. 21.2.2019 tarihinde saat 15.00-17.30 arasında yapılmış olan **ilk oturumda** çalıştayın toplamda üç alt oturumdan oluşacağı, son oturumda grup sunumu beklendiği, toplantı notlarının raporunun yazılacağı gibi teknik bilgiler paylaşılmıştır.
5. Çalışmaların ayrıntılarına geçilmeden önce tanımlar üzerinde konuşulmuştur. Bu bağlamda sözü edilen bazı kavramların uluslararası da kabul gören açıklamaları aşağıda sunulmuştur:

   Sağlık[1]: Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) tarafından fiziksel, ruhsal ve sosyal açıdan tam bir iyilik hali olarak kabul edilmektedir.

   Yaşlı: Birleşmiş Milletler (BM) tarafından yaşlı 60 yaş ve üzeri birey olarak kabul edilmektedir. Nüfusun yaşlanması 21. yüzyılın en önemli sosyal dönüşümlerinden birisi olarak kabul edilmektedir.[2] Yaşlı DSÖ tarafından 65 yaş ve üzeri birey olarak kabul edilmektedir.

1 [Internet] https://www.who.int/about/mission/en/ Erişim:3.3.2019.
2 [Internet] https://www.un.org/en/sections/issues-depth/ageing/ Erişim:3.3.2019.

Sağlıklı yaşlanma[3] sağlıklı ve aktif yaşlanma kavramlarını kapsayan daha geniş bir terminolojidir.

Aktif yaşlanma[4]: Yaşlılık döneminde de sağlıklı olma halini sürdürmek ve kaliteli (nitelikli) yaşam için gereklilikleri yerine getirmek olarak tanımlanmaktadır.

Başarılı yaşlanma[5]: Biyomedikal ve psikososyal farklı tanımları olmakla birlikte aşağıdaki temel konuları içermektedir:

- Doğuşta beklenen yaşam süresinin uzaması
- Yaşam kalitesi
- Fiziksel iyilik hali, fonksiyonel kapasitenin yerinde olması
- Ruhsal ve psiko-sosyal açılardan sağlıklı olmak
- Kişisel gelişim
- Sosyal ilişkilerin güçlü olması
- Toplumsal katılım
- Diğer

Sağlığın sosyal belirleyicileri[6]: kişilerin doğdukları, büyüdükleri, çalıştıkları, yaşadıkları ve yaşlandıkları koşulları tanımlamaktadır. Dolayısıyla sağlığın belirleyiciler kaynakların nasıl dağıtıldığı ile yakından ilişkilidir ve sağlıkta eşitsizliklerin de temel nedenleri arasında yer almaktadır.

6. Bu bilgilerin ardından "Yaşlılık döneminde sağlıklı yaşamayı engelleyen durum(lar) nelerdir?" sorusuna yanıt aranmıştır.

7. Durumlar ve çözüm önerileri aşağıdaki bölümde yer almaktadır. Çözüm önerileri üretilmeden önce durum tespiti yapılmıştır.

3 [Internet] http://www.euro.who.int/en/health-topics/Life-stages/healthy-ageing/publications/2012/policies-and-priority-interventions-for-healthy-ageing p 1. Erişim:3.3.2019.
4 [Internet] https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/67215/WHO_NMH_NPH_02.8.pdf;jsessionid=E82884E550FB9E3E-616A545C2C0BFC50?sequence=1 Erişim:3.3.2019.
5 [Internet] https://www.bmj.com/content/331/7531/1548 Erişim:3.3.2019.
6 [Internet] https://www.who.int/social_determinants/sdh_definition/en/ Erişim:3.3.2019.

DURUM VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

Komisyon çalışmaları sürecinde aktif yaşlanmayla ilgili "hazırlayıcı/zorlaştırıcı faktörler, hastalık/sağlık durumunda değişimler ve bakım gereksiniminde değişimler" olmak üzere üç temel başlıkta mevcut sorunlar olduğu görüşü oluşmuş ve bu üst başlıklara ilişkin ayrıntılar katılımcılar tarafından uzlaşı ile belirlenmiştir:

1. Hazırlayıcı/Zorlaştırıcı Faktörler

A. Döneme ait durum ve gereksinimlerde değişimler, bilgi/yaklaşım eksiklikleri

i. Doğum öncesinden başlayan bir dönemden ölüme kadar olan dönemi kapsayan "yaşam boyu yaklaşım" eksikliği

ii. Yaşlılıkla ilgili farklı tanımlamaların varlığı

iii. Yaşlılıkla ilgili negatif algılar

iv. Yaşlılık döneminde meydana gelen değişikler

1. Fizyolojik değişiklik/gerileme
2. Bilişsel işlevlerde değişiklik/gerileme
3. Özgüven duygusunda değişim/gerileme
4. İletişimde gerileme
5. Sosyal değişikler
   - f. İzolasyon
   - g. Yalnızlaşma
   - h. Eş kayıpları
   - i. Bağımlılık
   - j. Ayrımcılık
6. Rol değişimleri (emeklilik, ailede statü kimlik değişimi vb) nedeniyle meydana gelen sorunlar vb)
7. Teknolojide hızlı değişim ve bu sürece ayak uydurma konusundaki eksiklikler

8. Ekonomik değişikler/gerileme
    a. Yoksullaşma
    b. Yoksunluklar
    c. Bağımlılık
    d. Sağlıklı ve çalışma motivasyonu olan yaşlıların çalışma yaşamına yeterince katılamaması

v. Yaşlılık döneminde meydana gelen değişikliklerin bilinmemesi
    1. Birey tarafından bilinmemesi
    2. Toplum tarafından bilinmemesi

iii. Yaşlılıkla ilgili bilgilendirme araçlarının yetersizliği ve yanlış kullanımı

iv. Yaşlılık dönemi ile ilgili sağlık, sosyal, vb. konularda bilimsel araştırma eksiklikleri

v. Çoğunluğu kentlerde yaşayan nüfus için güçlü kent modellerinin oluşturulamamış olması

vi. Göç ve benzeri değişim içinde olan toplumsal süreçlere ayak uyduramama (iç ve dış göç)

vii. Yaşlılık dönemindeki birikim/bilge kimliklerden yeterince yararlanılabilecek mekanizmaların eksikliği

B. Kurumlar arasındaki iş birliklerinde eksiklik

i. Kamusal mekanizmalar arasındaki iş birliklerinin yetersizliği

ii. Kamusal mekanizmalarla STK ve yerel yönetimlerin iş birliği eksiklileri

iii. Bilimsel kurumların ürettikleri verilerin yetersizliği

iv. Bilimsel çalışma sonuçlarının pratik yaşama yeterince yansımaması

v. Bilimsel çalışma sonuçlarının pratik yaşama yeterince yansımaması

vi. Sürecin geribildirim ve izleme aşamalarında yetersizlik/eksiklik

C. Sağlığın belirleyicileri açısından eksiklikler

i. Ekonomik zorluklar
ii. Öğrenim durumu düşüklüğü
iii. Çalışma koşullarında yetersizlik
iv. Çevresel koşulların yetersizliği
    1. Mikro çevre (ev düzenlemeleri)
    2. Ev dışı düzenlemeler
v. Temel gereksinimlere erişim zorlukları
    1. Beslenme/sağlıklı gıdaya erişim zorlukları

D. Sağlığın korunması ve geliştirilmesi ile ilgili engeller

i. Korunma uygulaması yetersizliği
    1. Aşılama/bağışıklama
    2. Tarama programlarında eksiklikler
ii. Davranışsal yetersizlik
    1. Sağlıksız (yetersiz ve dengesiz) beslenme
    2. Fiziksel aktivite yetersizliği
    3. Bilişsel aktivite yetersizliği
    4. Tütün kullanımı
    5. Diğer bağımlılık yapan madde kullanımı
    6. Diğer riskler (güneşin zararlı etkileri radyasyon güneşin zararlı etkileri radyasyon, kaza ve yaralanmaların önlenmesi vb)

E. Hizmete erişim kısıtlılıkları

i. Farkındalık azlığı
ii. Fiziksel nedenlere bağlı erişememe
iii. Sosyal nedenlere bağlı erişememe
iv. Ekonomik nedenlere bağlık erişememe
v. Geri ödeme sistemindeki aksaklıklar

vi. Hizmet sunan kurumlarda nitelik eksiklikleri

F. Hizmet sunucular arasındaki entegrasyon eksiklikleri ve toplum tabanlı hizmetlerde eksiklikler

i. Basamaklı sistemin yokluğu

ii. Hizmet sunucular arasındaki entegrasyon zayıflıkları

iii. Hizmetlerin toplum tabanlı olmasının tam olarak sağlanamaması

iv. Performans sisteminin olumsuz yansımaları

Hastalık/Sağlık Durumunda Değişim/Artış

A. Hastalıklar

i. Bulaşıcı olmayan hastalıklar

1. Kalp ve damar hastalıkları
2. Hipertansiyon
3. Diabetes mellitus
4. Ruhsal hastalıklar
5. Kas ve iskelet sistemi hastalıkları (osteoporoz, osteoartrit vb)
6. Kanser
7. Akciğer hastalıkları (KOAH ve diğer)
8. Uyku bozuklukları

ii. Geriatrik sendromlar

1. İmmobilizasyon (mobilite yetersizliği)
2. Fonksiyonel yetersizlik
3. Depresyon, deliryum, demans
4. Düşme
5. Bası yaraları
6. Kırılgan yaşlı (frailty)
7. İnkontinans
8. Malnütrisyon/sarkopeni/disfaji

iii. Bilişsel işlevlerde gerileme
iv. Görme yetisi kayıpları
v. İşitme yetisi kayıpları
vi. Koordinasyon becerisi kayıpları
vii. Polifarmasi kaynaklı sorunlar/uygunsuz ilaç kullanımı
viii. İhmal
ix. İsitsmar
x. Şiddet
xi. Kanıta dayalı olmayan uygulamalar (ilaç dışı ürün kullanımı vb)

B. Yaşam kalitesi sorunları

i. Yaşam kalitesi kavramı konusunda farkındalığın azlığı
ii. Yaşam kalitesini artırıcı fiziksel ortamların azlığı
iii. Yaşam kalitesi ile ilgili geliştirici kent ve kır modellerinin farklılıklarının yeterince ortaya konulamaması
iv. Rehabilitasyon hizmetlerinde yetersizlik

C. Hizmet sunumu ile ilgili personel sayısında ve donanımında eksiklikler

i. Yaşlılık döneminde sağlık/hastalık konusunda hizmet sunumunun her aşamasında hizmet sunanların bu döneme özel bilgi/donanım eksiklikleri
ii. Yaşlılık dönemine özel uzmanlaşmış sağlık personelinin nicelik eksikliği
    1. Sağlık çalışanı (hekim, hemşire, eczacı, diyetisyen, sosyal çalışmacı, fizyoterapist, ergoterapist, psikolog, yaşlı bakım elemanları, prostetist, ortotist, yaşlı bakım teknikeri, odyolog, vd)
iii. Gereksinim duyulan diğer personel (sosyal bakım elemanları)

Bakım Gereksiniminde Artış ve İlgili Konular

A. Gereksinim duyulan bakım hizmetlerinin çeşitliliği
B. Bakım veren nitelikli personel azlığı
C. Bakım hizmetlerine erişim eksikliği
D. Bakım hizmetlerinin bileşenleri arasında entegrasyon/ koordinasyon eksikliği
E. Bakım hizmetlerinin ekonomik açıdan karşılanamaz olması
F. Bakım modellerinin herkesi kapsayacak şekilde olmaması
G. Bakım alan kişilerin ortaya çıkan farklı gereksinimlerinin karşılanamaması
H. Bakım alanında çalışan kişilerin güvencesiz çalışma koşulları
I. Bakım verenlerin tükenmişliği ve diğer sorunları (sosyal yaşama katılım eksikliği vb)
J. Bakım hizmet modellerinin sürdürülebilir olmaması
K. Bakım alanında profesyonel eğitim alan meslek grubu mensuplarının yönlendirme ve istihdam sorunları

Durum tespiti ile eşzamanlı olarak Komisyon çalışmaların sırasında çözüm önerileri ve çözüm yöntemleri de geliştirilmiştir.

Tespit edilen her bir duruma özel öneri ve yöntem Tablo 1 kapsamında sunulmuştur.

TABLO 1. Katılımcılar Tarafından Gündeme Taşınan Konuların/Durumların Sistematik Gösterimi ve İlgili Açıklamalar (21.2.2019)

Gündeme Taşınan Durumlar/ Tespitler Kategori ve İçeri	Çözüm Önerisi	Çözüm Yöntemi
1. Hazırlayıcı/Zorlaştırıcı Faktörler		
1.1. Döneme ait durum ve gereksinimlerde değişimler, bilgi/ yaklaşım eksiklikleri		
1.1.1. Doğum öncesinden başlayan bir dönemden ölüme kadar olan dönemi kapsayan "yaşam boyu yaklaşım" eksikliği	Yaşam boyu yaklaşımın benimsenmesi	Hizmet içi eğitimler Farkındalık çalış maları Bilinçlendirme çalışmaları
1.1.2. Yaşlılıkla ilgili farklı tanımlamaların varlığı	DSÖ (65 yaş ve üzeri) ve BM (60 yaş ve üzeri) tanımlarının dikkate alınması	Kronolojik yaştan bağımsız olarak kırılganlık, bireysel özelliklere öncelik verilmesi
1.1.3. Yaşlılıkla ilgili negatif algılar	Algının düzeltilmesi	Hizmet içi eğitimler Farkındalık çalışmaları Bilinçlendirme çalışmaları
1.1.4. Yaşlılık döneminde meydana gelen değişikler	Objektif değerlendirme Değerlendirme sonucundaki olumsuzlukların giderilmesi	Objektif değerlendirme araçlarının/yöntemlerinin geliştirilmesi ve kullanılması İyileştirme için tıbbi, davranışsal, sistemsel müdahale edilmesi

(Devam ediyor)

TABLO 1. Katılımcılar Tarafından Gündeme Taşınan Konuların/Durumların Sistematik Gösterimi ve İlgili Açıklamalar (21.2.2019) *(Devamı)*

Gündeme Taşınan Durumlar/ Tespitler Kategori ve İçeri	Çözüm Önerisi	Çözüm Yöntemi
1.1.4.1. Fizyolojik değişiklik/gerileme	Yaşa bağlı gelişen fizyolojik değişikliklerle patolojik değişikliklerin ayrılması	Çok kapsamlı geriatrik değerlendirme
1.1.4.2. Bilişsel işlevlerde değişiklik/ gerileme	Objektif bilimsel bilişsel değerlendirme	Nöro-psikolojik test bataryalarının kullanılması
1.1.4.3. Özgüven duygusunda değişim/gerileme	Motivasyonu geliştirmek	Sosyal ortamların desteklenmesi Grup çalışmalarının/akran etkileşimlerinin artırılması Ekip çalışmalarının artırılması Yerinde yaşlanma prensiplerinin geliştirilmesi Basitleştirilmiş bilişim araçlarının kullanılması
1.1.4.4. İletişimde gerileme	İletişimin artırılması Motivasyon sağlanması	Yaşlanma özelliklerinin iyi bilinmesi Zaman ayırmak İletişime neden olabilecek sorunlara ait tarama programlarının erken dönemde yapılması ve gerekli yardımcı cihazların sağlanması
1.1.4.5. Sosyal değişikler	Kişilere sorunların sorulabileceği mekanizmalar Etkin/iyi dinlemek Üretkenliği desteklenmesi	Aile desteğinin sağlanması Akran etkileşimini kapsayan sosyal çevrenin artırılması Kamu programlarında destek Yerel yönetimlerin desteklerinin alınması Bahar/yaşam evleri gibi modellerin desteklenmesi Benzer sorunları olan yaşlı bireylere yönelik ortak programlar oluşturulması

TABLO 1. Katılımcılar Tarafından Gündeme Taşınan Konuların/Durumların Sistematik Gösterimi ve İlgili Açıklamalar (21.2.2019) *(Devamı)*

Gündeme Taşınan Durumlar/ Tespitler Kategori ve İçeri	Çözüm Önerisi	Çözüm Yöntemi
1.1.4.5.1. İzolasyon		
1.1.4.5.2. Yalnızlaşma		
1.1.4.5.3. Eş kayıpları		
1.1.4.5.4. Bağımlılık		
1.1.4.5.5. Ayrımcılık	Negatif ayrımcılığın önlenmesi Pozitif ayrımcılığın desteklenmesi	Hizmet modellerinde negatif ayrımcılığı önleyici yaklaşımların yaygınlaştırılması
1.1.4.6. Rol değişimleri (emeklilik, ailede statü kimlik değişimi vb) nedeniyle meydana gelen sorunlar vb)	Yeni rollere hazırlık süreçlerinin geliştirilmesi ve planlanması	Gerektiğinde hazırlık eğitimleri Aktif yaşam merkezleri modellerin geliştirilmesi Kuşaklar arası dayanışma modellerinin oluşturulması
1.1.4.7. Teknolojide hızlı değişim ve bu sürece ayak uydurma konusundaki eksiklikler	Güncel teknolojiler hakkında bilgilendirme Teknolojinin kullanımının artırılması Kullanım konusundaki motivasyon artırılması	Kurs vb. eğitim programları Yaşlı dostu yazılımların kullanılması Yerel yönetimlerin eğitim sistemlerinde bu konuya yer verilmesi Hizmet sağlayıcılarla iş birliği Yaşlılara yönelik teknolojik ürünlerin çeşitlendirilmesi Üniversitelerle iş birliği Gereksinimlere özel teknoloji geliştirilmesi (acil hizmet vb) Devlet desteklerinin artırılması Yerel yönetimlerin desteğinin alınması AR-GE çalışmalarının desteklenmesi

(Devam ediyor)

TABLO 1. Katılımcılar Tarafından Gündeme Taşınan Konuların/Durumların Sistematik Gösterimi ve İlgili Açıklamalar (21.2.2019) *(Devamı)*

Gündeme Taşınan Durumlar/ Tespitler Kategori ve İçeri	Çözüm Önerisi	Çözüm Yöntemi
1.1.4.8. Ekonomik değişikler/ gerileme	Emekliliğe yansıyan güvenceli çalışma koşullarının sağlanması	Mevzuat düzenlemelerinin yapılması Çalışma yaşamına devam etmek isteyen yaşlılara yönelik modellerin geliştirilmesi
1.1.4.8.1. Yoksullaşma		
1.1.4.8.2. Yoksunluklar		
1.1.4.8.3. Bağımlılık	Bağımlılığa yol açan nedenlerin tespit edilmesi	Nedenlerin önlenmesi
1.1.4.8.4. Sağlıklı ve çalışma motivasyonu olan yaşlıların çalışma yaşamına yeterince katılamaması	Deneyimlerden ve bilgi birikimlerinden yararlanılması İşgücü piyasasının önündeki engellerin kaldırılması	İstihdam alanlarının geliştirilmesi Gönüllü çalışma alanlarının artırılması Profil temelli değerlendirmelerin artırılması İş klüplerinin kurulması
1.1.5. Yaşlılık döneminde meydana gelen değişikliklerin bilinmemesi	Bilgi eksikliğinin giderilmesi	Gerekli alanlarda eğitimlerin verilmesi Eğitim sistemine entegrasyon sağlanması Medya vb benzeri bilgilendirme araçlarının aktif ve doğru olarak kullanılması
1.1.5.1. Birey tarafından bilinmemesi		
1.1.5.2. Toplum tarafından bilinmemesi		

TABLO 1. Katılımcılar Tarafından Gündeme Taşınan Konuların/Durumların Sistematik Gösterimi ve İlgili Açıklamalar (21.2.2019) *(Devamı)*

Gündeme Taşınan Durumlar/ Tespitler Kategori ve İçeri	Çözüm Önerisi	Çözüm Yöntemi
1.1.6. Yaşlılıkla ilgili bilgilendirme araçlarının yetersizliği ve yanlış kullanımı	Yetersizliğin giderilmesi	Yazılı ve/veya görsel medyanın doğru kullanılması Erişebilirliğin artırılması Uzmanların rol alması Denetimlerin yapılması
1.1.7. Yaşlılık dönemi ile ilgili sağlık, sosyal, vb. konularda bilimsel araştırma eksiklikleri	Eksikliğin giderilmesi	Yeterli bütçe ayrılması Öncelikli alan belirlenmesi Disiplinler arası iş birliğinin sağlanması ve teşvik edilmesi Dünyadaki örneklerin yakından takip edilmesi
1.1.8. Çoğunluğu kentlerde yaşayan nüfus için güçlü kent modellerinin oluşturulamamış olması	Model oluşturulması	Yaşlı dostu kent ve yaşlı dostu ev modellerinin geliştirilmesi ve uygulanmasının sağlanması Yerel yönetimlerin konuyla ilgili farkındalık düzeylerinin artırılması Yerel yönetimlerle iş birliğinin sağlanması
1.1.9. Göç ve benzeri değişim içinde olan toplumsal süreçlere ayak uyduramama (iç ve dış göç)	Uyum sağlanası	Gereksinimlerin belirlenmesi Danışmanlık hizmetlerinin geliştirilmesi Uyum programlarının geliştirilmesi Risk yaklaşımı ile izleme programları
1.1.10. Yaşlılık dönemindeki birikim/ bilge kimliklerden yeterince yararlanılabilecek mekanizmaların eksikliği	Eksikliğin giderilmesi	Deneyimlerin paylaşılacağı ortamların yaratılması Kuşaklar arası dayanışma modellerinin geliştirilmesi

(Devam ediyor)

TABLO 1. Katılımcılar Tarafından Gündeme Taşınan Konuların/Durumların Sistematik Gösterimi ve İlgili Açıklamalar (21.2.2019) *(Devamı)*

Gündeme Taşınan Durumlar/ Tespitler Kategori ve İçeri	Çözüm Önerisi	Çözüm Yöntemi
1.2. Kurumlar arası iş birliklerinde eksiklikler	Eksiklik olan alanların belirlenmesi Eksikliklerin giderilmesi	Objektif belirleme yöntemlerinin geliştirilmesi ve kullanılması Kamu iç mekanizmaları arasındaki iş birliği olanaklarının artırılması (örneğin Sağlık Bakanlığı ve üniversiteler, SGK ve üniversiteler, diğer ilgili bileşenler vb kamu ve yerel yönetimler vb) Kamu mekanizmalarında çalışan komisyonların çalışmalarının sürekliliğinin sağlanması ve çalışmaların izlenmesi
1.2.1. Kamusal mekanizmalar arasındaki iş birliklerinin yetersizliği		
1.2.2. Kamusal mekanizmalarla STK ve yerel yönetimlerin iş birliği eksiklileri		
1.2.3. Bilimsel kurumların ürettikleri verilerin yetersizliği		
1.2.4. Bilimsel çalışma sonuçlarının pratik yaşama yeterince yansımaması		
1.2.5. Sürecin geribildirim ve izleme aşamalarında yetersizlik/eksiklik		
1.3. Sağlığın belirleyicileri açısından eksiklikler	Eksikliklerin saptanması Eksikliklerin giderilmesi	Kamu ve STK iş birliği yapılması Yerel yönetim iş birliği yapılması

TABLO 1. Katılımcılar Tarafından Gündeme Taşınan Konuların/Durumların Sistematik Gösterimi ve İlgili Açıklamalar (21.2.2019) *(Devamı)*

Gündeme Taşınan Durumlar/ Tespitler Kategori ve İçeri	Çözüm Önerisi	Çözüm Yöntemi
1.3.1. Ekonomik zorluklar		Yaşamın sonuna kadar güvenceli bir yaşam sürebilmek için gereksinimleri de içerecek ekonomik düzenlemelerin yapılması (bakım sigortası vb modellerin çalışılması) Sosyal yardımların hak temelli modellerle kurgulanması
1.3.2. Öğrenim durumu düşüklüğü		Okuma yazma kurslarının aktif hale getirilmesi
1.3.3. Çalışma koşullarında yetersizlikler		
1.3.4. Çevresel koşulların yetersizliği		Yaşlı dostu ortamların geliştirilmesi Yerel yönetimlerin denetlenmesi ve denetimlerde aksaklıkların giderilmediği durumlarda kanuni gerekliliklerin uygulanması Yeni yapılacak mekanların yaşlı ve yeti kayıplarını karşılayacak şekilde planlanması ve gerekli denetimlerin yapılması
1.3.4.1. Mikro çevre (ev düzenlemeleri)		
1.3.4.2. Ev dışı düzenlemeler		
1.3.5. Temel gereksinimlere erişim zorlukları		

(Devam ediyor)

TABLO 1. Katılımcılar Tarafından Gündeme Taşınan Konuların/Durumların Sistematik Gösterimi ve İlgili Açıklamalar (21.2.2019) *(Devamı)*

Gündeme Taşınan Durumlar/ Tespitler Kategori ve İçeri	Çözüm Önerisi	Çözüm Yöntemi
1.3.5.1. Beslenme/sağlıklı gıdaya erişim zorlukları	Besin güvencesinin ve besin güvenliğinin sağlanması	Yaşlılara yönelik sağlıklı beslenme eğitimleri Yaşlıya uygun menü seçeneklerinin sağlanması Özel gereksinimleri olan yaşlılara yönelik eksikliklerin giderilmesinin sağlanması (örneğin D vitamini eksikliği vb) Temel besin kaynaklarına ulaşmada yaşlıya yönelik düzenlemelerin yapılması Besine ulaşmada zorluğu olan bireylere yönelik günlük gereksinimleri sağlayacak yemek hizmetinin sunulmasının sağlanması ve hizmetlerin yaygınlaştırılması, sürdürülebilir olması
1.4. Sağlığın korunması ve geliştirilmesi ile ilgili engeller		
1.4.1. Koruma uygulaması yetersizliği	Bilgi/farkındalık artırılması Yetersizliğin giderilmesi Talebin artırılması	Kaçırılmış fırsatların değerlendirilmesi (65 yaş ve üzerine mutlaka konuya ilişkin soru sorulması) Rehberlerin güncellenmesi Rehberlerin sağlık çalışanlarına ulaştırılması Eğitim programlarının oluşturulması Mezuniyet öncesi ve sonrası tıp eğitimine yaşlı sağlığını koruma/geliştirme konularının güncellenerek sürekliliğinin sağlanması
1.4.1.1. Aşılama/bağışıklama		
1.4.1.2. Tarama programlarının eksikliği		

TABLO 1. Katılımcılar Tarafından Gündeme Taşınan Konuların/Durumların Sistematik Gösterimi ve İlgili Açıklamalar (21.2.2019) *(Devamı)*

Gündeme Taşınan Durumlar/ Tespitler Kategori ve İçeri	Çözüm Önerisi	Çözüm Yöntemi
1.4.2. Davranışsal yetersizlikler	Yetersizliğin giderilmesi Bilgi/farkındalığın artırılması Talebin artırılması Gerekli alanlarda ekip çalışmasının sağlanması	Doğru davranışlar konusunda farkındalık eğitimleri Doğru davranışların daha erken yaşlarda kazanılması için eğitim programlarına entegrasyon (okul müfredat programları) Kamu spotları gibi topluma ulaşabilecek araçların kullanılması
1.4.2.1. Sağlıksız (yetersiz ve dengesiz) beslenme	Enerji ve besin ögesi gereksinimlerinin sağlanması	Obezite ve yetersizliklerin eken dönemde saptanması ve müdahalesi
1.4.2.2. Fiziksel aktivite yetersizliği		Yerel yönetimlerle iş birliği içinde mekânsal geliştirme çalışmalarının yapılması Yaşlı hastaların sorunlarına özel egzersiz programlarının oluşturulması
1.4.2.3. Bilişsel aktivite yetersizliği	Bilişsel egzersiz programlarının yaygınlaştırılması	Bilişsel egzersiz programlarının kullanılması Sosyal/etkileşim ortamlarının artırılması
1.4.2.4. Tütün kullanımı		Bırakma programlarının yaşlılara yönelik olarak programlanması Pasif etkilenimden korunma gerekçelerinin yaşlılara yönelik olarak da doğru ve sürekli olarak aktarılmasının sağlanması
1.4.2.5. Diğer bağımlılık yapan madde kullanımı		

(Devam ediyor)

TABLO 1. Katılımcılar Tarafından Gündeme Taşınan Konuların/Durumların Sistematik Gösterimi ve İlgili Açıklamalar (21.2.2019) *(Devamı)*

Gündeme Taşınan Durumlar/ Tespitler Kategori ve İçeri	Çözüm Önerisi	Çözüm Yöntemi
1.4.2.6. Diğer riskler (güneşin zararlı etkileri radyasyon güneşin zararlı etkileri radyasyon, kaza ve yaralanmaların önlenmesi vb)		
1.5. Hizmete erişim kısıtlılıkları	Kısıtlılıkların önlenmesi Farkındalığın artırılması	Farkındalık eğitimlerinin yapılması Yaşlılara özel hizmet sunulan hizmetlerin ve yerlerin tanıtımının yapılması Erişimin kolaylaştırılabilmesi kurumlar arası iş birliği (örneğin yerel yönetimler sağlık kurumu içinde yaşlıya refakat sisteminin geliştirilmesi vb) Kurum içi ve dışı mekânsal düzenlemelerin yapılması
1.5.1. Farkındalık azlığı		
1.5.2. Fiziksel nedenlere bağlı erişememe		
1.5.3. Sosyal nedenlere bağlı erişememe		
1.5.4. Ekonomik nedenlere bağlık erişememe	Hizmete erişimin önündeki bütün engellerin kaldırılması (SGK uygulamaları vb)	Hizmete erişim ile ilgili işlemlerin yaşlılar için kolaylaştırılması
1.5.5. Geri ödeme sistemindeki aksaklıklar		

TABLO 1. Katılımcılar Tarafından Gündeme Taşınan Konuların/Durumların Sistematik Gösterimi ve İlgili Açıklamalar (21.2.2019) *(Devamı)*

Gündeme Taşınan Durumlar/ Tespitler Kategori ve İçeri	Çözüm Önerisi	Çözüm Yöntemi
1.5.6. Hizmet sunan kurumlarda nitelik eksiklikleri		
1.6. Hizmet sunucular arasındaki entegrasyon eksiklikleri ve toplum tabanlı hizmetlerde eksiklikler	Entegrasyonun sağlanması Bütün yaşlıların hizmete erişimin sağlanması	
1.6.1. Basamaklı sistemin yokluğu	Birinci basamak sisteminin güçlendirilmesi Üst basamaklarla entegrasyon sağlanması	Yeterli personel sayısının sağlanması (hemşire vb.)
1.6.2. Hizmet sunucular arasındaki entegrasyon zayıflıkları	Sevk sisteminin oluşturulması ve güçlendirilmesi	Veri akışının tek sistem üzerinden sağlanması Yaşlı izlem sistemlerinin kurulması
1.6.3. Hizmetlerin toplum tabanlı olmasının tam olarak sağlanamaması		
1.6.4. Performans sisteminin olumsuz yansımaları		

(Devam ediyor)

TABLO 1. Katılımcılar Tarafından Gündeme Taşınan Konuların/Durumların Sistematik Gösterimi ve İlgili Açıklamalar (21.2.2019) *(Devamı)*

Gündeme Taşınan Durumlar/ Tespitler Kategori ve İçeri	Çözüm Önerisi	Çözüm Yöntemi
2. Hastalık/Sağlık Durumunda Değişim/Artış		
2.1. Hastalıklar		
2.1.1. Bulaşıcı olmayan hastalıklar	Riskli grupların belirlenmesi Erken tanı sağlanması Tedavi hedeflerinin belirlenmesinde kırılganlığın dikkate alınması Gerekli durumlarda alan uzmanlarına yönlendirme kararının verilmesinin sağlanması	Rehberlerin oluşturulması Tarama programlarının geliştirilmesi ve uygulanması Basamaklar arası entegrasyon sağlanması (birinci basamak entegrasyonun güçlendirilmesi) Takiplerde teknolojik gelişimden yararlanılması Sağlıklı yaşam tarzı davranışlarının kazandırılması ve güçlendirilmesi
2.1.1.1. Kalp ve damar hastalıkları		
2.1.1.2. Hipertansiyon		
2.1.1.3. Diabetes mellitus		
2.1.1.4. Ruhsal hastalıklar		
2.1.1.5. Kas ve iskelet sistemi hastalıkları (osteoporoz, osteoartrit vb)		
2.1.1.6. Kanser		

TABLO 1. Katılımcılar Tarafından Gündeme Taşınan Konuların/Durumların Sistematik Gösterimi ve İlgili Açıklamalar (21.2.2019) *(Devamı)*

Gündeme Taşınan Durumlar/ Tespitler Kategori ve İçeri	Çözüm Önerisi	Çözüm Yöntemi
2.1.1.7. Akciğer hastalıkları (KOAH ve diğer)		
2.1.1.8. Uyku bozuklukları		
2.1.2. Geriatrik sendromlar	Kapsamlı geriatrik değerlendirmenin yapılması ve yaygınlaştırılması	Eğitim
2.1.2.1. İmmobilizasyon (mobilite yetersizliği)		
2.1.2.2. Fonksiyonel yetersizlik		
2.1.2.3. Depresyon, delirium, demans		
2.1.2.4. Düşme		Riski olan hastaların ailelerinin bilinçlendirilmesi Çevresel düzenlemelerin yapılması Hizmet kalitesinin değerlendirilmesinde kullanılan düşme indikatörünün yaygınlaştırılması ve multidisipliner yaklaşımın sağlanması
2.1.2.5. Bası yarası		
2.1.2.6. Kırılgan yaşlı (frailty)		
2.1.2.7. İnkontinans		

(Devam ediyor)

TABLO 1. Katılımcılar Tarafından Gündeme Taşınan Konuların/Durumların Sistematik Gösterimi ve İlgili Açıklamalar (21.2.2019) *(Devamı)*

Gündeme Taşınan Durumlar/ Tespitler Kategori ve İçeri	Çözüm Önerisi	Çözüm Yöntemi
2.1.2.8. Malnütrisyon/sarkopeni/ disfaji	Nütrisyonel değerlendirme ve yutma değerlendirmesinin rutin tıbbi değerlendirme haline getirilmesi İyatrojenik malnütrisyonun engellenmesi	
2.1.3. Bilişsel işlevlerde gerileme ve yarattığı sorunlar		
2.1.4. Görme yetisi kayıplar		
2.1.5. İşitme yetisi kayıpları		
2.1.6. Koordinasyon becerisi kayıpları		
2.1.7. Polifarmasi kaynaklı sorunlar/ uygunsuz ilaç kullanımı	Akılcı ilaç uygulamalarının yaygınlaştırılması	Eğitimlerin artırılması Bilgisayar destekli yöntemlerin yaygınlaştırılması Yazılan bütün ilaçların görülmesinin sağlanacağı reçetelendirme sisteminin oluşturulması

TABLO 1. Katılımcılar Tarafından Gündeme Taşınan Konuların/Durumların Sistematik Gösterimi ve İlgili Açıklamalar (21.2.2019) *(Devamı)*

Gündeme Taşınan Durumlar/ Tespitler Kategori ve İçeri	Çözüm Önerisi	Çözüm Yöntemi
2.1.8. İhmal	Bilgilendirme/farkındalık artırılması	Farkındalık artırılmasına yönelik bakım verenler dahil eğitim yapılması Kayıt sistemi oluşturulması Tanı özelliklerinin belirlenmesi Saptanan vakaların gerekli birimlere yönlendirilmesi İzleme programlarının oluşturulması Adli rapor tutulması Adli mercilerle koordinasyonun sağlanması
2.1.9. İstismar		
2.1.10. Şiddet		
2.1.11. Kanıta dayalı olmayan uygulamalar (ilaç dışı ürün kullanımı vb)		
2.2. Yaşam kalitesi sorunları	Farkındalık Bilgilendirme Mevcut uygulamalara yönelik mevzuatın uygulanmasının sağlanması	Sağlık profesyonellerine yönelik eğitim
2.2.1. Yaşam kalitesi kavramı konusunda farkındalığın azlığı		

(Devam ediyor)

TABLO 1. Katılımcılar Tarafından Gündeme Taşınan Konuların/Durumların Sistematik Gösterimi ve İlgili Açıklamalar (21.2.2019) *(Devamı)*

Gündeme Taşınan Durumlar/ Tespitler Kategori ve İçeri	Çözüm Önerisi	Çözüm Yöntemi
2.2.2. Yaşam kalitesini artırıcı fiziksel ortamların azlığı		
2.2.3. Yaşam kalitesi ile ilgili geliştirici kent ve kır modellerinin farklılıklarının yeterince ortaya konulamaması		
2.2.4. Rehabilitasyon hizmetlerinde yetersizlik		Rehabilitasyon merkezlerinin sayısının ve multidispliner ekiplerin artırılması
2.3. Hizmet sunumu ile ilgili personelin sayısal ve donanım eksikliği	Gereksinimin belirlenmesi	Mezuniyet öncesi ve sonrası eğitimlerde yaşlı sağlığı/hastalıkları konularının güçlendirilmesi Sürekli mesleki gelişim eğitimlerinde yaşlı sağlığı konularının öne çıkarılması Yaşlılara hizmet sunan sağlık sektörü dışı çalışanlarına yönelik farkındalık/iletişim eğitimlerinin artırılması
2.3.1. Yaşlılık döneminde sağlık/ hastalık konusunda hizmet sunumunun her aşamasında hizmet sunanların bu döneme özel bilgi/ donanım eksiklikleri		
2.3.2. Yaşlılık dönemine özel uzmanlaşmış sağlık personelinin nicelik eksikliği		

TABLO 1. Katılımcılar Tarafından Gündeme Taşınan Konuların/Durumların Sistematik Gösterimi ve İlgili Açıklamalar (21.2.2019) *(Devamı)*

Gündeme Taşınan Durumlar/ Tespitler Kategori ve İçeri	Çözüm Önerisi	Çözüm Yöntemi
2.3.2.1. Sağlık çalışanı (hekim, hemşire, eczacı, diyetisyen, sosyal çalışmacı, fizyoterapist, ergoterapist, psikolog, yaşlı bakım elemanları, prostetist, ortotist, yaşlı bakım teknikeri, odyolog, vd)		
2.3.3. Gereksinim duyulan diğer personel (sosyal bakım elemanları)		
3. Bakım Gereksiniminde Artış ve İlgili Konular		
	Gereksinim belirlenmesi Standartlara uyumun sağlanması Eksiklerin giderilmesi	Kurumlarda bakım standartlarının uygulanmasının sağlanması
3.1. Gereksinim duyulan bakım hizmetlerinin çeşitliliği		
3.2. Bakım veren nitelikli personel azlığı		
3.3. Bakım hizmetlerine erişim eksikliği		

(Devam ediyor)

TABLO 1. Katılımcılar Tarafından Gündeme Taşınan Konuların/Durumların Sistematik Gösterimi ve İlgili Açıklamalar (21.2.2019) *(Devamı)*

Gündeme Taşınan Durumlar/ Tespitler Kategori ve İçeri	Çözüm Önerisi	Çözüm Yöntemi
3.4. Bakım hizmetlerinin bileşenleri arasında entegrasyon/koordinasyon eksikliği		
3.5. Bakım hizmetlerinin ekonomik açıdan karşılanamaz olması		
3.6. Bakım modellerinin herkesi kapsayacak şekilde olmaması		
3.7. Bakım alan kişilerin ortaya çıkan farklı gereksinimlerinin karşılanamaması		
3.8. Bakım alanında çalışan kişilerin güvencesiz çalışma koşulları		
3.9. Bakım verenlerin tükenmişliği ve diğer sorunları (sosyal yaşama katılım eksikliği vb)		
3.10. Bakım hizmet modellerinin sürdürülebilir olmaması		
3.11. Bakım alanında profesyonel eğitim alan meslek grubu mensuplarının yönlendirme ve istihdam sorunları		

Bu çalışmaların ardından aşağıda yazılı olan dört konu önceliği ve önceliklere yönelik öneriler aşağıda sunulmuştur:

1. Sağlıklı yaşlanma ile ilgili toplumda farkındalığın artırılması
   a. Bilgilendirme araçlarının etkili kullanımının sağlanması (kamu spotları)
   b. Sağlıklı olma konusunda yaşam boyu yaklaşımının toplumda gündeme taşınması
   c. Sağlıklı yaşamın gerekliliklerinin kamuoyunda yer bulmasının sağlanması
2. Yaşlılık döneminde sık görülen sağlık sorunlarına çözüm üretilmesi
   a. Birinci basamak sağlık kurumlarında yaşlılık dönemine özel sağlık sorunlarının saptanmasının ve koruma/tedavi/rehabilitasyona yönelik uygulamaların rutin olarak yapılmasının sağlanması
   b. Basamaklı sağlık hizmetlerinin uygulanması
   c. Yeterli teknik donanımın sağlanması
   d. Personelin sayı ve nitelik açısından güçlendirilmesi
   e. Hizmetlere katılımın sağlanması için düzenlemelerin yapılması
3. Bakım/rehabilitasyon konularında mevcut sorunlara çözümler üretilmesi
   a. Bakım verilen kurumların geliştirilmesi için sistematik planlama yapılması
   b. Mevzuat vb. düzenlemelerin tamamlanması
4. Kurumlar arası entegrasyonun güçlendirilmesi konusunda yöntem belirlenmesi, uygulama basamaklarının tanımlanması, ortak eylem plan ve programlarının oluşturulması
   a. Kurumların yöneticilerinin katılımları ile çalıştay düzenlenmesi
   b. Hazırlanacak sorularla tespitlerin somutlaştırılması (niceliksel veri toplama)
   c. Farklı kurumların görüşlerinin alınması (niteliksel yöntemler)
   d. Eylem planı yazılması
   e. Eylem planının izleme sürecinin planlanması

B. TOPLUMSAL HAYATA KATILIM KOMİSYONU RAPORU
21-22 ŞUBAT 2019 – ANKARA

Başkanlar: Prof. Dr. Ayşe CANATAN ve Prof. Dr. Nesrin ÇİLİNGİROĞLU
Raportörler: Dr. Hamza KURTKAPAN ve SHU Bülent KARAKUŞ
Komisyon Üyeleri:

Aybars CAN
İŞKUR

Deniz İLKİN
65+ Yaşlı Hakları Derneği

Prof. Dr. Duygu GELER KÜLCÜ
Sağlık Bilimleri Üniversitesi Haydarpaşa Numune Hastanesi

Doç. Dr. Ergün BOZOĞLU
Gülhane Eğitim ve Araştırma Hastanesi

Doç. Dr. Gülbahar BAŞTUĞ
Ankara Üniversitesi

Doç. Dr. Hatice DEMİRBAŞ
Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi

Prof. Dr. Hayat BOZ
Ankara Üniversitesi

Prof. Dr. Hülya KAYIHAN
Hacettepe Üniversitesi

Prof. Dr. Kazım SARIKAVAK
Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi

Prof. Dr. Muammer TUNA
Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi

Nurcan YAŞAR ARICI
Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu

Prof. Dr. Nurten GÖKALP
Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi

Dr. Özgür ALTINDAĞ
Dicle Üniversitesi

Uzm. Dr. Seçilay GÜNEŞ
Ankara Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Selda ARSLAN
Selçuk Üniversitesi

Seval ÇETİN
Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı

Sona ÇINAR
Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı

Doç. Dr. Songül ATASAVUN UYSAL
Hacettepe Üniversitesi

Tahsin ÖZDEMİR
Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı

Ulviye EZERBOLATOĞLU
Diyanet İşleri Başkanlığı

Ümmügülsüm CANATAN
Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı

Doç. Dr. Yener BEKTAŞ
Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi

TOPLUMSAL HAYATA KATILIMA İLİŞKİN ÖNERİLER VE KARARLAR

Komisyon üyelerinin görüşleri doğrultusunda oluşan toplumsal hayata katılım komisyonunun önerileri ve kararları şunlardır.

Sosyal Boyut, Ekonomik Boyut ve Demografik Boyutla İlgili Olarak

Kamunun desteği: Sosyal refah devletinin gereği yerine getirilmelidir. Bu bağlamda:

- Yerel yönetimler toplumsal hayata katılımda sorumluluk taşımalı ve destek sağlamalıdır. Farklı yerleşimlerde ve farklı eğitim düzeyinde olan kişilere farklı destekler sunulmalıdır.
- Yaşlının yaşadığı çevrede yaşamını sürdürebileceği hizmetler sunulmalı, bakım hizmeti verenlere destek olacak programlar geliştirilmelidir. Evde bakım hizmetleri ihmal, istismar açısından denetlenmelidir.
- Aktif Yaşam Merkezleri/ Gündüz Bakım Evleri teşvik edilmeli ve desteklenmelidir.
- Kurumsal bakım hizmetleri yaşlıların toplumsal hayata katılımını kolaylaştıracak şekilde ve buna uygun yerleşim yerlerinde yapılandırılmalıdır.
- Emeklilik programları oluşturulmalıdır. Bu çerçevede emekliliğe hazırlık çalışmaları ve uyum programları düzenlenmeli, esnek çalışma biçimleri geliştirilerek bireylerin aktif olarak hem üretime hem de toplumsal yaşama katılımları sağlanmalıdır.
- Yaşlılarla çalışabilecek nitelikli personeller yetiştirilmelidir.

Toplumsal farkındalık eksikliğinin giderilmesi için aşağıdaki konularda farkındalık çalışmaları yapılmalıdır:

- Yaşlılık farkındalığı (yaşlı, yakınları ve topluma yönelik)

- Bakım verenlerin tükenmişliği ve güçlendirilmesi
- Hukuki haklar/ Yaşlı hakları
- Yaşlı ayrımcılığı (ihmal, istismar, şiddet vb.)
- Sosyal dışlama,
- Etiketleme
- Sosyal içerme (yaşlıların kendileri ile ilgili kararlara katılımı)
- Sağlık okur-yazarlığı,
- Bulaşıcı olmayan hastalıklar ve diğer sağlık sorunları (demans, Alzheimer)
- Beslenme sorunları
- Finansal okur- yazarlık
- Dijital/teknolojik okuryazarlık
- Engelsiz toplum (erişilebilirlik ve ulaşılabilirlik)
- Aktif yaşlanmaya ilişkin kamu spotları hazırlanması

Kuşaklararası ilişkiler ve dayanışma desteklenmeli, TV dizileri ve kamu spotlarından yararlanılmalıdır.

Yaşlıya gönüllü destekler ve yaşlının gönüllü aktivitelere katılımı; yaşlıların yerel yönetimler veya STK'lar tarafından düzenlenen gönüllü aktivitelere katılımlarını sağlayıcı düzenlemeler yapılabilir. Bu bağlamda;

- STK'ların görünürlüğünün ve erişilebilirliğinin kolaylaştırılması gereklidir.
- STK'ların yaşlıların toplumsal hayata katılımını kolaylaştırıcı rol oynaması sağlanmalıdır.
- Yaşlıların çalışma hayatını sürdürebilmeleri ve işgücüne katılımlarını desteklemek için düzenlemeler yapılmalıdır.
- Siyasal katılım farkındalığı kazandırılmalı, karar alma mekanizmalarında temsil sağlanmalıdır.
- Yaşlı yoksulluğunu giderici politika ve uygulamalar oluşturulmalı ve sürdürülebilirliği sağlanmalıdır.

- Beklenen yaşam süresinin kadınlarda daha uzun olması ve kadınların kaynaklara erişmede dezavantajlı durumda olmaları nedeniyle yaşlılıkta kadınlara yönelik daha fazla düzenlemeler yapılmalıdır.
- Toplumsal rollerde eşitlikçi yaklaşım benimsenmelidir.
- Mekân planlamaları yapılırken yaşlılara uygun yerler ve yaşlı dostu uygulamalar dikkate alınmalıdır.
- Toplumsal yaşama katılımda yaşam boyu öğrenme farkındalığı kazandırılmalı ve geliştirilmelidir.
- Yaşam boyu eğitim ve ileri yaş eğitim programları geliştirilmeli, Tazelenme Üniversitesi örneğinde olduğu gibi toplumsal hayata katılımı ve aktif yaşlanmayı destekleyecek eğitim programları teşvik edilmelidir.
- Eğitim kurumlarında yaşlılara yönelik duyarlılık kazandırmak üzere "Topluma Hizmet Uygulamaları" benzeri dersler yaygınlaştırılmalıdır.

Kültürel Boyutla İlgili Olarak

- Yaşlıların toplumsal hayata katılımında kuşaklararası iletişim ve paylaşımı kolaylaştıracak geleneksel geniş aile farkındalığını geliştirecek çalışmalar yapılmalıdır.
- Toplumsal hayata katılımda yaşlılığa yönelik olumsuz önyargılar ve kalıp düşüncelerin değiştirilmesi için farkındalık çalışmaları yapılmalıdır.
- Toplumsal hayata katılımda yaşlılığa yönelik kültürel ve yerleşim yeri farklılıklarının gözetilerek, fırsat ve imkân eşitliği sağlanmalıdır.

Sağlık Boyutu, Psikolojik Boyutu, Fiziksel Boyut ve Bireysel Boyutla İlgili Olarak

- Aile hekimleri yaşlı izlemesini yönetmelik çerçevesinde yapmalıdır.
- Toplumsal hayata katılımda öz yönetim becerileri (sağlık, finans, kendine bakım, bireysel farkındalık ve benlik algısı) güçlendirilmeli ve bu becerilerin desteklenmesi yoluyla yaşam kalitesi artırılmalıdır.

- Sağlık sorunları nedeniyle topluma katılımda sorun yaşayan yaşlıların (Bulaşıcı olmayan hastalıklar, depresyon, demans, anksiyete, immobilite) fiziksel performansları ve yaşam kalitelerini artırmaya yönelik fiziksel-bilişsel egzersiz bilinci verilmeli, cesaretlendirilmeli ve ulaşılabilirliği sağlanmalıdır. Bu konuda izleme ve değerlendirme çalışmaları yapılmalıdır.
- Sağlık hizmetlerine kolay erişim için çeşitli tanıtım ve bilgilendirmeler yapılmalıdır.
- Bireyin çocukluk sürecinden başlayarak tüm eğitim ve gelişim dönemlerinde sağlıklı beslenme ve aktivitelere yönelmesi işlenmelidir.

Manevi Boyutla İlgili Olarak

- Ruhsal ve manevi danışmanlık hizmetleri kapsamında ibadethanelerin yaşlıların toplumsal hayata katılımını sağlamada daha etkin kullanımına yönelik olarak düzenlemeler yapılmalıdır.
- Ruhsal ve manevi desteklerin sağlanması kapsamında bilinçlendirme ve gerekli çalışmalar yapılmalıdır.
- Yaşlılara yönelik toplumsal, kültürel ve manevi değerleri kazandıracak eğitimlerin verilmesi için program geliştirme çalışmaları yapılmalıdır.

İzleme Boyutuyla İlgili Olarak

- Planlama yapabilmek, politika oluşturmak, karar verebilmek ve yapılanların değerlendirilebilmesi için ulusal düzeyde bir veri tabanı kurulmalıdır.

2. BAKIM EKONOMİSİ KOMİSYONU RAPORU
21-22 ŞUBAT 2019 – ANKARA

Başkanlar: Cevdet CEYLAN, Prof. Dr. Hasan Hüseyin YILDIRIM ve Dr. Ümmü Gülşen ÖZTÜRK

Raportörler: Dr. Öğr. Üyesi İmatullah AKYAR ve Dr. Hatice Reyhan ÖZGÖBEK

Komisyon Üyeleri:

Ahmet İlker KESKİN
Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu

Ali YILDIRIMOĞLU
Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı

Prof. Dr. Aynur ÖZGE
Mersin Üniversitesi

Başak KALENDER
Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı

Berrak BİLGEN BEŞERGİL
Ticaret Bakanlığı

Burcu AYHAN EKENCİ
Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı

Burcu SÖKÜL
İŞKUR

Prof. Dr. Cem KILIÇ
TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi

Prof. Dr. Emine ÖZMETE
Ankara Üniversitesi

Prof. Dr. Mustafa CANKURTARAN
Hacettepe Üniversitesi

Fehmi AYDINLI
Sağlık Bakanlığı

Prof. Dr. Fevzi ALTUNTAŞ
Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi

Dr. Gazi ALATAŞ
Sağlık ve Sosyal Hizmetler Dernekleri Federasyonu

Hilal İNCE
Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu

İbrahim AKGÜL
Çevre ve Şehircilik Bakanlığı

Dr. Mehmet Ali BİLGİLİ
Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi

Nadide YİĞİTELİ
Sosyal Güvenlik Kurumu

Doç. Dr. Nil TEKİN
Türkiye Alzheimer Derneği

Prof. Dr. Nuran AKDEMİR
Lefke Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Nurgül DÜRÜSTKAN ELBAŞI
İstinye Üniversitesi

Doç. Dr. Sema OĞLAK
Adnan Menderes Üniversitesi

Tahsin Murat METİN
Ticaret Bakanlığı

Dr. Öğr. Üyesi Taner ARTAN
İstanbul Üniversitesi

Tuğba AVCI
Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı

Tuğçe DEMİR
Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı

Dr. Öğr. Üy. Türkan YILMAZ
Akdeniz Üniversitesi

Yaşar KOCAOĞLU
Milli Eğitim Sağlık Eğitimi Vakfı

BAKIM EKONOMİSİNE İLİŞKİN ÖNERİLER VE KARARLAR

Komisyon üyelerinin görüşleri doğrultusunda bakım ekonomisi komisyonunun önerileri ışığında şu kararlar alınmıştır.

Bakım Verenler

- Enformel bakım verenler desteklenmeli ve eğitimleri ile ilgili standart ve sistematik yaklaşım belirlenmelidir.
- Evde bakım çalışanları desteklenmelidir.
- Görev tanımları, çalışma norm ve standartları belirlenmelidir.
- Görev içi eğitim ve sürekli izlem, denetimler yapılmalıdır.
- Geriatri eğitimi güçlendirilmeli ve kurum çalışanlarına teşvik uygulamaları yapılmalıdır.
- Görev tanımına uygun istihdam yapılmalıdır.
- Multidisipliner çalışma koşulları hazırlanmalı ve ekip çalışması için farkındalık geliştirilmelidir.

Bakım Hizmet Modeli

- Sürdürülebilir bakım hizmetleri için bakım hizmetlerinin bütünleşik bir yapıda, bakım ihtiyacı olan herkesi kapsayacak şekilde hak temelli sunulmasının sağlanması, koordinasyon ve organizasyonun tek çatı altında toplanması için, **Uzun Süreli Bakım hizmet** (nitelikli işgücü, hizmet çeşitliliği, kalite ve sürdürülebilir finansmanı içeren) **sistemi** kurulmalı ve tek elden yönetilmelidir.
- Bakım Güvence Sistemi kapsamında, Türkiye'ye özgü sosyal, kültürel, ekonomik şartlar göz önünde bulundurularak en uygun finansman yönteminin tespiti için gereken altyapı çalışmaları yapılmalı, aktüeryal hesapları (bakım maliyetlerin hesaplanması) yapılmış, demografik, ekonomik ve finansal gelişmelere duyarlı ve sosyal bakım primlerinden oluşacak bir bakım güvence sistemi geliştirilmelidir.

- Aile ve toplum temelli bakım hizmetinin ülkemiz kültürüne uygun ve maliyet etkili olduğu değerlendirilmiştir. Bu nedenle, toplum temelli bakım yaklaşımına uygun olarak evde bakım hizmetleri geliştirilmeli ve denetim etkin bir şekilde sağlanmalıdır. Bakım verenlerin (enformel ve formel) eğitimi, görev tanımlarına uygun istihdamı yapılmalı ve destek mekanizmaları oluşturulmalıdır.
- Uzun süreli bakım hizmetlerinin geliştirilmesi için bakım ekonomisine ilişkin alanlarda araştırmalar yapılmalı, özellikle bakım ihtiyacı olanların profil ve gereksinim analizleri için araştırmalar planlanmalıdır.
- Bakım gereksiniminin / bakıma muhtaçlığın tanımlanmasında bağımlılık düzeyini ölçebilen ülkeye özgü yaklaşım belirlenmelidir.
- Bakım gereksinimi (kırılganlık) düzeyine göre destek sunulmalıdır.
- Bütüncül bir hizmet modeli benimsenmelidir.
- Hizmette çeşitlilik yapılandırılmalıdır.
- Sosyal yardımlara ilişkin suiistimali önleyici yaklaşımlar uygulanmalıdır.
- Hizmetlerin ve finansman kontrolünün sosyal güvenlik kurumu (SGK) benzeri bir yapı ile koordinasyonu tek elden yapılmalıdır.
- Hizmet sunumunda kademe ve geçiş tanımlanmalıdır.
- Denetleyici ve finanse eden kurumlar ayrışmalıdır.
- Bakım hizmetlerinin kalite standartlarına uygun verilmesi izlenmelidir.

Sağlıklı ve Aktif Yaş Alma

- Kronik hastalık yönetimindeki sorunlar nedeniyle kronik hastalık yükü (DALY gibi) yaşlı nüfus için belirlenmelidir.
- Kronik hastalıkların önlenmesi ve aktif / sağlıklı yaşlanma ile ilgili çocukluk çağından başlayan yaşam dönemi yaklaşımına göre politika ve uygulamalar planlanmalı, hayata geçirilmelidir.

- Koruyucu sağlık hizmetlerine ilişkin uygulamalar performans ödemesi olarak tanımlanmalıdır.

Bakım Hizmetinin Finansmanı

- Türkiye'ye özgü aktif ve sağlıklı yaşamı destekleyen bir finansman sistemi oluşturulmalı, gelecekte olası sağlık ve bakım giderlerinin azaltılması ve kronik hastalıkların yönetimi için birinci basamak sağlık hizmetinin güçlendirilerek sağlıklı yaş alma sağlanmalıdır.
- Bakım güvence sistemi geliştirilmelidir.
- Finansmanın aktif yaşlanmayı destekleyici niteliğe sahip olmalıdır.
- Bakım hizmetinin kapsamının (fonksiyona dayalı yeti yitimine dayalı) tanımlanması doğrultusunda bakım planlanmalıdır.
- Bakım gereksinimine yönelik modellerde uluslararası modeller incelenmeli ve kültürel özellikler dikkate alan bütünleşik bakım üzerinde çalışılmalıdır.
- Bakım güvence sistemi için finansmanında sosyal primli modelin kullanımının değerlendirilmesi, bakım güvencesi, sistematik kurulacak bir bakım sigortası ile sağlanması mümkündür.
- Sigorta kullanıcısı açısından teminat paketleri tanımlanmalı, bu kapsamda hangi hizmetin, kime ne kadar ve nasıl sunulmasına dair koşullar, hak ediş şartları ve muhtaçlık kriterleri belirlenmelidir.
- Bakım hizmet modellerinde kişiye özel yaklaşım, gereksinime dayalı hizmet ya da modeller benimsenmelidir.
- Uzun süreli bakım kurumlarında verilen hizmetler için SUT kodlarına benzer tanımlanma, ödeme ve ücretlendirme ile ilgili esaslar belirlenmelidir.
- Bakım maliyetleri hesaplanmalı, kurumsal nitelik dışında olan dolaylı bakım maliyetleri de hesaba katılarak, maliyet etkin çalışmalar yürütülmelidir.
- Mükerrer ödemeler açısından sistem değerlendirilmelidir.

- Bütünleşik bakıma örnek teşkil edecek kar amacı gütmeyen kurumlara vergi avantajı ve teşvik kapsamında destekleyici yaklaşımlar getirilmelidir.
- Bakım hizmetleri fonksiyon kaybına dayalı olarak seviyelendirilerek uygun hizmete yönlendirilmeli ve ödemeler ile ilişkilendirilmesi buna uygun yapılmalıdır.
- Bakım ve rehabilitasyon turizmi için akredite olmuş norm ve standartların uygulanması, yurt içi teşviklerin altyapısının oluşturulması, ulusal ve uluslararası ödeme sistemleri ile ilişkilendirilmesi, hukuksal boyutunun çalışılması için, bakım ve rehabilitasyon turizminin geliştirilmesine yönelik çalışmalar hızlandırılmalıdır.

3. YAŞLI BAKIM HİZMETLERİ VE YAŞAM KALİTESİ KOMİSYONU RAPORU
21-22 ŞUBAT 2019 – ANKARA

Başkanlar: Prof. Dr. Tülin DÜGER ve Dr. Öğr. Üyesi Hilal ÖZKAYA
Raportörler: Dr. Aslı TOK ÖZEN ve AÇSH Uz. Yrd. İpek KELBAŞ
Komisyon Üyeleri:

Avni ÖZKAYA
Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı

Banu EKİNCİ
Sağlık Bakanlığı

Burak SARI
Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı

Doç. Dr. Burçin UÇANER ÇİFDALÖZ
Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi

Duygu KIRGIN TOPRAK
Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı

Dr. Ahmet Emre DEMİRBAŞ
Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı

Emre KALE
Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı

Doç. Dr. Ercüment ERBAY
Sosyal Hizmet Meslekte Birlik Derneği

Dr. Fatih GÖKSEL
Palyatif Sağlık Hizmetleri Derneği

Prof. Dr. Işın BARAL KULAKSIZOĞLU
İstanbul Üniversitesi

Mehmet Fatih KILIÇ
Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı

Doç. Dr. Mehmet GÜNDÜZ
Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi

Prof. Dr. Meltem UYAR
Palyatif Bakım Derneği

Melike YALÇIN ŞAHİN
Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı

Dr. Öğr. Üyesi Meryem SERDAR
Sağlık Bilimleri Üniversitesi

Prof. Dr. Mine UYANIK
Hacettepe Üniversitesi

Prof. Dr. Murat VARLI
Ankara Üniversitesi

Prof. Dr. Naile BİLGİLİ
Gazi Üniversitesi

Prof. Dr. Necat YILMAZ
Antalya Eğitim ve Araştırma Hastanesi

Özlem YEŞİL
Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı

Rukiye DEVREZ ÜNVER
65+ Yaşlı Hakları Derneği

Doç. Dr. Sevnaz ŞAHİN
Ege Üniversitesi

Prof. Dr. Sibel ÇAKIR
Fransız Lape Hastanesi

Doç. Dr. Şebnem KOLDAŞ DOĞAN
Antalya Eğitim ve Araştırma Hastanesi

Tamer TAHMAZOĞLU
Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı

Prof. Dr. Teslime ATLI
Akademik Geriatri Derneği

Tuba AKKAYA
İŞKUR

Vildan KANDEMİR BÜTÜN
Özel Huzurevleri Dayanışma Derneği

Yurdagül ALTINBAŞ
Aymelek Derneği

YAŞLI BAKIM HİZMETLERİ VE YAŞAM KALİTESİNE İLİŞKİN ÖNERİLER VE KARARLAR

Komisyon yaşlı bakım hizmetleri ve yaşam kalitesine ilişkin konuları aşağıdaki temel sorular üzerinden değerlendirmiş ve aşağıdaki önerileri oybirliğiyle kararlaştırmıştır.

Bakım Hizmetleri Modelleri Planlaması

- Bakım hizmet modelleri oluşturulmalı ve modeller arasında gerekli koordinasyon sağlanmalıdır.
- Demans/Alzheimer ve psikiyatri gerektiren hasta bakım merkezlerinin ayrıştırılması gerekmektedir.
- Talep eden yaşlılar enstrümantal günlük yaşam aktiviteleri yönünden evde desteklenmelidir.
- Bireysel dinamik bakım planları hazırlanmalı bu planlara göre izlemlerin nasıl ve kimler tarafından yapılacağı belirlenmelidir.
- Teknoloji bakıma yansıtılmalı, bakım kurumlarına gelemeyen kişiler için kullanımı sağlanmalıdır.
- Teknoloji kullanımı ile ilgili kalite göstergeleri belirlenmelidir.
- Bakımda teknoloji kullanımı ile ilgili geliştirilecek projeler teşvik kapsamına alınmalıdır.
- Uyaran eksikliğini engelleyen ortamlar yaratılmalıdır.
- Yapay zeka, bilişim teknolojilerinin bakım hizmetlerinde kullanılması yönünde araştırma ve geliştirme çalışmaları yapılmalı ve yaygınlaştırılmalıdır.

Bakım Hizmetlerinde Öncelikler

- Evde bakım ve evde destek hizmetleri yaygınlaştırılmalı ve entegrasyonu sağlanmalıdır.
- Profesyonel bakım merkezleri geliştirilmelidir.
- Alzheimer hastaları için merkezler yaygınlaştırılmalıdır.
- Hastanın fonksiyonel kapasitesine göre adlandırılması ve sınıflandırılması gerekir.
- Verilen hizmetlerde işbirliği sağlanmalıdır.
- Çok Paydaşlı Sağlık Sorumluluğunu Geliştirilmesi Programının yaşlılıkla ilgili kısmı yaygınlaştırılmalıdır.
- Hizmet sunumunda yer alan kamu ve özel nitelikli kuruluşların kalite standartları yönünden eşit ele alınması gerekir.
- Bakım hizmeti sunan kuruluşların KDV ve vergi indirimlerinden ve kalkınma teşviklerinden faydalandırılmaları gerekir.
- Yaşlı bireylere yönelik yaşlıların eğitimlerinin, haklarının güçlendirilmesi gerekmektedir.

Bakım Hizmetleri Standartlarının Ödeme ile İlişkilendirilmesi

- Bakım hizmetlerinin sınıflandırılmalı ve ödemeler bu kapsama göre planlanmalıdır.
- Farklı ödeme planları yapılmalıdır.
- Bakım hizmetlerinde standardizasyon, akreditasyon ve afiliasyon sağlanmalıdır.

Bakım Hizmetlerinde Personel Yeterliliği

- Yaşlı bireylerin sorunlarının bütüncül olarak kavranabilmesi, bu bireylerin özel bir hizmet grubu olduğunun farkındalığı için başlangıç eğitimleri ve hizmetçi eğitimlerin tüm personele kalite standartlarına uygun olarak verilmesi ve tekrarlanması gerekir.

- Bakım kalitesi ve standardizasyonu açısından meslek eğitim kurumlarından alınmış sertifikaların yetersiz olması nedeniyle 2 yıllık önlisans mezunu (mevcut sayıları 35.000) evde hasta bakım ve yaşlı bakım teknikerlerinin sahada istihdamı şart koşulmalıdır.
- Bakım elemanı /yaşlı bakım teknikeri/bakım koordinatörü gibi isimlerle tanımlanan bakım elemanı mesleği için standart tanım geliştirilmelidir.
- Kurumsal bakım kapasitenin belirlenerek personel nitelik ve niceliğinin planlanması yönünde çalışmalar yapılarak, mevzuatta tanımların yapılması gerekir.
- Bakım hizmetlerinde çalışan kişilerin bu alanda çalışma için özendirilmesi ve özlük haklarının iyileştirilmesi gerekir.
- Bakım hizmetlerinde çalışan kişilerin tükenmişliğine yönelik psikososyal destek hizmetleri ve hizmet içi eğitim düzenlenmelidir.

İnformal Bakım Verenler

- Yaşlı bakım aylığının tanımlanması ve bundan faydalanacak bireylerin kapsamının genişletilmesi ancak bu aylığın eğitim ve denetim şartına bağlanması gerekir.
- Toplumun hızla yaşlanması ve ömrün uzaması nedeniyle yaşlıya bakım veren bireylerin de ortalama yaşlarının yükseldiği göz önünde bulundurulmalıdır.
- Bakıcı yükü ile mücadele ve kurumsal bakımın geciktirilmesi için bakım verenlerin psikososyal desteğini sağlamak gündüz bakımevlerinin daha aktif ve yaygın olarak kullanılmasını sağlamak gerekir.

Bakım İhtiyacı Duyan Yaşlı Bireyler İçin Bakım Teknolojileri

- Bakım hizmetlerinde teknolojinin geliştirilmesi için yapılan/yapılacak projeler (akreditasyon afiliasyon, 3.yaş turizmi) kapsamında ilgili personelin eğitimi ve sertifikalandırılması gerekir.

Türkiye'de Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Turizmi

- Sağlık turizmi hizmeti sunulacak ülkelere göre belirlenmeli ve ülkelere göre standardize edilmelidir.
- Erişilebilirlik standartları ve kılavuzları oluşturulmalıdır.
- Rehabilitasyon turizmine ve termal turizme ağırlık verilmelidir.
- Bakım ve rehabilitasyon turizminde ülkemiz önemli kapasiteye sahiptir, bu alanda teşvikler sağlanmalıdır.

Yaşam Sonu Bakımda Etik ve Hukuki Sorunlar

- Yaşam sonu bakımda etik ve hukuki konuların çalışılarak gerekli düzenlemelerin yapılması ve aşırı tedavi, aşırı teşhis vb. beyhude uygulamaların önüne geçilmesi gerekir.
- Yaşam sonu bakımında yaşanan etik ve hukuki sorunlar ile ilgili topluma ve sağlık personeline yönelik eğitimler verilmeli, farkındalık artırılmalıdır.
- Sağlık ve bakım hizmetlerinde hukuki düzenlemeler yapılmalıdır (tıbbi vasilik, iyi/saygın ölüm, kötü haber verme, hizmet alan hizmet verenler için ayrı ayrı).
- Yaşamın son dönemi ile ilgili aktivite analizi yapılmalı ve bu konuda gereksinim sağlanmalıdır.

4. YAŞLI DOSTU KENTLER VE YEREL YÖNETİMLER KOMİSYONU RAPORU
21-22 ŞUBAT 2019 – ANKARA

Başkanlar: Prof. Dr. Vedat IŞIKHAN ve Doç. Dr. Murat ŞENTÜRK
Raportörler: Doç. Dr. İlke KESER ve AÇSH Uz. Yrd. Rumeysa CEYLAN, AÇSH Uz.Yrd. Seda ŞENTÜRK ÜNAL
Komisyon Üyeleri:

Dr. Abdullah KANSU
Sağlık ve Medeniyet Derneği

Adnan ŞEKER
Ankara Büyükşehir Belediyesi

Prof. Dr. Ahmet AKGÜL
İstanbul Üniversitesi

Ayşe TAŞKIRAN
Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi

Dr. Ayşe TURAN
Türkiye Sağlık Enstitüleri Başkanlığı

Ayşe ÜSTÜNDAĞ
Antalya Büyükşehir Belediyesi

Davut YÜCE
Sakarya Büyükşehir Belediyesi

Ekrem AYAZ
Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi

Öğr. Gör. Dr. Emre BİRİNCİ
Anadolu Üniversitesi

Engin UÇAR
Sağlık Bilişim ve Teknoloji Derneği

Esra AKAN
65+ Yaşlı Hakları Derneği

Figen AKAN
Sağlık ve Sosyal Hizmetler Dernekleri Federasyonu

Gülgen DURAL
Türkiye Güçsüzler ve Kimsesizlere Yardım Vakfı

Halime KARAKAYA
İŞKUR

İffet ERÇİL
Türkiye Yaşlı Bilimleri ve Teknolojileri Vakfı

Prof. Dr. Kemalettin AYDIN
Sağlık ve Sosyal Hizmetler Dernekleri Federasyonu

Mehmet Ali KARCIOĞLU
Kayseri Büyükşehir Belediyesi

Murat NALÇACI
Malatya Büyükşehir Belediyesi

Mustafa AKKAYA
Trabzon Büyükşehir Belediyesi

Muzaffer SARAÇ
İstanbul Büyükşehir Belediyesi

Necmi CAMAŞ
Samsun Büyükşehir Belediyesi

Prof. Dr. Nurcan YABANCI AYHAN
Ankara Üniversitesi

Oruç ARI
Gençlik ve Spor Bakanlığı

Osman BAŞOL
Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı

Osman POYRAZ
Kocaeli Büyükşehir Belediyesi

Ömer Faruk BİLGİN
Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı

Özgür DAYI
Ordu Büyükşehir Belediyesi

Özün KOCA TAŞKINER
Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı

Sadi ERGİN
Afet ve Acil Durum Yönetim Başkanlığı

Prof. Dr. Saime ŞAHİNÖZ
Gümüşhane Üniversitesi

Doç. Dr. Şerif ESENDEMİR
Yıldız Teknik Üniversitesi

Yusuf ÇELEBİ
Türkiye Sakatlar Konfederasyonu

Zeynep KÜÇÜK ACAROĞLU
Etimesgut Belediyesi

YAŞLI DOSTU KENTLER ve YEREL YÖNETİMLERE İLİŞKİN ÖNERİLER VE KARARLAR

Komisyon üyelerinin görüşleri doğrultusunda yaşlı dostu kentler ve yerel yönetimler komisyonunun önerileri ışığında şu kararlar alınmıştır.

Yerel Yönetimler Özelinde Düzenlemeler

- 2023 yılında tüm yerel yönetimler "Yaş(lı) Dostu Belediye Hizmetleri" hedeflerine ulaşmalı, kolay ve kaliteli şehirler için yaş dostu uygulamalar yürürlüğe girmelidir.
- Tüm yerel yönetimlerin Uluslararası Yaşlı Dostu Şehirler Birliğine katılımı sağlanmalı ve uygulamalarıyla bayraklar ve ödüller alarak belediyeler ön plana çıkarılmalıdır. Türkiye'de ve dünyadaki yerel yönetimlerin iyi uygulama örnekleri modellenmeli ve her model yerel değerler gözetilerek kendine has olarak kendi belediyesine uyarlanmalı, örnek alınmalıdır.
- Yerel yönetimler yaşlılara yönelik iyi uygulama hizmetlerinin örnekleri olan projeleri birbirleriyle paylaşmalı ve bilgi aktarımı sağlanmalıdır. Bu amaca binaen, "Yerelden Yerele (Belediyeden Belediyeye) İyi Sosyal Politika Uygulamaları" başlığı altında 2 günlük bir çalıştay düzenlenmelidir. Burada öncü belediyelerin diğer belediyelere örnek teşkil edebilecek çalışmalarının (Örneğin; Ankara ve İstanbul Büyükşehir Belediyelerinin vatandaşa sunmuş olduğu iyi sosyal politika örneklerinin paylaşılması diğer illerden gelen katılımcılara bir bakış açısı ve model oluşturabilir) paylaşılması sağlanmalıdır. Buna yönelik olarak, Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı öncülüğünde belediyelerin iyi uygulama örnekleri paylaşımına yönelik bir çalıştay düzenlenmelidir.

- Ülkemizde Kaliteli Şehir Yaşamı Araştırma Enstitüsü'nün kurulması için Bakanlıklar, Üniversiteler, STK ve uluslararası alanda işbirliği kurulmalıdır.
- Yerel yönetimlerin vatandaşın demografik yapısını inceleyerek, mahallelerde anketler yaparak, şehir halkının önerilerini alarak, bilimsel görüş ve değerlendirmeler ile ihtiyaç duyulan sistemi, yönetimi benimsemesi ve bu doğrultuda uygulamalar başlatması gerekir.
- Yaş Dostu Şehirler anlayışına Gönül Belediyeciliği kavramı yerleştirilmelidir.
- Özellikle kentsel dönüşüm kapsamında eski ve uygunsuz konutların yaşlıların yaşamını kolaylaştıracak şekilde düzenlenmesi sürecinde yerel yönetimler vatandaşa lojistik, proje ve finans desteğinde bulunmalıdır.
- Yaşlı bireylerin yerinden edilme vb. olumsuz durumlarla karşılaşılması engellenmelidir. Bunun için yasal ve yönetsel hazırlıklar yapılmalıdır. Kentsel dönüşüm uygulamalarında yaşlı bireyler ayrı bir hedef kitle olarak dikkate alınmalı ve hakları korunmalıdır.
- Yerel yönetimlerin bütçelerine yaşlılara yönelik Yaşlı Fonu adı altında bir bütçe aktarımı yapılmalıdır.
- Yaş Dostu Kentler yaklaşımı geliştirilip yaygınlaştırılırken bölgesel farklılıklar da dikkate alınmalıdır.
- Şehirlerde yoksulluk, yalnızlık, izolasyon, işsizlik ve düşkünlük gibi unsurlar en çok yaşlanan nüfusu yıkıma uğratmaktadır. Bu durumu engellemek için yaşlılara yönelik yapılan iyileştirilmelerin, diğer yaş gruplarının hayatını da kolaylaştırdığı saptanmıştır. Özellikle bu gibi nedenlerden ötürü yaş dostu şehir planlamalarına ağırlık verilmelidir.
- Yerel yönetimlerin özellikle uygulamada yaşadıkları sorunların çözümü amacıyla, ilgili mevzuat iyileştirilmelidir.

- Uzun süreli bakım sigortası ülke gündemine gelmeli ve bakım finansmanının oluşturulmasına yönelik çalışmalar hızlandırılmalıdır.
- Jeotermal açısından zengin kaynaklara sahip olan ülkemizin potansiyelinin geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması, özellikle son dönemde akademik literatürdeki yaşlılık konusunda "wellness" kullanımının geliştirilmesi gerekir. Türkiye, yaşlılıkta jeotermal kaynak kullanımında bütün bölgenin referans noktası haline gelmeli ve sağlık turizmi geliştirilmelidir.
- Genel olarak emekli olacakların duygusal açıdan hazırlanmaları ve emeklilik sonrası ortaya çıkabilecek sorunların çözümü amacına yönelik Emekliliğe Hazırlık Programları hazırlanmalıdır.
- Yerel yönetimlerde yaşlılık ile ilgili idari birimler (müdürlük, daire başkanlığı vb.) oluşturulmalıdır.
- Yerel yönetimlerce yaşlı kreşleri ve Alzheimer bakım merkezleri yaygınlaştırılmalıdır.
- Yaşlıların yerel yönetimlerden sıklıkla talep ettikleri refakat sistemi geliştirilmelidir.
- Afet yönetimi kapsamında yaşlıların tahliyesinin nasıl olacağına dair planlar geliştirilmelidir.
- Kamusal alanlarda cadde ve sokakların ışıklandırılmasına yönelik düzenlemeler yapılmalıdır.
- Yerel yönetimler, riskli durumlarda yaşlıların güvenliğine ilişkin endişe yaşaması durumunda hızlıca yardım ulaştırabilmek için buton tarzı uygulamalar geliştirmelidir. Yaşlıların karşılaşacakları riskler ve kazalara karşı desteklenmesi amacıyla sensör ile diğer yardımcı kaynakların kullanıldığı tele bakım gibi teknolojik imkânlar yerel yönetimlerce erişilebilir düzeyde sunulmalıdır.
- Yaşlılar için tasarlanan ve Alzheimer gibi rahatsızlıklara yönelik geliştirilen merkezlerin isimleri ve kapsamları medikal, tıbbi modelden çıkarılmalı, psikososyal yönleri vurgulanmalıdır.

- Yaşlılara yönelik hizmetlerin kalitelerin değerlendirilmesi ve memnuniyet düzeylerinin belirlenmesi konularında çalışmalar yapılmalıdır.
- Her yerel yönetim mahalle-semt düzeyinde bir yaşlılık politikası geliştirilmelidir.
- Yerel yönetimlerin yaşlıyı yok sayan uygulamaları ve hizmetleri tespit edilmeli ve gerekli cezalandırmalar etkin bir şekilde yapılmalıdır.
- Yerel yönetimler kent-semt merkezlerinde yaşlıların bilgi alabileceği, danışabileceği ve yönlendirilebileceği danışma birimleri kurulmalıdır.
- Yerel yönetimlerin yaşlılara ilişkin yerel yönetim hizmetlerinde kaynakların verimli ve etkin bir şekilde kullanımını sağlamak için öncelik sıralaması yapılmalıdır.
- Yerel yönetimlerin her yaşta yaşanabilir şehirler oluşturması öncelikli hedeftir. Yerel yönetimlerin multidisipliner bir çalışma ile bölgenin ihtiyaçlarını göz önünde bulundurduğu, her yaşta yaşanabilir şehirler oluşturulmalıdır.
- Kentlerimizde ve kentsel dönüşüm sürecinde kültürel ve milli değerlerimizi koruyan, güçlendiren ve eski mahalle sistemini yaşatan uygulamaları tekrar toplumsal yaşamımıza dâhil etmeyi hedefleyen projelere ağırlık verilmelidir.
- Kentsel dönüşüm süreçlerinde uluslararası yaşlı dostu kent parametreleri dikkate alınırken bu değerlerin Türkiye'nin kendi milli değer ve kültürel faktörlerine uygunluğu denetlenmeli ve şehir planlamaları bu şekilde düzenlenmelidir.
- Yaşlının bağımsız yaşamını ve sosyalleşmesini sağlayabilmek için yaş dostu, bariyersiz şehirlere ihtiyaç vardır. Yerel yönetimler kamusal alanların düzenlenmesi konusunda çalışmalara başlamalıdır.
- Yerel yönetimler sadece akut problemleri çözen hizmetler yerine sürdürülebilir ve geleceğe yönelik makro düzeyde projeleri üretmeli ve yaşlılık eylem planlarını hazırlamalıdır.

- Sosyal hizmetler ve bakım sektörü ile ilgili olarak ara eleman (bakım teknikeri, bakım ve rehabilitasyon teknikeri vb.) ihtiyacını da giderebilecek şekilde planlamalar yapılmalıdır.
- Yaşlılara yönelik hizmetlerde dağınıklığı, hizmet tekrarını ve koordinasyonsuzluğunu önlemek amacıyla tüm hizmetlerin tek bir çatı altında birleştirildiği (evde bakım, evde sağlık hizmeti, sosyal yardım vb.) ALO 183 gibi yeni bir koordinasyon merkezi kurulmalıdır.
- Ülkemizde 2007 yılında başlatılan ve yaklaşık 513 bin bakıma muhtaç engellinin (2019) yararlandığı ve aylık sosyal yardım aldığı Evde Bakım Hizmetleri yerel yönetimlere devredilmelidir. Sunulan hizmetlerin özelliği ve yerelliği dikkate alınarak AÇSHB'nın bu görevi yerel yönetimlere devretmesi çalışmaları başlatılmalıdır.
- Yerel yönetimler yaşlıların hayatını kolaylaştıracak olan akıllı kent projelerini desteklemelidir.
- Yerel yönetimler toplumun tüm yaşam alanlarını mimari olarak ve yaşlı ergonomisi açısından gözden geçirerek gerekli düzenlemeleri ivedilikle yapmalıdır.
- Komşu Hakkı, Refah Konağı, Emekli Konakları, Anı Sandığı gibi yaşlıların aktif olarak hayata katılımını, kuşaklararası iletişimi teşvik eden ve yaşlıları değersizlik hissinden korumaya yönelik olarak geliştirilen projeler yaygınlaştırılmalıdır.
- Yerel yönetim bölgelerindeki yaşlıların, kendi haklarının savunulmasında, ihtiyaçlarının belirlenmesinde, bu ihtiyaçların dile getirilmesinde, karar verme ve tercih etme gibi süreçlerde aktif rol üstlenmelerini sağlayacak yaşlı konseyi ve meclisleri kurulmalıdır.
- Yaşlıların toplumsal yaşam süreçlerinde mimari ve ergonomik özelliklerin yanında navigasyon açısından da yaşlıların erişilebilirliği denetlenmeli, yapı ve yollar buna göre planlanmalı veya düzenlenmelidir.

- Yerel yönetimlerin Yaşlı Destek Programı (YADES) gibi uygulamaları il ve ilçelerin büyüklüklerine göre düzenlenmeli ve YADES tüm ülkeye yayılmalıdır. YADES gibi çalışmaların çıktıları akademi ve diğer hizmet alanlarında kullanılmalı, bu çıktı analizleri üzerinden sağlık, sosyal yardım politikaları üretilmelidir.
- Kentsel dönüşüm kapsamında yerel yönetimler Millet Bahçeleri ve Kıraathaneleri'ni yaşlıları da kapsayıcı olarak tasarlamalıdır.
- Her yaşlı farklıdır. Bu yüzden yaşlıların ihtiyaçları belirlenirken yaşlının psikososyal, ekonomik ve kültürel özellikleri dikkate alınmalıdır. Yaşlılara yönelik hizmetler planlanırken sadece belirli risk altında bulunan yaşlılar için değil tüm yaşlılara yönelik makro düzeyde hizmet modelleri geliştirilmelidir.
- Yaşlıların yaşam alanlarına yönelik her türlü projenin planlanması ve uygulanması sürecinde disiplinler arası yaklaşım kapsamında ilgili tüm meslekler bir araya gelmelidir.
- Yaşlılara yönelik tüm hizmetlerde kentsel ve kırsal farklılıkların, yöreye özgü kolaylıkların ve zorlukların gözetilmesi gerekir. Bu bağlamda, bir şehirde tasarlanan kuruluş, hizmet ya da modeller o şehrin tüm farklılıkları dikkate alınılarak geliştirilmelidir.
- Ülke genelinde yaşlılara yönelik planlanan hizmetler ve modeller o ilin yerel yönetimlerince sahiplenilmeli ve eşgüdüm halinde çalışmalıdır.
- Yaşlılık konusunda üniversitelerin ve yerel yönetimlerin bir araya gelmesi gerekir. Böylece teorik temelde üretilen birçok bilgi alanda, yani sahada uygulama fırsatı bulacaktır. Bu alanda o ilin yerel yönetimlerinde ihtiyaç duyulan tüm bilgilere ve istatistiklere kolaylıkla ulaşma fırsatının sağlanması önemlidir. Yerel yönetimler bölgeleri kapsamındaki yaşlıların ihtiyaçlarının ve sorunlarının belirlenmesi ve çözüm üretilmesi süreçlerinde üniversitelerle yakın işbirliğine girmelidir.
- Belediyeler yaşlı dostu kent yaklaşımını destekleyen politikaları benimsemelidir.

- Yerel yönetimler yaşlılık konusunda toplumun her kesiminde farkındalık oluşturulması için kamu spotlarını etkin bir şekilde kullanmalıdır.
- Yerel yönetimlerin yaşlılık ile ilgili çalışmaları, analiz ve anket sonuçları göz önünde tutularak her yıl devamlı olarak güncellenmeli ve yaşlılar ile ilgili çalışmalarda araştırma ve veriye dayalı bir politika benimsenmelidir.

Konut ve Tasarım

- Ev içi düzenlemelerde, belediyeler tarafından proje ve lojistik desteği sağlanmalıdır.
- Kentsel dönüşümde özellikle büyük sitelerin belli bir bölümü gerontolojik olarak düzenlenmelidir.
- Ev içi kazalarla ilgili analizler yapılmalı ve ev içi kazaya yönelik risk oluşturan unsurlar belirlenmelidir.
- Bina düzenlemelerinde yaşlı ve engelliler için gerekli olan rampalar ve tutamaçlar yapılmalıdır.
- Yaşlılar için oluşturulacak mekânlar çevre ile uyumlu olarak düzenlenmelidir.
- Yaşlılar bulunduğu toplumdan uzaklaştırılmadan, kendi mahallesinde desteklenmeli ve yerinde yaşlanma modeli için gerekli çalışmalar yapılmalıdır.
- Aileleriyle beraber yaşamak isteyen yaşlılar için farklı düzenlemeler yapılmalı ve yaşlıların aileleriyle beraber yaşamasına olanak sağlayacak büyüklükte konut üretimlerine yönelik planlamalar en kısa sürede başlamalıdır.
- Mimarların şehir plancılarıyla beraber çalışması, yaşlıların evden çıkıp kaldırıma indiği andan sonrasının da yaşlılara göre tasarlanması açısından önem taşımaktadır. Bu anlamda farklı

disiplinlerden meslek gruplarının beraber çalışması gerekir. Sadece mimar ve şehir plancıları değil, psikolog, sosyolog ve sosyal hizmet çalışanları da projelerin çizimlerinin geliştirilmesi ve yürütülmesi aşamalarında konuya dâhil olmalıdır.

- Sadece mimari açıdan değil, navigasyon açısından da yaşlıların erişilebilirliği denetlenmeli, yapı ve yollar buna göre planlanmalı, var olan yapılar ve yollar belirlenen erişilebilirlik standartlarına göre düzenlenmelidir.
- Yerel yönetimler, yaşlıların konut ve barınma konusunda hayatlarını kolaylaştıracak araç ve gereçlerin ulaşılabilir maliyetlerle erişmesine yardımcı olmalıdır.
- Yerel yönetimler ve ilgili sivil toplum kurumları ev içi düzenlemelerle ilgili rehber hazırlamalı, bu düzenlemeleri takip etmeli ve bu düzenlemelere ilişkin kamu spotu bilgilendirmesi yapmalıdır.
- Özellikle yatağa bağımlı yaşlılar için, ev içindeki ışıklandırmalara, renklendirmelere ve ergonomik düzenlemelere dikkat edilmelidir. Yaşlıların ikamet ettiği konutların ev içi planlamalarında, yatak odalarının banyoya yakın olması, yol boyu engellerin kaldırılması, köşeli mobilyalardan kaçınılması, tutma barlarının olması, banyo kapılarının dışarı doğru açılması, kapı eşiği genişliklerinin tekerlekli sandalye girebilecek boyutlarda olması, klozet desteği, eşiklerde gerekli mobilya desteği gibi detaylara dikkat edilmelidir.
- Yerel yönetimlerin özellikle çoklu yaşam alanlarında ve parklarda yaşlıların sosyal alanda görsel ilişki kurmalarını sağlayabilecek oturma köşeleri oluşturulmalıdır.
- Toplu yaşam alanlarındaki umumi ve diğer tuvaletlerde, yardım alarak hareket edebilen yaşlıların kullanımına uygun, yardımcı elemanın da destek verebileceği genişlikte bir kullanım alanı planlanmalıdır.

- Maddi durumu kötü olan yaşlıların barınma sorununu çözmek amacıyla belediye tarafından belirlenen yerlere taşınabilir (prefabrik) evler yapılmalıdır.
- "Aile gerontoloğu" ve "gerontolojik ev" kavramları hayata geçirilmeli ve yaygınlaştırılmalıdır.
- Özellikle yerel yönetime ait binalar, Bakanlıklar, İl Müdürlükleri, bunlara ek olarak diğer tüm kamu kuruluşları ve özel kuruluşlar yaşlıların erişimine uygun hale getirilmelidir.
- Yaşam kalitesini arttıran, aktif yaşama becerisini geliştiren ve bağımlılık gerektirmeyen akıllı ev konut tasarımı teşvik edilmelidir.

Ulaşım

- Havaalanları, demiryolları ve karayolları yaşlıların kullanımına uygun ve ulaşılabilir bir şekilde düzenlenmelidir.
- Şehrin önemli merkezlerine ve semt merkezlerine tuvalet ve banklar konulmalıdır.
- Şehir içi ücretsiz ulaşımda yaşlılara yönelik özel ulaşım düzenlemeleri geliştirilmelidir.
- Yerel yönetimlerce şehir içi ulaşımda görevli personele yaşlı kullanıcıların bilişsel ve fiziksel yeterlilikleri ve onlara nasıl davranmaları gerektiğine yönelik eğitimler düzenlenmelidir.
- Yeni binalar yaşlı uyumlu olarak tasarlanmalı, mevcut binaların diğer bir deyişle yaşlıya uyumlu olmayan binaların da eksiklikleri azaltılarak konutlar yeniden düzenlenmelidir.
- Toplu taşıma araçları yaşlılar için erişilebilir olmalıdır.
- Yaya geçitleri kaygan olmayacak şekilde tasarlanmalı ya da düzenlenmelidir.
- Otoparklarda tıpkı engellilere ayrılmış özel alanlar gibi yaşlılar için de özel alanlar belirlenmelidir.

- Yaşlıların da rahat bir şekilde kullanabilmesi için, caddeler sokak yönetmeliğine uygun genişlikte yapılmalıdır.
- Yeni yapılacak kamu binaları, yol, park gibi projelerde yaşlıların ve engellilerin erişilebilirliğine uygunluk gözetilmeli, erişilebilirlik standartlarına uygun olmayan projelere izin verilmemelidir.
- Yaşlılara toplu taşımada yer verilmesi için toplumsal farkındalık çalışmaları yapılmalıdır.
- Açık alanların, alışveriş yapılan merkezlerin, ulaşımda sıklıkla kullanılan özellikle terminal gibi bölgelerin ve konutların yaşlılara uygunluğu gözetilmelidir.
- Yaşlıların vakit geçirdiği, ibadethane ve parklar başta olmak üzere kamusal mekânlar olarak adlandırılan yerlerde yaşlı kullanımına uygun bank gibi detaylara dikkat edilmeli, bu alanlar yaşlılar dikkate alınarak dizayn edilmelidir.

Sağlık, Fiziksel Aktivite ve Beslenme

- Dünya Sağlık Teşkilatı (WHO)'nın desteklediği fiziksel aktiviteler konusunda yaşlılara yönelik eğitimler verilmeli, fiziksel aktivite ve egzersiz alışkanlıklarının arttırılması konusunda bilinçlendirme ve farkındalık için çalışmalar yapılmalıdır.
- Fiziksel aktivite düzeyleri profesyonellerce değerlendirilmeli ve bu konu hakkında eğitim verilmelidir.
- Toplum sağlığı merkezlerinde yaşlılara fiziksel aktivite danışmanlığı verilmeli, fiziksel aktivite yapabilecekleri alanlar ve spor hizmetleri sunulmalıdır.
- Yaşlıların fiziksel aktiviteye katılımlarını teşvik etmek amacıyla kamu spotlarının, dijital ve sanal iletişim yollarının etkin kullanımı sağlanmalıdır.
- Parklardaki spor aletleri yaşlıların kullanımına uygun olarak düzenlenmelidir.

- Yalnız yaşayan yaşlılar öncelikli olmak üzere yaşlıların sağlıklı bir şekilde beslenmeleri için yerel yönetimlerce ücretsiz vitamin desteği sunulmalıdır.
- Hastanelerde ayakta tedavi gören yaşlıların sağlıklı gıdaya ulaşabilmesi için gerekli düzenlemeler yapılmalıdır.
- Hastanelerde yaşlılarımızın sağlıklı gıdaya rahat bir şekilde ulaşılabilmesi için taze gıda matikleri kurulmalıdır.
- Şehirlerde evde bakım hizmeti alanların yılda bir defa diyetisyen tarafından zorunlu kontrolü yapılmalı ve gerek duyulan müdahaleler yapılmalıdır.
- Belediyelerin yaşlılarımıza sunduğu ücretsiz yemek hizmetlerinde sağlıklı beslenme gözetilmeli, çıkan yemekler belli standartlara göre hazırlanmalı, yaşlıların kötü beslenmeden muzdarip olmaması için tüm bunlar diyetisyen kontrolünde yapılmalıdır.
- Akıllı bileklik ve acil butonu gibi uygulamalar yaygınlaştırılmalıdır.
- Aile hekimliği uygulaması yaşlıların spesifik ihtiyaçlarını da kapsayacak şekilde yeniden düzenlenmelidir.
- Yaşlılarda süreğen (kronik) hastalıklara yol açan hava kirliliğine ve gürültü kirliliğine dair önlem ve tedbirler alınmalıdır.
- Yaşlı kişilere bakım sağlayan aile yakınları ve diğer kişilerin bakım tükenmişliğine yönelik psikolojik destek sağlanmalıdır.

Sosyal Katılım ve Eğitim

- Yaşlıların sosyal yaşama katılımını sağlamak amacıyla daha çok proje üretilmeli ve mevcut başarılı uygulamalar paylaşılmalı, yaygınlaştırılmalıdır.
- Trafik kazalarında 65 yaş üstü kişilerin kaza yapma risklerinin en aza indirilebilmesi amacıyla yaşlılara ve diğer sürücülere gerekli eğitimler verilmelidir.

- Şehir meydanları yaşlılar tarafından kolay bir şekilde ulaşılabilir olarak düzenlenmelidir.
- Yönlendirme ve sinyalizasyon işaretleri yaşlılara uygun bir şekilde kontrast renklerden oluşmalı ve görülebilecek büyüklükte düzenlenmelidir. Üzerinde yazı ve rakam bulunduran etiket ve tabelalardaki bu göstergeler, yaşlıların da okuyabileceği puntoda ve şekillerde düzenlenmelidir.
- Yaşlılara yönelik, sağlık, bilgisayar, medya okuryazarlığı gibi konuların yaşlılara öğretilmesi için çeşitli eğitim modülleri ve programlar geliştirilmelidir.
- Yerel yönetimler 65 yaş üstü yaşlılara yönelik sinema, tiyatro ve konser gibi etkinlikler düzenlemelidir.
- Kuşaklar arasındaki diyalogun arttırılması için çalışmalar, araştırmalar ve projeler yürütülmeli, bu kapsamda sosyal faaliyetler yapılmalıdır.
- Yaşlılık sürecinde kuşaklar arası diyalog ile bilgi aktarımının aşağıdan yukarı doğru olmasını sağlamak amacıyla yaşlılarla gençlerin bir araya gelebileceği söyleşi, toplantı ve diğer etkinlikler düzenlenmelidir.
- Yaşlılar için zaman geçirebilecekleri yeşil alan ihtiyacı giderilmeli, parklar arttırılmalıdır.
- Kamusal alanlar, şehir meydanları ve sokak arası meydanlar arttırılmalı, semt meydanları korunmalıdır.
- Yaratılan mekânlarla yaşlının aktif sosyal etkileşimi desteklenmelidir.
- Yerel yönetimler bilgi evlerini yaşlılar için de hizmete açmalıdır.
- Tazelenme Üniversiteleri yaygınlaştırılmalı (60 yaş üstü) ve gençlerle yaşlıların bir araya gelmesi sağlanmalıdır.
- Özellikle sürekli bakım gerektiren Alzheimer/demans, Parkinson tanısı almış yaşlıların ailelerine, bakıcılarına psikososyal destek verilmesi amacıyla yerel yönetimler "Tazelenme-Dinlenme

Merkezleri" açmalı, bu merkezlerde yaşlılara belli aralıklarla veya bir kota çerçevesinde hizmet verilmelidir.

- Yaşlıların örgütlenmesine yönelik çalışmaların yapılması gerekir. Bu kapsamda, emekli dernekleri gibi dernekler yaşlıya ulaşma noktasında daha aktif hâle getirilmelidir.
- Yerel yönetimler nedeni ne olursa olsun yaşlının dışarıya çıkmasını teşvik etmelidir. Kamusal alanda yaşlılar dışarı çıkarken çevreyle iletişim kuracakları sosyal alanlar arttırılmalıdır.
- Yerel yönetimlerin sunduğu ve mevcutta hazır bulundurduğu hizmetlerden yaşlıların haberdar olmasını ve yararlanmasını sağlamak için çeşitli iletişim kanalları oluşturulmalıdır.
- Yaşlıların yaşamını kolaylaştırmak adına bankamatik, telefon kullanımı gibi hizmetlerin kullanımını öğretici videolarla yaşlılar desteklenmelidir.
- İlköğretimden başlayarak yaşlılık konusunda müfredata yaşlılara saygı göstermeyi ve değer vermeyi içeren dersler eklenmeli ve bu konuda farkındalık oluşturulmalıdır.

İş Edindirme (İstihdam)

- Vatandaşlık ve istihdam süreçlerinde yaşlılık oranının giderek artmasına bağlı olarak, yaşlıların istihdam sürecinde bulunmalarını kolaylaştıracak düzenlemeler yapılmalıdır.
- İstihdamda bulunan yaşlılara yönelik ergonomik iş koşulları düzenlenmelidir.
- Emekli olduktan sonra çalışmak isteyen yaşlıların cüzi bir ücretlerle çalıştırılmasında yerel yönetimler sorumluluk üstlenmelidir.

- Yaşlıların boş zamanlarını verimli bir şekilde değerlendirebilmeleri amacıyla hobi-uğraş bahçeleri ve hobi atölyeleri gibi alanlar arttırılmalıdır.
- Toplum yararına çalışma, yarı zamanlı ve esnek çalışma modelleri tasarlanmalıdır.
- "Second Career" (İkinci Kariyer) programı ile emekliliği gelen kişilere, üniversitede ikinci ve farklı bir kariyer eğitimi verilmeli, yaşlı bireylerin istihdama ve sosyal yaşama tekrar dâhil edilmesi yönünde çalışmalar yapılmalıdır.
- Yerel yönetimlerce yaşlılık bakımı konusunda ön lisans eğitimi ve lisans eğitimi almış uzman personele istihdam fırsatı sunulmalıdır.

Gönüllülük

- Yaşlı bakımı ve yaşlılar ile ilgili ihtiyaç duyulan, yaşlıların desteklenmesi gereken konularda üniversite öğrencileri ve diğer gruplarla iş birliği sağlanarak gönüllülük esası geliştirilmelidir.
- Gönüllülük ile ilgili mevzuat geliştirilmelidir.
- Sosyal sorumluluk projelerinde gençlerin gönüllü katılımı yaygınlaştırılmalı, yerel yönetimlerin yanı sıra sivil inisiyatiflerin de yaşlılık konusunda aktif katılım göstermesi teşvik edilmelidir.

5. YAŞLI HAKLARI KOMİSYONU RAPORU
21-22 ŞUBAT 2019 – ANKARA

Başkanlar: Prof. Dr. Muhammed Fatih UŞAN ve Prof. Dr. Seldağ GÜNEŞ PESCHKE

Raportörler: AÇSH Uz. Yrd. Sevim Şeyma ÇAKIR

Komisyon Üyeleri:

Dr. Öğr. Üyesi Abdullah İNCE
Sakarya Üniversitesi

Adem GÜNGÖR
Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı

Ali SELÇUK
Tüm İşçi Emeklilikleri Dul ve Yetimleri Derneği

Bennur KARABURUN
Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı

Av. Cafer Tufan YAZICIOĞLU
Türkiye Emekliler Derneği

Dr. Öğr. Üyesi Canan ÜNAL
Marmara Üniversitesi

Emine Çetin ÖZÇELİK
Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu

Ferhat BORATAV
65+ Yaşlı Hakları Derneği

Prof. Dr. Feryal TURAN
Ankara Üniversitesi

Koray Alper AKDEMİR
İŞKUR

Neslihan ETE
Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı

Doç. Dr. Nilgün KÜÇÜKKARACA
Hacettepe Üniversitesi

Dr. R. Gülüstü SALUR
65+ Yaşlı Hakları Derneği

Çiğdem KARAHAN
Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği

Av. Rıfkı DURGUN
Sağlık ve Sosyal Hizmetler Dernekleri Federasyonu

Dr. Öğr. Üyesi Saide FAYDALI
Necmettin Erbakan Üniversitesi

Prof. Dr. Sevgisun KAPUCU
Hacettepe Üniversitesi

Şule DEMİREL ŞANLI
Türk Kızılayı

Tarık DEMİROK
Hacettepe Üniversitesi

Zübeyir ÜNSAL
Sağlık Bakanlığı

YAŞLI HAKLARINA İLİŞKİN ÖNERİLER VE KARARLAR

Komisyon üyelerinin görüşleri doğrultusunda yaşlı hakları komisyonunun çözüm önerileri ve kararları aşağıda sunulmuştur.

- Öncelikle, yaşlı haklarının sağlanması için politika araçlarının gerekli olduğu göz önüne alınmalıdır. Bu sebeple, ülkemizde Yaşlılık Hukuku adlı bir hukuk dalı kurulmalıdır. Bu kapsamda, halen BM'nin gündeminde olan Yaşlı Haklarına Yönelik Sözleşme'ye katkılar yapılmalı ve ulusal ölçekte de Anayasanın 10 uncu maddesi dikkate alarak toplu bir mevzuat hazırlığı yapılmalıdır. Bu mevzuat derlemesi yapılırken BM Engelli Haklarına İlişkin Sözleşme'nin çalışmalarının yürütüldüğü süreç göz önünde tutulmalıdır. Bu sözleşme hazırlanırken engelli bireylerin dezavantajlılığının altının çiziliyor olması eleştirilmiştir. Aynı tartışmaların yaşlı hakları ile ilgili konuda gündeme gelmemesi için önlemler alınmalıdır. Ayrıca yaşlılara yönelik yapılacak olan düzenlemenin yaşlı bireylerin hayatlarının her alanına yönelik ve kapsayıcı olması gerekir.
- Buna ek olarak, uluslararası hukuk dikkate alınarak bir düzenleme yapılmalıdır. (Örneğin; Avrupa Sosyal Şartı, BM Yaşlılık İlkeleri, Avrupa Birliği İş ve İstihdamda Ayrımcılığın Önlenmesine Yönelik Direktif/2000/78/EC referans alınabilir).
- Yasama süreci yaşlı ve engelli bireylerin entegre edildiği bir süreç olarak ele alınmalıdır. Aynı zamanda bu süreç özellikle hakkın öznesi olan yaşlı bireylerin de katılımının sağlandığı bir süreç olmalıdır.
- Başta dolandırıcılık, istismar gibi kötü uygulama ve suiistimallerin önlenmesi açısından Türk Ceza Kanunu'nda gerekli düzenlemelerin yapılması uygun olacaktır. Örneğin; Ceza Kanunu'nda yer alan nefret ve ayrımcılık suçu tanımına yaşlılık kavramı da eklenmelidir.
- Yaşlıların onur ve saygınlığını arttırmak için aile ve topluma yönelik kuşaklararası iletişim ve etkileşimi güçlendirecek eğitimler gerçekleştirilmelidir. Yaşlılara yönelik toplumsal farkındalık

çalışmaları yapılmalıdır. Bu konuda yaşlılara ulaşma potansiyeli yüksek olan yaygın eğitim kurumları daha fazla rol almalıdır.

- İstihdam alanındaki sorunlara yönelik olarak, yaşlı bireylerin esas itibariyle istihdam içerisinde kalmaları sağlanmalıdır. Bu anlamda ayrımcılık yasağı, şüphesiz yaşlı istihdamının sürdürülebilirliğinde önemli bir başvuru yöntemi olacaktır. Ayrıca yaşlı bireylerin tecrübe ve deneyimlerinden faydalanabilmek adına yaşlı bireylerden danışmanlık hizmetleri alınmalıdır.
- Yaşlı bireylerin toplumda görünür olmaları için mevzuatın uygulanmasındaki boşluklar giderilmelidir. Yasal olarak sağlanmış hakların uygulama aşamasında zedelenmemesi için gerekli önlemler alınmalıdır. Yaşlı hakları ile ilgili koruyucu, önleyici ve geliştirici uygulamalar ülke genelinde ulusal standartlara ulaştırılmalıdır.
- Bu önlemler haricinde yaşlı bireylerin hayatlarına anlam katacak uygulamalar başlatılmalıdır. Bu uygulamalar kimi bireyler için manevi bir destek olarak kurgulanabilir, kimi bireyler içinse gençlik yıllarında erişemediği imkânların bireye sağlanması şeklinde olabilir. Buna örnek olarak Avrupa'daki 3. yaş üniversiteleri gösterilebilir. Türkiye'de bu tür uygulamalar (tazelenme üniversiteleri) başlamıştır, ancak bu tarz örneklerin arttırılması gündeme getirilmelidir.
- Yaşlıların hayat boyu öğrenme hakkı da dikkate alınmalıdır. Milli Eğitim Bakanlığı Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü yetişkin ve yaşlıları da içeren yetişkin okuma- yazma eğitimi içerisinde yaşlı okur- yazarlığının da artmasına yönelik faaliyetlerini sürdürmektedir. Bu faaliyetler MEB'e bağlı Halk Eğitim Merkezleri aracılığıyla gerçekleştirilmektedir. Ayrıca, hayat boyu öğrenmenin yaygınlaşması için e- devlet portalı ve MEB'e bağlı Hayat Boyu Öğrenme Portalı kullanılarak internet üzerinden eğitimler de yapılmaktadır. Ancak yaşlıların fiziksel yeti, görme, işitme kayıpları gibi öğrenmeye engel olabilecek durumlar bu hizmetlere erişimi güçleştirebilmektedir. Halk Eğitim Merkezleri ve Hayat Boyu Öğrenme Portalı ile gerçekleştirilen bu eğitimler yaşlıların yeti

kayıpları ve öğrenme ihtiyaçları dikkate alınarak yaşlı bireylere özel düzenlenmelidir.

- Yaşlı bireylere yönelik eğitim çalışmalarında Türkiye'nin sosyokültürel dinamiklerini belirleyen ve yaşlı bireylerce önemsenen dini, kültürel ve sosyal unsurlar çerçevesinde oluşmuş kurumsal yapılardan daha aktif destekler alınmalıdır.
- Yaşlılara ve toplumun diğer bireylerine yönelik eğitimler düzenlenmesi yaşlıların gündelik hayat içerisindeki sorunlara yönelik çözüm üretme sürecinde etkili olacaktır. Teknolojik gelişmelerin hızla arttığı günümüzde bu eğitimler dijital okur-yazarlığı da kapsamalıdır. Yaşlıların haklarına yönelik bilincin arttırılması için çeşitli kampanyalar, farkındalık çalışmaları düzenlenmeli, yaşlılara haklarının neler olduğunu gösteren bilgilendirici materyaller dağıtılmalıdır. Bu konuda yazılı ve görsel basından yararlanılmalıdır.
- Yaşlı bireylere yönelik olumsuz vakaların azaltılması ya da ortadan kaldırılması konusunda hukuki düzenlemelerin eksikliği yanında kültürel değişme sonucu ortaya çıkan sorunlar da göz önünde bulundurulmalı, buna yönelik çalışmalar yapılmalıdır.
- Bakım sigortasına ilişkin mevzuat çalışmaları karşılaştırılmalı hukuk çerçevesinde yapılmalı, Almanya, Japonya ve Güney Kore gibi örnek ülke uygulamaları göz önünde bulundurularak, yaşlıların bakım hakkı kendi iradeleri ve profesyonel yardım ile sağlanmalı, bu kapsamda profesyonel bakım personeli eğitilmelidir.
- Yaşlı bireylerin vesayet altına alınmasında uygulanan usulün hukukçulardan, uygulayıcılardan ve akademisyenlerden oluşan çoklu disipliner bir komisyon tarafından gözden geçirilerek tekrar değerlendirilmesi ve buna uygun yasal düzenlemelerin yapılması gerekir.
- Demanslı/ilerleyici bilişsel bozukluğu olan yaşlıların, vesayet altına alınmaları özel bir alan olarak düzenlenmelidir.

- Yaşlı bireylere ait haklar olarak kastedilen; yaşlı bireylerin var olan insan haklarından diğer bireylerle eşit ve tam bir şekilde yararlanmasıdır. Bu açıdan yaşlıların ihtiyaçlarına cevap verecek ve çalışma grubu tarafından mevzuat çalışmalarında ve uygulamalarda dikkate alınması gereken haklardan en temel olanlar şunlardır:
  * Bağımsız ve özgür yaşama hakkı
  * İnsan onur ve haysiyetine yaraşır şekilde yaşama hakkı
  * Ayrımcılığa uğramama hakkı
  * Erişilebilirlik
  * Sosyal korunma hakkı
  * Yaşam alanını özgürce seçme hakkı
  * İhmal, istismar ve şiddete maruz kalmama hakkı
  * Özel hayata (mahremiyet) saygı
  * Yaşlı bireylerin sosyal, psikolojik, fiziksel ihtiyaçlarının karşılanması hakkı
  * Dışlanmama hakkı
  * Sosyal içermenin sağlanması hakkı
  * Tedaviyi reddedebilme hakkı
  * Özgürce düşüncesini ifade etme hakkı
  * Kendi kaderini tayin hakkı
  * Yaşam boyu öğrenme hakkı
  * Onurlu bir şekilde yaşamlarını sürdürecek asgari gelire sahip olma hakkı
  * Sağlığını sürdürebilme hakkı
  * Aktif yaşlanma hakkı
  * İstismardan korunma hakkı
  * Uzun dönem bakım ve palyatif bakım hakkı
  * Bakım alma hakkı

  * Konut hakkı
  * İnsani koşullarda yaşama hakkı
  * Sosyalleşme hakkı
  * Bilinir ve görünür olma hakkı
- Yaşa dayalı ayrımcılığın önlenmesi ve yaşlılar için erişilebilirliğin sağlanması bu sayılan hakların tam ve etkin bir şekilde kullanılabilmesi için gerekli ilkelerdir. Özellikle yaşlılar için adalete erişimin sağlanması bu hakların ihlalinde yaşlı bireylerin başvuru mekanizmalarını etkin bir şekilde kullanmasına yardımcı olabilir. Bu yüzden bu iki ilkenin de sağlanması için gerekli önlemler alınmalıdır.
- Bu genel hakların yanı sıra hizmet aldıkları kurumlarda BM Yaşlılık İlkeleri doğrultusunda yaşlı haklarına ilişkin bir beyanname düzenlenmelidir. Hazırlanmış olan bu beyanname, her kurumun işleyiş ilkesi olarak sunulmalıdır. Aynı zamanda kurumlar bu ilkeler doğrultusunda bağımsız denetim mekanizmalarınca denetlenmelidir.
- Sivil toplum örgütleri ve yerel yönetimlerin de yaşlı hakları ile ilgili uygulamalarda iş birliği sürecinde yer alması ve bu süreçlere entegre edilmesi gerekir.
- Tüm bu hakların uygulanması ve denetlenmesi için gerekli göstergelerin uluslararası ilkeler çerçevesinde belirlenerek istatistiki veri setlerinin oluşturulması, bu setlerin düzenli olarak takip edilmesi ve şeffaf toplum gereği düzenli aralıklarla kamuoyu ile paylaşılması gerekir.

Bu doğrultuda:

1. Yaşlı hakları bir insan hakları sorunudur, dolayısıyla konuya koruma veya acıma şeklinde değil, bir insan hakları sorunu olarak yaklaşılmalıdır.
2. Ülkemizde dünya gelişmelerine uygun olarak Yaşlılık Hukuku çalışmaları teşvik edilmelidir.

3. Yaşlı haklarını güvence altına alan bütüncül ve kapsayıcı bir mevzuat hazırlanmalıdır.
4. Yaşlı tanımlaması temel mevzuatta insan hakları dinamiğine uygun bir şekilde tanımlanmalıdır. Gerek duyulması halinde ikincil düzenlemeler kendi kapsamına giren yaşlı tanımlarını yapmalıdır.
5. Yaşlı haklarını güvence altına almak üzere düzenlenecek mevzuat hazırlanırken özellikle söz konusu mevzuatın öznesi olan yaşlıların da aralarında bulunduğu toplumun çeşitli kesimleri bu sürece dâhil edilmelidir.
6. Yaşlı haklarını güvence altına almak üzere hazırlanan mevzuatın yanı sıra yaşlı bireylerin fiil ehliyetlerinin kullanımı ve vesayet altına alınmaları konusundaki mevzuat, yaşlı bireylerin kendi kaderlerini tayin hakkı göz önünde bulundurularak yeniden değerlendirilmelidir.
7. Demanslı/ilerleyici bilişsel bozukluğu olan yaşlıların, vesayet altına alınmalarının özel bir alan olarak düzenlenmesi gerekir. Ayrıca demansın ya da bilişsel bozulmanın daha hafif olduğu erken dönemlerde yaşlıların içinde bulunduğu değişimin hukuksal olarak tanımlanması, vesayet altına alınacak düzeyde bilişsel bozulmaları olmayan bu kişilerin haklarının da tanınması gerekir.
8. Yaşlı bireylere sunulan hizmetlerin Birleşmiş Milletler tarafından belirlenen Yaşlılık İlkeleri (bağımsızlık, katılım, bakım ve kendini gerçekleştirme ilkeleri) doğrultusunda yürütülmesi sağlanmalıdır.
9. Yaşlı bireylere yönelik yaşa dayalı ayrımcılığın önlenmesi ile ilgili düzenlemeler yapılmalı, yaşlı bireylerin toplum içerisinde olumsuz önyargılara maruz kalmasının önüne geçilmelidir.
10. Yaşlı bireyler için erişilebilirlik ilkesi tüm yönleriyle düşünülmeli, özellikle haklarının kullanımı aşamasında şikâyet mekanizmalarını etkin bir şekilde kullanabilmeleri için adalete erişimleri kolaylaştırılmalıdır.

11. Yaşlı bireylerin istihdamda sürdürülebilirliğinin temini sağlanmalıdır. Kendilerinin bilgi ve tecrübelerinden yararlanmak adına iş hayatında danışmanlık hizmetleri vermeleri teşvik edilmelidir. Mevzuatımızda yaş ayrımcılığı yasağına aykırılık oluşturan düzenlemeler kaldırılmalıdır. Sadece yaş haddi ile istihdamın sınırlandırılması konusu özellikle bazı meslek alanları için değişen koşullara göre gözden geçirilmelidir. Anayasamız ve kanunlarımızda yasaklanmış olan yaş ayrımcılığına ilişkin hukuki bilinç arttırılmalıdır. Yaşlılar aleyhine uygulamaların önüne geçilmesi için bu yasağın yargı kararlarında ve Türkiye İnsan Hakları Eşitlik Kurumu (TİHEK) tarafından ele alınması ve somutlaştırılması gerekir.
12. Yaşlı bireylerin toplumda görünür olmaları için mevzuatın uygulanmasındaki boşluklar giderilmelidir. Yasal olarak sağlanmış hakların uygulama aşamasında zedelenmemesi için gerekli önlemler alınmalıdır.
13. Yaşlı hakları konusunda farkındalık oluşturulmalı ve bunun artırılmasına çalışılmalıdır. Yaşlılara haklarının neler olduğunu gösteren bilgilendirici materyaller dağıtılmalıdır. Bu konuda yazılı ve görsel basından yararlanılmalıdır. Ayrıca, toplumun diğer bireylerinin de bu hakların kullanımı ile ilgili kurallara uymaları sağlanmalıdır.
14. Yaşlıların onur ve saygınlığını arttırmak için aile ve topluma yönelik kuşaklararası iletişim ve etkileşimi güçlendirecek eğitimler düzenlenmelidir.
15. Yaşlılara hakları konusunda danışmanlık hizmetlerinin verilmesi sağlanmalıdır.
16. Yaşlı bireylerin yaşam boyu öğrenme hakkı göz önünde bulundurularak yaşlılara yönelik eğitimler düzenlenmelidir. Bu eğitimler, yaşlı bireylere hayatın çeşitli alanlarına dair (finansal, dijital, kültürel vb.) okur-yazarlık kazandırmaya yönelik olmalıdır.

17. Bakım sigortasına ilişkin mevzuat çalışmaları karşılaştırılmalı hukuk çerçevesinde yapılmalı, Almanya, Japonya ve Güney Kore gibi örnek ülke uygulamaları göz önünde bulundurularak yaşlıların bakım hakkına sahip olması, profesyonel yardımla birlikte kendi iradeleri ile sağlanmalıdır.
18. Yaşlı bireylerin hayatlarına anlam katacak uygulamalar başlatılmalıdır. Bu uygulamalar kimi bireyler için manevi bir destek olarak, kimi bireyler içinse gençlik yıllarında erişemediği imkânların bireye sağlanması şeklinde olmalıdır.
19. Yaşlı haklarına yönelik uygulama süreçleri sivil toplum örgütleri ve yerel yönetimlerle iş birliği içerisinde yürütülmelidir.
20. Yaşlıların haklarının uygulanması ve denetlenmesi için gerekli göstergeler uluslararası ilkeler çerçevesinde belirlenerek istatistiki veri setleri oluşturulmalı, bu setler düzenli olarak takip edilmeli ve şeffaf toplum gereği düzenli aralıklarla kamuoyu ile paylaşılmalıdır.

6. YAŞLI EKONOMİSİ KOMİSYONU RAPORU
21-22 ŞUBAT 2019 – ANKARA

Başkanlar: Doç. Dr. Faruk TAŞÇI ve Doç. Dr. Mehmet Merve ÖZAYDIN
Raportörler: Dr. Okan Güray BÜLBÜL ve AÇSH Uz. Yrd. Gühercan VURAL
Komisyon Üyeleri:

Ali Umran YET
65+ Yaşlı Hakları Derneği

Asuman ÇEBİ UZUN
Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı

Zuhal YILMAZ
Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı

Coşgun GÜRBOĞA
Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı

Pınar ŞENDUR KUMTEPE
Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı

Gökhan Sait GÜNDÜZ
İŞKUR

Doç. Dr. Gülcihan AKKUZU
Ufuk Üniversitesi

İbrahim ÖZDEMİR
Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı

Doç. Dr. İlhan DÜLGER
Orta Doğu Teknik Üniversitesi

Dr. Mehmet Kerim YILDIZ
Yüksek İhtisas Üniversitesi

Mesut YALÇIN
Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı

Dr. Mustafa ÇOBAN
Akdeniz Üniversitesi

Prof. Dr. Oya HAZER
Hacettepe Üniversitesi

Prof. Dr. Satılmış ÇALIŞKAN
Tüm Emekliler Derneği

Dr. Serkan PEKÇETİN
Sağlık Bilimleri Üniversitesi

Tuğba YILDIRIM YILMAZ
Ticaret Bakanlığı

Dr. Zeki KARATAŞ
Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi

Zenciye KILIÇ KOÇAK
Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu

Prof. Dr. Zeynep ÇOPUR
Hacettepe Üniversitesi

YAŞLILIK EKONOMİSİNE İLİŞKİN ÖNERİLER VE KARARLAR

Komisyon üyelerinin görüşleri doğrultusunda yaşlılık ekonomisi komisyonunun önerileri ışığında şu kararlar alınmıştır.

Çalışma Hayatında Yaşlılık

- Emekliliğe geçişi kolaylaştırmak için işyeri ve meslek temelli, finansal, teknolojik okuryazarlık ve sosyalleşmeye yönelik emeklilik öncesi hazırlık programları uygulanmalıdır.
- Emeklilik sürecindeki gelir yetersizliğini önlemek için bireysel tasarrufa erken yaşta başlama ve istikrarlı şekilde tasarruf yapma konusunda bireysel emeklilik programları gibi zorunlu tasarrufu teşvik edici önlemler alınmalıdır.
- Emeklilik sonrası çalışmayı sürdürmek isteyen yaşlılar için işyerinde nesiller arası bilgi aktarımını özendirecek çalışma modelleri geliştirilmelidir.
- Kamu kurumları kendi alanlarında çalıştırabilecek emekli mensuplarından emekli danışma kurulları, emekli özel ihtisas kurulları kurarak emekli birikiminden yararlanmalıdır.
- Yaşlılara girişimcilik konusunda destek sağlanmalı. Girişimci olmaları durumunda belirli bir tutara kadar gelir vergisinden muaf tutulmalıdırlar.
- Çalışan yaşlılara gelir vergisi istisnası sağlanmalıdır.
- Erken emekliliğin kamu bütçesine yük oluşturması ve emekli aylıklarının düşük olması nedeniyle aşamalı, ertelenmiş, kısmi emeklilik modelleri uygulanmalıdır.
- İşyerlerinin yaşlılara uygun hale getirilmesi sağlanmalıdır.
- İşgücü piyasasında yaşlılara uygun ve esnek çalışma modelleri hayata geçirilmelidir.

- Bazı sektörler için yaşlılara yönelik (teknoloji becerilerini kullanma da dâhil) mesleki eğitimler planlanmalıdır.
- Yaşlıların istihdamını artıracak şekilde sosyal güvenlik destek primi uygulaması yeniden ele alınmalıdır.
- Yaşlı bireylerin çalışma kapasitelerinin değerlendirilmesi amacıyla mesleki rehabilitasyon merkezlerinin kurulması ve birey ile iş arasındaki uyumun sağlanması için gerekli müdahalelerin mesleki rehabilitasyon alanında çalışan terapistlerce gerçekleştirilmesi sağlanmalıdır.
- Çalışma yaşamında yaşlılara yönelik olumsuz algı ve tutumlar değerlendirilmelidir.
- İŞKUR bünyesinde oluşturulan iş kulüpleri ile yaşlılara, özgeçmiş hazırlama, iş arama kanalları, mülakat teknikleri vb. konularda uygulamalı eğitimler verilerek yaşlı vatandaşlarımızın işgücü piyasasına dönüşleri desteklenmelidir.
- Yaşlıların çalışma yaşamında motivasyonlarını artıracak insan kaynakları uygulamaları geliştirilmelidir.
- Yaşlılara yönelik olarak işgücü piyasası uygulama/politika önerileri yaş gruplarına ve emeklilikten sonra çalışma isteklerine göre gruplandırılmalıdır.
- Sosyal güvenlik sisteminde aylık bağlama oranı yeniden ele alınmalı ve hizmet/prime dayalı olarak emekli aylıklarında standart birliği sağlanmalı, 5000 gün taban aylık olarak açlık sınırı baz alınarak aylık bağlama oranı belirlenmesinde artı hizmetler aynı donelerle ilave edilerek prim ödediği dereceden aylığı bağlanmalıdır.
- Sivil toplum örgütleri ve siyasi partiler yaşlı kolları kurmalıdır. Yaşlıların gönüllü hizmetler çerçevesinde toplumsal hayata katılımı sağlanmalı ve belediyelerin bu gibi gruplar kurmaları sağlanmalıdır.
- İl istihdam kurullarında yapılacak projelerle geleneksel sanatların yaşlılar tarafından gençlere öğretilmesi sağlanmalıdır. Geleneksel sanatların istihdam potansiyeli düşük olduğu ve giderek de düştüğü

için il istihdam kurullarında bu konunun ele alınması pek mümkün ve makul değildir. Ayrıca, bu kurulların yapısı ve işleyişi de bu projeleri üretmek için uygun değildir. Bu tür projeler, daha çok belediyeler ve STK'lar tarafından hazırlanıp yürütülmelidir.

- Yaşlıların emeklilik sonrası kendi meslekleri dışında çalışması ve yeni hobiler edinmesi sağlanarak Alzheimer ve yaşlılığa bağlı zihinsel rahatsızlıklarla mücadele edilmelidir.
- Sosyal güvenlik sisteminin yaşlılara sunduğu gelir destekleri artırılmalıdır.
- Yaşlıların ekonomiye katılımlarının sağlanması açısından yaşlılara yönelik üniversite programlarının sayısı artırılmalıdır.
- Hukukçuların da ilerde işsizlik oranlarının artacağına dikkat çekilerek yaşlı hakları ile ilgili barolarda birim kurulması gerekmektedir.

Yaşlı Yoksulluğu

- Yaşlılara yönelik kamu, sivil toplum kuruluşları ve yerel yönetimlerin sosyal hizmet ve yardımlarının bütünleştirilmesi ve koordinasyonu sağlanmalıdır.
- Yaşlıların "huzurlu ölüm" hakkının tartışılması gereklidir.
- Yaşlılar için finansal danışmanlık faaliyetleri yürütülmelidir.
- Finansal suiistimalin engellenmesi için düzenleme yapılması sağlanmalıdır.
- Zihinsel yaşlanmaya geçiş dönemindeki (gri alan) istismarların engellenmesi için hukuki uygulamalar hayata geçirilmelidir.
- Barolar bünyesinde yaşlı hakları komisyonları oluşturulması için çalışmalar yürütülmelidir.
- Sosyal konutların giriş katlarının yaşlılara göre düzenlenmesi suretiyle yaşlıların konut ihtiyaçlarının daha uygun fiyat ve ödeme koşullarıyla karşılanması sağlanmalıdır.

- Aile hekimleri bünyesinde (Birinci Basamak Sağlık Hizmetleri çerçevesinde) yaşlı sağlığı hemşirelerinin istihdam edilmesi ve yaşlılara yönelik sosyal ve sağlık hizmetlerinin koordinasyonu sağlanmalıdır.
- Yaşlılara yönelik gündüz bakım hizmetleri sağlanmalıdır.
- Şehir planlamalarında huzurevlerinin ulaşılabilir ve erişilebilir bölgelerde olması sağlanmalıdır.
- Yaşlıların gelirlerinin istismarının ekonomik şiddet kapsamına alınarak AÇSHB'nin davalara taraf olması sağlanmalı. Yaşlıya karşı işlenen ekonomik suçlarla ilgili özel kanun maddeleri çıkartılıp ilave ek cezalar konulması için hukuki çalışmalar yürütülmelidir.
- Ailenin yaşlı bakım hizmetlerini yerine getirmesi halinde ailede bakım hizmetini yerine getiren kişilerin bu konuda eğitime tabi tutulmaları ve sigorta primlerinin devlet tarafından karşılanması sağlanmalıdır. Evde bakım hizmetlerini yerine getiren kişilere ilişkin denetim faaliyetleri sıklaştırılmalıdır.
- Yalnız yaşayan yaşlılar için sosyal yardıma erişilebilirlikle ilgili farkındalık sağlanmalıdır.
- Emeklilerin doğalgaz, elektrik ve su faturalarından alınan tüketime ilişkin vergiler yeniden düzenlenmelidir.
- Yaşlıların maaşlarının üzerinden kredi çekilmesi sebebi ile yaşlılar yoksullaşmaktadır. Yaşlıların finansal hayatını idare edecek kapasitesinin geliştirilmesi, gelirinin kontrol altına alınması gerekmektedir. Gelir istismarının önlenmesi gerekmektedir.
- Finansal suiistimalin önlenmesi için kamu spotu yapılmalı ve bankalar ile çalışılmalıdır. Banka şubelerinde çalışanlara bu konuda eğitim verilmelidir.

Üretim ve Tüketim Açısından Yaşlılar

- Bakım ihtiyacı olan yaşlılara uygun fiyata ve kaliteli özel ürünlerin (giyim vb.) tasarlanması ve üretilmesi bakımından farkındalık

sağlanmalıdır. Bu alanda üretim yapacak firmalara teşvik verilmelidir.

- Yaşlılara yönelik olarak günlük yaşam faaliyetlerini sürdürmelerini sağlayacak ürünlerin üretilmesi sağlanmalıdır.
- Özel olarak yaşlılara yönelik ürünlerin satıldığı mağazalar oluşturulmalıdır.
- Yaşlıların günlük yaşamda kullandığı bütün araç gereçlerin, (bulaşık, çamaşır makinesi, mikro dalga fırın vb.) basitleştirilmesi ve kolay kullanımı için gerekli dizaynların yapılması sağlanmalıdır. Yaşlılara yönelik sektörel evrensel tasarım esaslarına uygun erişilebilirlik kriterleri geliştirilmelidir.
- Yaşlılara yönelik bilgi iletişim teknolojileri (BİT/ICT), teknokentlerin üretimi teşvik edilmelidir.
- Prime time dönemlerinde yaşlılara uygun televizyon programları hazırlanmalı. Devlet kanalında denetime tabi tutularak bu yayınlar gerçekleştirilmelidir.
- Yaşlıların sağlık, güvenlik ve bakım ihtiyaçlarına yönelik yazılım ve dijital cihazların üretilmesi ve kullanılması teşvik edilmelidir.
- Yaşlı bakım hizmetleri öncelikli alanlar içine alınarak bu konuda üretim teşvik edilmelidir.
- Yaşlılara yönelik üretilebilecek ürünlere ilişkin fuarlar düzenlenmelidir.
- Bakım hizmetlerinde insan kaynağı yetiştirilmeli, bu kişiler için iş ve görev tanımları, sigortalılıkları sağlanmalıdır. Milli Eğitim Bakanlığı yaşlanma algısını çocukluktan başlayarak oluşturmalıdır.
- Yaşlı ekonomisine yönelik araştırmalar derinleştirilmeli ve teşvik edilmelidir.
- Yaşlıların tüketim konusunda eğitimleri güçlendirilmeli ve bu konuda farkındalık artırılmalıdır.

- Yaşlılık alanıyla ilgili eğitim alan mezunlara yönelik istihdam olanakları artırılmalıdır.
- Üretken yaşlılara yönelik ayrıştırıcı bir uygulamaya meydan vermeden kooperatifleşmeyi özendirici çalışmalar yapılmalıdır. Belediyelerin emekli evleri yaygınlaştırılarak bu çerçevede değerlendirilmelidir.
- Yaşlılara yönelik sağlık okuryazarlığı konusunda çalışmalar yürütülmelidir.
- Yaşlılara yönelik diyetisyen desteği ve kontrolü sağlanmalıdır.
- Yaşlıların ticaret il müdürlükleri ve tüketici hakem heyetlerine erişiminin güçlendirilmesi sağlanmalıdır.
- Yaşlılara uygun hizmet verebilecek rekreasyon alanlarının sayısı artırılmalıdır.
- Yaşlılara yönelik ulaşım kartları ulusal düzeyde kullanılabilir hale getirilmelidir.
- Yaşlı turizmi konusunda ülkemizin imkânları değerlendirilmelidir.

AİLE, ÇALIŞMA VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI
I. YAŞLILIK ŞÛRASI
20-22 Şubat 2019
Ankara

SONUÇ BİLDİRGESİ

İlk olarak Birleşmiş Milletler tarafından 1982 yılında Viyana'da gerçekleştirilen Dünya Yaşlanma Asamblesinde yaşlanma konusuna dikkat çekilmiştir. 20 yıl aradan sonra yaşlanma ile ilgili uluslararası politikaları belirlemek üzere 2002 yılında Madrid'de ikinci Dünya Asamblesi toplanmıştır.

Madrid'de belirlenen uluslararası yaşlanma eylem planının ilk beş yılına ilişkin değerlendirme yapmak üzere, 2007 yılında İspanya Leon'da üye ülkelerin bakan düzeyinde katılımıyla bir toplantı gerçekleştirilmiştir.

Gelecek 30 yıl için aktif yaşlanma, toplumsal katılım, yaşam kalitesinin iyileştirilmesi, sağlıklı yaşam ve kuşaklararası dayanışma gibi konularda eylem planının belirlenmesi ve Madrid Asamblesi'nde alınan kararların uygulanma düzeyinin ortaya konulması amacıyla; 18-20 Eylül 2012 tarihlerinde Birleşmiş Milletler Avrupa Ekonomik Komisyonu (UNECE) tarafından Viyana'da bakanlar düzeyinde toplantı yapılmıştır.

Yaşlılık konusunda gerçekleştirilen çalışmaların değerlendirilmesi ve ülke deneyimlerinin paylaşılması amacıyla 2017 yılında Portekiz'de 4. Bakanlar Konferansı gerçekleştirilmiştir. Birleşmiş Milletler Yaşlanma Açık Uçlu Çalışma Grubu toplantıları üye ülkelerin katılımı ile her yıl yapılmaktadır.

Ülkemizde 2007 yılında yaşlıların ekonomik sosyal ve kültürel haklarını da içeren kapsamlı bir Ulusal Yaşlanma Eylem Planı çalışması yapılmıştır. 2011 yılında yaşlılara yönelik politikalara ve hizmetlere yön vermek üzere Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü kurulmuştur. Türkiye'de 2014-2018 Kalkınma Planı çalışmaları kapsamında ilk kez Yaşlanma Özel İhtisas Komisyonu oluşturulmuş ve raporu yayımlanmıştır.

Dünyadaki ve Türkiye'deki demografik dönüşüm sürecinde yaşlı nüfusun artması, yaşlı hakları ve aktif yaşlanmaya dikkat çekmek üzere Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip ERDOĞAN, 25 Eylül 2018 tarihinde Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nda yapmış olduğu

konuşmada, 2019 yılının "Yaşlılar Yılı" olarak ilan edileceğini ve bu alandaki konuların kapsamlı şekilde ele alındığı bir Yaşlılık Şûrası düzenleneceğini duyurmuştur. I. Yaşlılık Şûrası, Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı himayelerinde Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı tarafından 20-22 Şubat 2019 tarihlerinde Ankara'da gerçekleştirilmiştir.

I. Yaşlılık Şûrası'nın açılışı 20 Şubat 2019 tarihinde Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Kongre ve Kültür Merkezi'nde Cumhurbaşkanı Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ın teşrifleri ve Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanı Sayın Zehra Zümrüt SELÇUK'un katılımı ile yapılmıştır.

I. Yaşlılık Şûrası'nda Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanı Sayın Zehra Zümrüt SELÇUK'un moderatörlüğünde Bakanların katıldıkları Dünyada Yaşlı Dostu Politikalar konulu oturum gerçekleştirilmiştir. Bu oturumda; Bangladeş Sosyal Refah Bakanı Sayın Nuruzzaman AHMED, Katar İdari Gelişim, Çalışma ve Sosyal İşler Bakanı Sayın Yousuf Mohamed AL OTHMAN FAKHROO, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Sayın Zeki ÇELER, Kuzey Makedonya Çalışma ve Sosyal Politika Bakanı Sayın Mila CAROVSKA, Türkmenistan Çalışma ve Nüfusun Sosyal Korunması Bakanı Sayın Muhammetseyit SYLAPOV, Bulgaristan Çalışma ve Sosyal Politika Bakan Yardımcısı Sayın Sultanka PETROVA konuşma yapmıştır.

I. Yaşlılık Şûrası'nın Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürü Sayın Uzm. Dr. Orhan KOÇ başkanlığında gerçekleştirilen Aktif ve Sağlıklı Yaşlanma Politikaları oturumunda Güney Kore'den Prof. Dr. Asghar ZAIDI, Türkiye'den Prof. Dr. Emine ÖZMETE, Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu'ndan Alanna ARMITAGE, Birleşmiş Milletler Asya ve Pasifik Ekonomik ve Sosyal Komitesi'nden Sabine HENNING, OECD'den Shruti SINGH ülkelerini ve kuruluşlarını temsilen sunumlarını yapmışlardır.

Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanı Sayın Dr. Mehmet Selim BAĞLI başkanlığında düzenlenen Bakım Ekonomisi oturumuna Azerbaycan Çalışma Bakanlığı, Emekli Aylığı Bölümü Başkanı Chingiz ALIYEV, Brezilya Yaşlı Haklarının Geliştirilmesi ve Korunması Genel Müdürü Antonio Fernandes Toninho COSTA, Çin İnsan Kaynakları ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Genel Müdürü Prof. Dr. Jin WEIGANG, Tunus Kadın, Aile, Çocuk ve Yaşlı Bakanlığı Genel Müdürü Imene BECHEIKH, Fas Aile, Dayanışma, Eşitlik ve Sosyal Gelişim Bakanlığı'ndan Fatima LAMHANİ, Peru Kadın ve Savunmasız Nüfuslar Bakanlığı'ndan Elba ESPINOZA RÍOS konuşmacı olarak katılmışlardır.

I. Yaşlılık Şûrası kapsamında yurt dışından ve yurt içinden bilim insanları, uzmanlar, sivil toplum kuruluşları ve kamu temsilcilerinin katılımlarıyla Aktif Yaşlanma (Sağlıklı Yaşam, Toplumsal Hayata Katılım), Bakım Ekonomisi, Yaşlı Bakım Hizmetleri ve Yaşam Kalitesi, Yaşlı Hakları, Yaşlılık Ekonomisi başlıkları altında belirlenen komisyonlarda çalışmalar yürütülmüştür.

I. Yaşlılık Şûrası katılımcıları;

20-22 Şubat 2019 tarihleri arasında Ankara'da gerçekleştirilen I. Yaşlılık Şûrası'nın organizasyonundaki çok büyük desteklerinden dolayı Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı ile Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'na şükranlarını ileterek,

Yapılan konuşmaları ve sunumları ve tüm katılımcı ülkeler ve uluslararası kuruluşlar tarafından yapılan katkıları *takdirle kabul ederek*;

Dünya'da, 60 yaş ve üzeri nüfusun 2030 yılında 1,4 milyara ve Türkiye'de 15 milyona ulaşacağını; genel nüfus içindeki oranının katlanarak Dünya'da %32'ye, Türkiye'de %16'ya yükseleceğini; yaşlı nüfusun genç nüfusu sayıca geçeceğini ve bu benzersiz yükselişten gelişmekte olan ülkelerin önemli ölçüde etkileneceğini *kaydederek*;

Engelliliğin görülme sıklığının yaşla doğru orantılı olarak arttığını ve birçok yaşlı kişinin engellilikten mustarip olduğunu *kabul ederek*;

Yaşlıların sosyal olarak dışlanmasının, insanlar yaşlandıkça kaynakların, hakların, malların ve hizmetlerin eksikliğini yaşamaları ve yaşlıların, nüfusun çoğunun iştirak ettiği toplumsal ilişkilere ve etkinliklere katılamaması ve bunun hem yaşlıların yaşam kalitesini hem de eşitlik ve uyumu etkilediği gerçeğini *kabul ederek*;

Rehabilitasyon ve önleyici, iyileştirici, palyatif ve bireysel bakım ihtiyaçları da dahil olmak üzere, hızla yaşlanan nüfusun giderek artan ihtiyaçlarının karşılanması ile ilgili konulara *odaklanarak*;

Herkes için Sürdürülebilir Şehirler ve İnsan Yerleşimleri Konusunda Quito Bildirgesi Vizyonuna istinaden, herkes için sürdürülebilir, güvenli ve erişilebilir kentsel hareketlilik için yaşa ve cinsiyete duyarlı planlama ve yatırımı teşvik eden şehirleri ve insan yerleşimlerini öngörerek;

Ayrıca, İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi'nin, tüm insanların özgür, onur ve haklar bakımından eşit doğduğunu ve herkesin, yaş gibi herhangi bir ayrım gözetmeksizin, burada belirtilen tüm hak ve özgürlüklere sahip olduğunu yeniden *teyit ederek*;

Uluslararası toplumun, yaşlıların haklarını ve saygınlığını kapsamlı ve bütüncül bir yaklaşımla desteklemeye ve korumaya artan ilgisini *vurgulayarak*;

Yaşlılar için uluslararası koruma aktörlerinin güçlendirilmesine münhasır yeni bir uluslararası belgeyi de içeren özel tedbirlerin daha fazla gecikmeden uygulamaya konulması için çağrıda bulunan Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Yüksek Komiserliği'nin "Yaşlıların İnsan Hakları" konulu 2012 raporuna *atıfta bulunarak*;

Dünyanın birçok yerinde yaşlılar için ekonomik ve sosyal koşulların, küresel finansal ve ekonomik krize bağlı olarak kötüleşmesinden *endişe duyarak*;

Yoksulluk ve aşırı yoksulluk oranlarının yaşlılar arasında, özellikle yalnız yaşayan yaşlı kadınlar arasında yüksek olduğunu *endişe ile kaydederek*;

Türkiye'de çok yönlü bir yaklaşımla yaşlıların ve toplumların mevcut işlevini sürdürebilmeleri için katkı sağlayacak, yaşlılık ile ilgili politikalar ve programlara ilişkin aşağıda yer alan amaç ve hedefleri teşvik etmekte ve önermektedir:

A) AKTİF YAŞLANMA

Sağlıklı Yaşam

1. Yaşlılıkta sık görülen kronik hastalıkların önlenmesi, tedavi ve rehabilitasyon hizmetlerinin geliştirilmesi, yaşlıların yaşam kalitesinin iyileştirilmesi için gereken çalışmaların yapılması
2. Aktif yaşlanma için psiko-sosyal iyilik halinin geliştirilmesi ile beslenme ve fiziksel aktiviteyi kapsayan davranışların kazandırılmasına yönelik çalışmaların yapılması
3. Yaşlılık döneminde sağlıklı yaşamayı engelleyen bio-psiko-sosyal durum(lar) ya da engelliliğin önlenmesine yönelik eylemlerin belirlenmesi

Toplumsal Hayata Katılım

4. Yaşlıların toplumsal hayata tam katılımlarının sağlanması için gönüllülük, sosyal içerme, sivil topluma katılım konularında sorunların tespitine yönelik araştırmalar yapılması ve çözüme ilişkin politikalar geliştirilmesi
5. Yaşlıların bağımsız yaşamlarının desteklenmesi için yaşam boyu öğrenme fırsatlarının oluşturulması, yeteneklerinin geliştirilmesi, böylece aktif yaşlanmanın desteklenmesi
6. Yaşlıların toplumsal hayata daha etkin katılabilmeleri için dijital uygulamaların yaygınlaştırılması

7. Kamuya açık alanların erişilebilir hale getirilmesi
8. Kuşaklararası dayanışmanın desteklenmesi için faaliyetlerin planlanması
9. Yaşlıların yeni teknolojilere uyumunu sağlamak için dijital yetkinliklerini geliştirebilecek faaliyetlerin planlanması
10. Yaşlıların toplumsal hayata katılımlarının desteklenmesi için sosyal, kültürel, psikolojik, maddi ve manevi iyilik hallerinin korunmasının sağlanması

B) BAKIM EKONOMİSİ

11. Toplumumuzun sosyal, kültürel, ekonomik şartları göz önünde bulundurularak; en uygun finans modeli ile bakım güvence sistemi çalışmalarının yapılması
12. Bakım güvence sistemi kapsamında sağlık ve sosyal bakımın bütünleşik olarak planlanması ve uzun süreli bakım hizmet sunumunun sürdürülebilirliğinin sağlanması

C) YAŞLI BAKIM HİZMETLERİ ve YAŞAM KALİTESİ

13. Uzun süreli bakım hizmetlerinden yararlanma kriterlerinin belirlenmesi (günlük yaşam aktivitelerine dayalı bakıma muhtaçlık/ihtiyaçlık tanımı, evde ve kurumsal bakım hizmetlerine yönlendirilmesi vb.)
14. Bakım hizmetleri standartlarının sunulan hizmetin niteliğine göre ödeme ile ilişkilendirilmesi
15. Bakım hizmetleri sunumunda çalışmakta olan personelin nitelik ve nicelik olarak yeterliliğinin artırılması
16. Yaşlısına bakım veren ailelere psiko-sosyal destek, rehberlik ve danışmanlık hizmetlerinin sağlanması
17. Evde bakım hizmetlerinde yaşlı bakımı teknolojilerinin kullanılması için yerli ve milli teknolojilerinin sektörel gelişimini destekleyecek çalışmaların yapılması

18. Yaşlı bakım ve rehabilitasyon turizminin geliştirilmesine yönelik çalışmaların sürdürülmesi

D) YAŞLI DOSTU KENTLER ve YEREL YÖNETİMLER

19. Gönül belediyeciliği yaklaşımı ile her bölgede yaş dostu kentlerin yaygınlaştırılması
20. Yaşlıların sunulan hizmetlere erişimini kolaylaştırmak ve daha aktif bir şekilde topluma katılmalarını desteklemek üzere yerel yönetimlerin erişilebilirlik çalışmalarını yaygınlaştırmalarının teşvik edilmesi

E) YAŞLI HAKLARI

21. Kırılgan bir nüfus grubu olarak yaşlı bireylerin, insan haklarından yararlanmalarını sağlayacak pozitif uygulamaların geliştirilmesine yönelik destek sağlanması
22. Yaşlı ihmal ve istismarı, yaşlı ayrımcılığı ile ilgili toplumda farkındalık çalışmalarının yürütülmesi
23. Yaşlı haklarına yönelik iyileştirici mevzuat çalışmalarının yapılması

F) YAŞLILIK EKONOMİSİ

24. Yaşlı işgücünün sürdürülebilir istihdamının desteklenmesi, işgücü piyasasının talep ettiği becerilerin korunması ve kazandırılması için programların uygulanması
25. Yaşlı işgücünün, daha uzun süre verimli bir şekilde çalışma hayatına aktif katılımını sağlamak için özel hizmetler ve uygulamalar geliştirilmesi
26. Gelir güvenliği ve yoksulluk ile mücadele kapsamında üretici ve tüketici olarak, sayıları gün geçtikçe artan yaşlı nüfusun "gümüş ekonomi" bağlamında dikkate alınması

I. YAŞLILIK ŞÛRASI

FOTOĞRAF GALERİSİ

Sayın Cumhurbaşkanımız, Bakanımız ve Genel Müdürümüz Şûra açılışında, asırlık çınarlarımız ile birlikte.

Sayın Bakanımız ve Genel Müdürümüz, Liderler Oturumu sonrasında katılımcı ülke bakanları ile birlikte.

Sayın Cumhurbaşkanımız ve Bakanımız, asırlık çınarımıza hediye takdim ederken

Sayın Bakanımız asırlık çınarımızla birlikte

Sayın Bakanımız ve Heyeti fotoğraf sergisinde

Bakanlığımız ve KKTC Bakanlık Heyeti Toplantısı

I. Yaşlılık Şûrası 2. Gün Oturumları

2. Gün Oturumu Katılımcıları

2. Gün, “Aktif ve Sağlıklı Yaşlanma Politikaları Oturumu”

2. Gün, “Bakım Ekonomisi Oturumu”

Sayın Bakanımız ve 2. Gün sabah oturumu dinleyicileri

I. Yaşlılık Şûrası Komisyon Kararları Sunumu

Tüm katılımcıları ile I. Yaşlılık Şûrası, kapanış fotoğrafı

"Köprü: Kuşaklararası Dayanışma Fotoğraf Yarışması" kapsamında ödül alan fotoğraflar sergisi

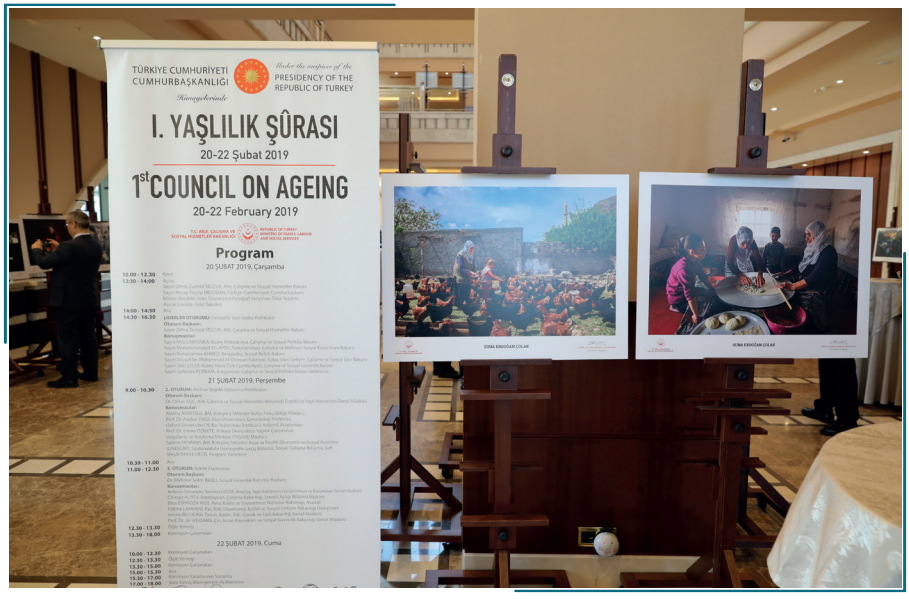

I. Yaşlılık Şûrası Programı ve fuaye alanı

Sayın Cumhurbaşkanımız ve Bakanımız, yarışma kapsamında
ödül alan fotoğrafları takdim ederlerken

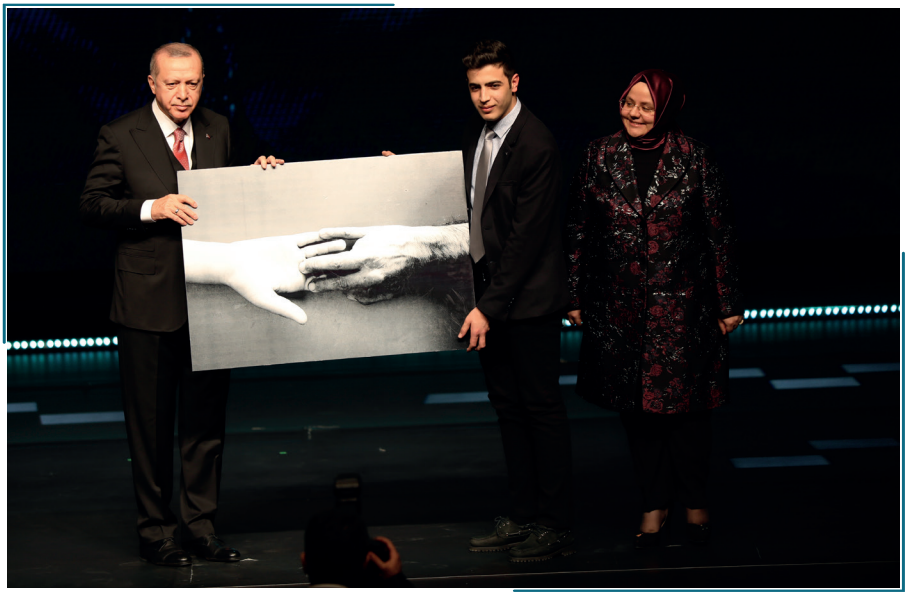

Sayın Cumhurbaşkanımız ve Bakanımız, yarışma kapsamında
ödül alan fotoğrafları takdim ederlerken

Sayın Cumhurbaşkanımız ve Bakanımız, yarışma kapsamında
ödül alan fotoğrafları takdim ederlerken

Sayın Cumhurbaşkanımız ve Bakanımız, yarışma kapsamında
ödül alan fotoğrafları takdim ederlerken

Sayın Cumhurbaşkanımız ve Bakanımız, yarışma kapsamında
ödül alan fotoğrafları takdim ederlerken

Sayın Bakanımız ile Genel Müdürümüz Şûra kapanışında efelerimizle

Yaşlılık Şurası Web Sayfası
www.yasliliksurasi.gov.tr

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
CUMHURBAŞKANLIĞI
Himayelerinde

Himayelerinde

T.C. AİLE, ÇALIŞMA VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI

2019